

శ్రీ రస్తు.
శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

దేశింగురాజు కథ

ప్ర కా శ క లు :

యస్. వి. గోపాల్ అందు కో.,

నెం. 63, కృష్ణపునామకన్ గుంట వీధి,

మ ద రా ను-1.

1952

0-12-0

శ్రీమద్రామాయణ సంగ్రహము.

తెనుగువచనము,

❦❦❦❦❦

రామాయణమునందలి ముఖ్యాంశములను సంగ్రహపరచి వ్రాముట వలన గ్రంథరాజమును సంగ్రహరామాయణమనబడును. ఇందు దశరథుని రాజ్యవిధవమును దశరథునికి పుత్రులు లేనందున కలగుదువగు, వసిష్ఠులవారి అనుమతిని పుత్రీతామేష్టి యాగము జేయుటయు పుత్రోత్సవమును, శ్రీరామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నుల జననము నుండి విశ్వామిత్రుడుగచ్చి శ్రీరాములను యాగ సంరక్షణార్థము పంపమని దశరథుని కోరుటయు, వసిష్ఠుల వారి అనుమతిని విశ్వామిత్రుని వెంట శ్రీరామలక్ష్మణులనుపంపుటయు, విశ్వామిత్రయాగసంరక్షణమును, తాటకిసంహారమున, విశ్వామిత్రుని వెంట మిథిలానగరమునకు జనుటయు, జనకుని పుత్రికయగు జానకిని వివాహముచేసుకొని అయోధ్యకు వచ్చుటయు, శ్రీరాములవారికి పట్టాభిషేక భంగమును, తదనంతరము సీతా లక్ష్మణ సమేతులై సింహాకర్షణపరిపాలనార్థము అరణ్యమునకు జనుటయు దండకారణ్య ప్రదేశమున రావణుడు సీతనుగొనిపోవుటయు, రాముడు సీతను వెదకుటయు, వానర సైన్యముతో సేతువుబంధించి లంకకుపోయి రావణ కుంభకర్ణులవధించి, సీతనుగ్రహించి విభీషణునికి పట్టాభిషేకము చేయించి, శ్రీరామలక్ష్మణులు సీతాసమేతముగా పుష్పక విమానారూఢులై అయోధ్యకువచ్చి పట్టాభిషిక్తులగువరకును ఆయాసందర్భముల దిత్రపతములచేర్చి ముద్దులొలుకు తెనుగు మాటలతో శ్రీలకు బాలురకుకూడ బోధ పడునటుల వ్రాయబడినది. ఇందలికథ మిక్కిలి యద్భుతముగాను చదివెడువారికి నింపు పెంపొంద జేయదగిన గ్రంథ రాజము. కొత్తకూర్పు అట్ట బయిండు.

వెల 2-0-0

యస్. వి. గోపాల్ ఆంధ్రు కో.,

నెం. 63, కృష్ణపునాయక గుంటపీఠి,

పాకాడుపేట పోస్టు మద్రాసు.

శ్రీ ర మ్మ.

శ్రీ రామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

దేశింగురాజుకథ.

.....

క. శ్రీ గౌరీభారతులక ।

బాగుగనే బాలకలతు భక్తితో నెవుచుక ।

సాగిలబడి సుతియించెద ।

వేగమొరక్షించుకొరకు వేడుకలరక్ష ।

క. సకల దేవతలెల్లను సంభ్రమమున ।

ప్రకటింబుగకొనియాడి భవ్యముగను

రంగుమీరంగ దేశింగురాజుకథను ।

జెప్పెదను నేనులోక ప్రసిద్ధిగాను ॥

క. ఇలలోగలబుదులీకృతి ।

గతప్పలుదిద్ది మెచ్చి గాంభీర్యముగా

వెలయుంగ జేయవలెనని ।

చెలుపుగకోరెదనుమిమ్ము సిద్ధముగాగక ॥

క థా ప్రా ర ం భ ము.

శ్రీకరముగ గణనాధుని పదములు చెలువుగ నేవించి

ప్రాకటముగ పద్మజరాణిని భక్తితోడ దలచి

ముదముతో హరిహర పరమేశ్వరులను మదిలో నర్పించి

సదయుడైన శ్రీగౌరీవాసుల సంప్రీతితో నేంచి

వరకవులకు బాల్మికాదులకు వందనములుచేసి

గురుతరముగ సద్గురువులనెల్లను కోరివూడచేసి

ఈవసుధను నెల్లూర్పురవాసుడ నింపుమీదనేను

సంతసమున దేశింగురాజుకథ చక్కగ జెప్పెదను

వితగ నీభువిలో నందరు విస్మయ మందగను

సురపతి నారదసంవాదంబిది చోడ్యముగ నిపుడు
వడునగ నదియెట్లున్నను దెల్పెద సరవితోడ వినుడు.

దేశింగుడు కొలువై యుండగా నారధుడు వచ్చుట.

నాగాదివుడగు పాకారియుతా నధికభోగముగను
నేకువతోడను సింహాసనమున తేజస్విగాను
సురగ కుడోరగ సిద్ధసాధ్యులు నూటిగ గొల్వగను
సంగోనరంభాధ్యప్సరలపుడు సరసతనాడగను
మురియుచు ఘణిసతులెల్లను గొడుగులు గరిమతో పట్టగను
పరమాద్యుతముగ కిన్నరులెల్లను మరిమరి పొగడగను
డంబుమీర తుంబురు నారదులు వంబరమున బాడ
జుధభేరి గొలుపున బుధులెల్లరు సంభ్రమంబుతోడ
పుండగ నారధు డొకనాడచటికి నొప్పగానురాగా
దంకిగకొలుపుననుండి యింద్రుడా తపసిజూచివేగ
నమ్మి డై తానర్ఘ్యపాదములు నతిభక్తితోనిచ్చి
సంభ్రమ మొదవగ నాతని నుచితానవసుండునునిలిచి
స్వామీ మీరలు మాడులోకములు సంచరింపబూని
భూమిపగల వింతలుదెల్పుం డిపుడేమయినాగాని
విగోరెననీవాక్యపద్ధతిని వినల వేడుకగాను
మనమలరగనే చోడ్యమునుండిన మాకుదెల్పుడికవేదా
లనిసురపతి యానందంబున నమ్మునివరు నడుగగను
తనమదిపొంగుచు యింద్రునితో నాతపసి యిటులనెను

నారదుండు దేశింగునితో దేశింగురాజకథను జెప్ప నారంభించుట.

సురనాయక యొకయాశ్చర్యము విను సొంపుమీర నిపుడు
పరువడిదెల్పగ వచ్చితినిక పరచుప్రీతితో నేడూ
సిరముగ భువిలో నేబనియారు దేశంబులనుండు
పరమప్రసిద్ధము హైదరాబాదు పురమనే గోల్కొండ
డిల్లి ఖాతా యేలుతుండేమరి స. లిలంబుగను
యెల్లలోకులకు నధిపతియైతా నేకచక్రముగాను
ఇంపుగ నేల సంగుండగ జరిగిన యితిహాసంబునునేను
ఇంపుగజెప్పెద విస్తరంబుగా చోడ్యబంతయు వినుము

అని సమ్మనిశేఖరుతో నిండ్రుండవు డిట్లనియె
మునినాయక నీపలుకులు నంతన మొనగబడుతు మనియె
వినుసురనాయక భూమండలమున వెనమేరువునందు
మునులు నలువురు తపములుజేయగ ముడమొడవగనందు
ఘనుడు మహాత్ముడు గోగుపక్షి యనువాడుకాను
మనమలరగ ఘనతపమునుజేయుచు మంత్రతంత్రములను
తెలిసి సిద్ధుడై యుండగ సచటికి దేవలోకమందుండి
విలసిల బారాహబారి రాగను వెలగుతోడనుండి

గోగుపక్షి ఢిల్లికి గుట్టమును తెచ్చుట.

మేఘమండలమునందు నిలిగెడు మేటితరంగమును
లాఘవమునబట్టగ దలచియు నాగోధాపోవగను
చూచి మంత్రతంత్రంబులచేతను చోడ్యంబుగ వశపరచి
అణచి పట్టుకొని ఢిల్లికి వేగమె యతిమోక్షంబున నడచి
వచ్చియొక్కచో డేరావేసి వరులకు తెలియకనుండ
అచ్చటనుండి చుట్టును పారాల్ మెచ్చుగ నుంచగను
అప్పుడు బారాహరిగర్జన గొప్పగ జేయగను
తప్పక ఢిల్లిలోగల జనులందరు తడబడి మూర్ఛిలను
చందినబాతొ విని యప్పుడు తానందేహించుచును
ఇందుగలిగిన ప్రళయభేమో యిది తెలియగవలెను
తొమ్మిదిమేఘము లొక్కగర్జన తొడిబడజేసినదో
ఇన్నహిగలుగు సముద్రములెల్లను ఇటుఘోషించినదో
అని మతినెంచుచు నతివేగంబున తనకహత్తునకువచ్చి
ఘనుడొబడది బాంజరాజ లింగబాబు నటుగాంచి
రావోయ్ వింతలు గనబడనేడు రాజలింగబాబు
రావము గలిగినది యేమిప్పుడు రాజలింగబాబు
గర్జనజేసిన దేమిది జెప్పుము ఘనుడ లింగబాబు
గర్జిపుము నీవిప్పుడు దానిని పరగలింగబాబు
అనగా వినియు రాజలింగబా బస్పడిట్టుల నెను
మనవినివిను మాపాచ్చాయిపుడు మరిచెప్పడనేను
గోగుపక్షియనువాడిల కొకగుట్టము తెచ్చును నేడు

బాగుగ దివ్యహాయంబును దెచ్చెను పట్టుపడదుచూడు
మంత్ర తంత్రములచేతను దానిని మంచిది దెచ్చినవాడు
యెంత మంత్రంబులచే నశముచేసుకొని యిటకువచ్చినాడు
యెంతటి ధైర్యముగలవారైనను యెక్కలేదుదాని
వంతగనున్నది తన్ననుపాచ్చా వేగచూచెదాని

పాతా గోగుఘోరికి బహుమానములిచ్చి గుట్టమును తీసుకొనుట

సంతోషముతో నప్పుడుపాచ్చా చయ్యన ఘోరనకు
కొంతధనంబును బహుమానములు కొల్లగనిచ్చియు పురికి
హయమును గొనితాతెప్పించియు లాయములోకట్టింది
నయమున గోగుఘోరనప్పడె నచటనుండి రప్పించి
పరువడితో రాజలింగబాబులు పాచ్చానటుచూచి
వరుసనందరు పాళెగాండ్రను త్వరలోరప్పించి
ఈ గుట్టము నెక్కినవారలకిక బహుమతు లిప్పించ
బాగుగ యెక్కనివారల భైదులో వేగమె బెట్టించు
అని శేలివిచ్చిన రాజలింగ బా బరకారుల సంపగను
పనివడిపింపిన హరకాల్లేగి యనువుగ జెప్పగను
వచ్చి హయమును చూచుటకై యాపాళెగాండ్రందరును
యెచ్చగు నాగుట్టంబునుజూచి యెక్కలేము మేమనగా
అందరు భైదులో నేడు వర్షములు నమరగ నుంచుమనెన్
ఇందిక నవను గాజలింగబా బిప్పుడు దెల్పుమనన్
మనవి యొక్కటి వినమిక పాచ్చామరి చెప్పెడనేను
ఘనతారాబాబు గలరనేకులు కనుగొన భూవిలోను
ప్రవిమలమతులకు రాజులందరు పరగయెక్కలేరు
అవితథ సౌర్యులు నజినూరులు యీ హయము నెక్కిలేరు
ఇప్పుడు దక్షిణాగ్నివకుంజని పట్నమునుంగలదు
గొప్పకోట దుర్గంబును నచ్చట నొప్పుగాను గలదు
తనరగ చెంజకోటనుయేలే ధరణిసింగురాజు
తనయులు యిద్దరు శూరసింగును ధరణిసింగురాజు
శూరసింగుడును ధరణిసింగుడును సొంపు చెంజకోట
వారలిద్దరును యేలుచుందురు వడలక నానాట

శూరసింగునకు సమానశూరులు వేరేలేరుచట
 ధీరవరుండగు ధరణి సింగునకు దీటుగానెంచట
 బహుశూరులు యీ బారాహజారిని ఎటుగతి పెక్కుదురు
 నహజంబుగ పొరిద్దరు గుట్టము చక్కనొక్కగలరు
 అనగనువినిహారకారులు సచటికే నతిశిశ్రుముగాను
 పరువడిపంపుడు రాజలింగ శా బహుపుమిరగాను
 అంతట రాజలింగ శాబుతా హరి యర్థము బిలచి
 సంతసమున నాచెంజికోటకును జాబువ్రాయ నెంచి
 పెద్దకరణమును రంగపిళ్ళను బిల్వమనుచుబంపి
 పెద్ద కరణమును రంగపిళ్ళను బిల్వమనుచుబంపి
 వద్దచేరియీ రంగపిళ్ళయటు పాచ్చాపునుగాంచి
 సలాంచేసిన రంగపిళ్ళను చక్కగానుచూచి
 సలాంబదులు రంగపిళ్ళను చయ్యననటుగాంచి
 రంగపిళ్ళ నివిప్పుడు చెంజికి వ్రాయవలెనజాబు
 సంగతులన్నియు తెలియజెప్పెదను పరగవ్రాయుజాబు

శూరసింగునకు రాజునకు పాక్షికజాబు వ్రాయుట.

సలాం శూరసింగురాజువో సలామయ్యనీకూ
 బలేశూరులని మిమ్ముగాంచుటకు పరగబుద్ధురాకు
 కలిగియున్నది మాపై మీదయ కలుగవలయు నేడు
 సలలితముగ రావలె నిచ్చటికి చయ్యనను యిపుడు
 నతతంబును రాజులనండరిని నమ్మతి జూచితిని
 మతిమంతుల మిము జూడగవలెనని మరియిపు డంపితిని
 అని యారీతిని వ్రాసిపంపుము వినయము రంగపిళ్ళ
 అనినాతడు జాబువ్రాసెను విని యీ సంగతులెల్ల
 జాబుతెచ్చి హక్కుర్పాక్ష్యతో సవిస్తలంబుగాను
 జాబుపారిగా తెలియజెప్పియట పుపువేళలోను
 యేనూరానుడదూరము చెంజికి యీ ఢిల్లీకి యిప్పుడును
 పూనితపాలా గుట్టములేనూర్ పొందుగ నుంచుకొని
 మరి చెంజికిపోయి నీ విప్పుడు హరకార్ పాపయ్య
 చెంజికిపోయి శూరసింగు నిటు లేవలెవడిగాను

రంజితమ్ముగ పోయి నీవిటు రమ్ముబల్లిగాను
 తడయక హార్కార్ పాపయ్య నప్పుడు తపాలేమార్గముగ
 ఎడిగానప్పుడు పాతచెంజికిని వచ్చెను వేడుకగా
 శూరసింగుడును కొత్తచెంజిలో సాంపుకొల్లులోను
 ధీమతైన తనమంత్రుల గూడుక తేజమలరగాను
 ఉన్నకొల్లునకు హార్కార్ పాపయ్య తెచ్చగానువచ్చి
 నన్నుతుండగు యీశూరసింగునకు జాబులు పోచ్చిరి

హార్కార్ పాపయ్య శూరసింగునకు జాబుయిచ్చుట.

విషయముతో హార్కార్ పాపయ్య వేడ్కసలాంచేసి
 చనువుతోడ శూరసింగునకు జాబుతటతీసి
 సాంపుగనిచ్చిన హార్కార్ నప్పుడు శూరసింగుజూచి
 పెంపుతోయెవరు బంపి తెవచ్చితి పేరేమనిలేచి
 అప్పుడు సలాంచేసిపల్కెను హార్కార్ పాపయ్య
 జెప్పదనిప్పుడు సంగతులెల్లను తెలుపుగవినవయ్య
 హెచ్చుగధిల్లి పాచ్చామిమ్మల నేను చూచుటకును
 అచ్చటికిని మిమ్మును తెమ్ముగా వచ్చిరానునేను
 జాబుచూడ నన్నిసంగతులు సవిస్తారమును
 జాబులోను తెలుసునుమీకు పరమపదంబునను
 అనిగిమ్ముడగు ధరణిసింగును సంతతానుపించి
 తనచేజాబును చదివిదెల్పుమని తమ్మునిచేతికినిచ్చి
 ఇచ్చిజాబును చదివిసంగతు లేర్పడదెల్పినను
 ముచ్చటవినియూ కొలువునజనములు మురియుచువినగాను
 తనమంత్రుల జూచప్పుడుబల్కెను దనరచోద్యముగను
 వివరయ్యతో మంత్రులారా యీవివరము జెప్పెదను
 ఘనడగు పాచ్చాపునుజూడగను కడుప్రీతిగ నేను
 మనమలర యీధిల్లికిపోయి మరలిటువచ్చెదను
 ఎచ్చుదా యీరాజ్యముమీరే ను కమాచుకొని
 హెచ్చుగనిచ్చటి సమాచారములు శీఘ్రంబుననాకు
 పాపయ్య పుట్టికి తెల్పుదు పరగ నేనుమీకు
 చెయుదునిచ్చటికి సమాచారములు శీఘ్రంబుననాకు

చెలువుతోడ నానంగతులెల్లను తెలియజేసెదను
 నలమితోడనే పోయివచ్చెదను యింతవేడ్కగాను
 శూరసింగు తన భార్యవద్దకుఁ జోవుట,
 అనితనమంత్రుల సమ్మతిపరచి యంతతానులేచి
 మనమలరగయా నగడుకుయేగి తనసతినటుగాంచి
 సతివిన మొక్కటి నేనుజెప్పెదను చయ్యరాంభాయి
 హితమితితోడను నీకుజెప్పెదను ముపు ను రాంభాయి
 రయమునధిల్లి పాచ్చాన్ను రమ్మనెబ్బగిను
 నయముతోడనే బోవలెనిప్పుడు నచ్చటికిఁబయ్యిను
 ఇచటభద్రముగ నుండుమునీవు యిప్పుడు రాంభాయి
 అచటికిపోయి బాబుప్రాసెదను యిచటికి రాంభాయి
 పరగపోయి వచ్చెదననిచెప్పిన ప్రాణనాథుతోను
 సరగునరాంభాయి చింతనొందుచును చయ్యననిట్లనెను
 జేవరవారికి నేనుయిప్పుడు తెలియజెప్పగలను
 సావకాళము లేదికప్రసవ నమయిబిదియనిన
 కరుణతోడ రాంభాయినిజూచి కలకలనవ్వుచును
 మరిసికేమిట తక్కువయ్యున్నది మగువరొయిచ్చటను
 పాయకదాదుల తోడనుండుము భద్రంబనిలేచి
 పోయివచ్చెదనని తమ్మునిసంతట పొందుగానుజూచి
 వేయిగుఱ్ఱముల తయారించుము వేగధరణిసింగు
 చేయవలసిన జాగ్రత్తలెల్లను జేయుధరణిసింగు
 అనినతమ్ముడును శూరసింగుడు నంతెబ్బగిగాను
 ఘనసత్వములొ హయములనెక్కి కడలిరంతలోను
 త్వరలోఁగిల్లికి వచ్చిచేరిరి తపాలమార్గముగా
 ధరలోగల్గిన రాజులెల్లను తప్పవచ్చిరిగా
 పాచ్చాకొల్లులులో శూరసింగును బహుధైర్యముతోను
 అచ్చాయనుచును పాచ్చావునకు తానుసలామనను
 బదులుసలామును చేసిరూపెను పాచ్చానప్పుడును
 మదిసంతసమును శూరసింగువకు మర్యాదలతోను
 వచ్చినరాజు లెల్లకొలుపుగాఁ ఎరుననుండగాను
 అచ్చట కూర్చుండగనియమించె నయముగనిద్దరును

ధిల్లిపాతా శూరసింగునకు మర్యాదలుచేసి పిలిపించిన

కార్యములు దెలుపుట.

శూరసింగుని పాచ్చానంతట జూచిపల్కె నపుడు
వారకనందరు రాజులవిననొక పలుకుబల్కినాడు
వినుడోదేశాధీశులార యొవ్వము నిప్పుడును
పనివడిమిము పిలిపించినకార్యము బాగుగదెల్పెదము
దేవలోకగుట్టం బొకటిక్కడ తేజరిల్లుచును
యీవసుధనుగల గుట్టంబులలో యిదియెక్కువగాను
ఉన్నదానికి నెక్కినవారికి నుచిలింబుగా యిపుడు
మన్ననచేసి వారిపాలెమును మరియిచ్చెదనేడు
కొన్నియినాములు తోడనువారికి గుట్టమునిచ్చెదను
ఇన్ని కార్యములు గలవిక్కడ నీయివ్వంబేమనను
అమాటలువిని రాజులందరును అతిమోదంబునను
ప్రేమతోగుట్టము నెక్కుటకొరకై తానులేవగాను
ఘనశౌద్యలునగు రాజులనటుగని గలగలనవ్వచును
కనుగొనివారల బాతానప్పుడు గ్రక్కుననిట్లనెను
యేనొకమాట చెప్పెదవినడి యిడుడురాజులార
పూనిగుట్టమును యెక్కినవారికి పొసగరాజులారా
ఘనమగు బహుమతులనుయిత్తురు మనమలరగ నేను
ఘనులనివారిని మెచ్చిప్రియంబున కౌగిటజేర్చెదను

ధిల్లి బాతా రాజులతో ప్రతిజ్ఞ జేయుట.

అగుట్టముపై నెక్కినవారిని అతికోపముతోను
నేగముగా నై దేండ్లదాకను నేతుకైదులోను
అనగావిని యారాజులందరు నపుకనమ్మించి
మనముననందే హించుచునుండగ మరిబాతా లేచి
వచ్చినరాజుల తోడగూడకొని చచ్చెరింటును
అచ్చటబారా హజారిగనుగొన నతిభీకరముగను
అంతటబారా హజారిగర్జిల నట్టెనిగులుజెంది
గంతులువేసిన మాత్రముతోన కడుభీతియునొంది
మిన్నువిరిగి పై బడినటురాజులు మేదినిపైబడిరి

కన్నులుచెడరగ తలలువంచుకొని కడువడినింజిలిరి
 గడగడవణకుచు మూర్ఛిలదేలుచు కాళ్లునకడువడిగా
 తడబడనందరు యేమియుదెలియక తారుమారుగాగా
 అప్పుడుపాచ్చావుచు కనుగొని పారండరిట్టులనిరి
 చెప్పలేము యీగుట్టముమహిమను అబ్బయేమొయనిరి
 ఇప్పుడుమహా రాజీగుట్టము మే మెక్కలేముయికను
 తప్పకయెక్కిన ప్రాణమునిల వదు తడయకమాకికను
 దేవలోక గుట్టముపై నెక్కను దేవతలేగాని
 యీవసుధనుగల పారికితగునా యీగుట్టముపూని
 యెక్కలేము యీగుట్టముపైని నీక్కిమ్మగామేము
 గ్రక్కున ప్రాణంబులతోనైనా కైదులోనుండెదము
 అనునామాటలు తావినిపాచ్చా సంతటనవ్వచును
 భువముగ భూమిశులతోపల్కెను విశుడనుచునుతాను
 యెంతోశూదల రనిమిమ్ములనే నిచటికిరప్పిస్తా
 నక్కకయినా మీయంతటిశౌర్యము లెక్కింపనరాదు
 దిక్కులేని పాడూరికి నెన్నగ నక్కపోతురాజు
 మేకపోతు గాంభీర్యంబనిచే మేదిని వినియంటి
 జాళిలాడె నామాట యిపుడు మీ దావుగనేగంటి
 వురుషసింహములు దాల్చిన వండుడు పొలతుల నేలుటయున్
 అరయగనిటునగుమీర బారాహజరి నేలుటయున్
 బిడ్డయు నన్ననజూచి మీ యుటులు భీతియు జెందెదుగా
 లెట్టనయినను యీ తేజగర్జనకు దిగులిటు నొందదుగా
 అని యిటులోకులు పల్కెడు వాక్యములవి వృధాగాదయ్యె
 యెనకిగూడుగానిది తెరగని మాచి త్తముగాన నయ్యె
 బలేబలే వస్తాదులుమీరే వహ్యరే యనుచూ
 చలోచలోతుం కైదునికిపుడే శీఘ్రము సొమ్మనుచు
 వరుసగ రాజులనెల్లరు నైచునంపత్సరంబు లిటను
 సరవితో కైదులో నుండిన వెనుక ఆరవవత్సరము
 ఊకిచ్చటనుండియు నావలపూరికి పోవలెను
 సారెకుపాచ్చా యిట్లనిపల్కిన సమ్మతినందదను
 నిండుకైదులో నుండువారల నెలలోక జాబులును

ఖండితంబుగా సంగతులెల్లను కనుబడపాఱగను
వెతలబొందుచును వేయవిధంబుల విధిగడుదూరుచును
అతివ్యసనంబు గుక్కుచు నుండిరి అప్పుడు పండరును
అటుల నారదుడుదెల్పగ నిండుం డత్యద్భుతముగను

ఇంద్రునకు నారదుండు చెంజపట్టముయొక్క వృత్తాంతమును దెల్పుట

పటుతరముగ మునినాథ దెల్పితిని పరమముడంబునను
అవనివృత్తాంతం జేమాయెను నారదనాకిటను
ప్రవిమలముగ నదిదెప్పుచున్నను పరమమోడమునను
వినుసురనాయక చెంజపట్టపు వృత్తాంతంబింకను
ఘనముగ నీకే దెల్పెదనివుడు కలవృత్తాంతమును
చెంజిందిడిచియూ శూరసింగుడు చేరగ డిల్లికిని
రంజితముగ నట యేడునాళ్ళకు రాంబాయికిని
పురోత్పత్తియు గలిగిన నందరు భూరిసంతనమున
నేరోత్సవముగ పట్టమెల్లను నెరశృంగారమున
భేరిభాంకాలాది వాద్యములు భోరుగొల్పగాను
వారటుచక్కెర పంచరప్పుడు వరుసతోపిధులను
పరమముడంబున వచ్చినవారికి బహుమతులనుయిచ్చి
అరయగ కొలువున నున్న జనులకునట యినాములిచ్చి
పుత్రునిజూచి సంతోషంబున పొంగెను రాంబాయి
గోత్రరక్షకుం డితడని తానుకోరెను రాంభాయి
చాలతపాలలో వచ్చిజబ్బును చయ్యన నటుగాంచి
శూరసింగుడు ఖయిదులోపడ్డ సాబగులు తలపోసి
సారెకు వగచుచు విధినిదిట్టుచును సతిపతి దలచుచును
కూరిమిపుత్రుడు గలిగినప్పుడు మీరు లేకనిటను
తాడుమాడుగా నున్నదిగాదా తగుపని జరుగకను
పురుషుడు లేని యిల్లేటికి కాపురమిక నేమిటికి
పురుషుడు లేని సాబగేమిటికి మోహంబేమిటికి
పురుషుడు లేని విభవంబేమిటికి భోగంబేమిటికి
పురుషుడు లేని పురమేమిటికి పుత్రుండేమిటికి
పురుషుడు లేని జీవనయేమిటికి భువిబ్రతు కేమిటికి

పురుషుని బాసిన జన్మ మేమిటికి సిరులుండేమిటికి
 బాలునిముద్దుల పలుకులు వినగను పరగప్రాప్తిలేక
 చాలగచిన్ని కుమారుని నెత్తుక నరగగాంచలేక
 యీతనయునిదా కండ్ల జూచునో యెట్లున్నదో కాని
 భాత్రవాలు యీతరుననుండిన తప్పున యెవరికిని
 మించిదికాని యెటులనయినా పతియు వచ్చుగాక
 మించున వేడుక నీ గుఱ్ఱమునే బెంచుచుందుగాక
 అనుచు రాంభాయి వ్యసనమువదలి తనయునిజూచుచును
 ఘనముగ సంతోషముతో బెంచుచు కడుప్రీతిగతాను
 బాబులు ప్రాసెను విభనకు నప్పుడు చయ్యనధిల్లికిని
 బాబుచూచుకొని శూరసింగుడు పరగవ్యసనమూని
 డండగ చెంజిలో దేశింగుబాలుం డొప్పుగ వేడుకను
 రెండుమూడు నాలుగుగైదునెలలు నటునిండిన యంతటను
 బోర్లబడుచును జరుగుచు సంతలో పొల్లుతిప్పడిల్లుచు
 మెల్ల నె నడచుచు దుముకుచు వ్రాలుచు మేలుగపడుగిడుచు
 కుప్పిగంతులను వేయుచు నఖులతోగూడి చరుపుకొనుచు
 అప్పుడు తల్లిదగ్గరకొచ్చి యీకలాకనుచు
 పాలుచక్కెర తెమ్మసి తల్లిసి పలువారదుగుచును
 పాలుపాలని తల్లినిచెర పయ్యెద ప్రాకుచును
 చన్నసంగు మాఱుమ్మా యనిబల్ సద్దలొనర్చుచుచు
 కన్ననరంతులు చేసిముడలున చన్నులు త్రాగుచును
 మేలుగతన తమనఖులతోడను మెలగుచు తిరుగుచును
 వాలాయంబుగ మహామత్తానుని వదలక గూడుచును
 తల్లిదగ్గర కేరియమ్మా మోక్షప్రదేయనును
 మెల్ల నతేచి వెలుపటికొచ్చి మేటినులుగనుచు
 లల్లకల్లోలము జేయుచు నూరిలో నెల్ల వారో నేచు
 నల్లలితంబుగ నీతివిద్యలు చయ్యన చరుపుచును
 సహజము మహామత్తానుడతో గుఱ్ఱపునవారి చేయచును
 కహ కహ నవ్వుచు కన్న తల్లి పలు న్నుల జూచుచును
 అంతట మహామత్తానునిగూడి యట పరుగెత్తుచును
 చెంతనున్న తనకొండలపై నెక్కి చయ్యనదుముకుచును

పంతులూడును గుండులనెత్తి పరగరవ్యచును
 గంతులు వేసినిండేటిలో నావలిగట్టుకు దాటుచును
 పందెముచే నొకగుక్కకు మూడుపరువులు పారుచును
 సందేహించక పెద్దచూతులను సరగున పెరుకుచును
 పులల సింహముల నెదిరించికొని పొడిచియు చంపుచును
 తలచుక నొక సమయమందున తండ్రిని తల్లిని నడుగుచును
 ఇటువలె నయి దేండ్లాడుచు నొకనాడింపుగ తల్లితోను
 పటురముగ మాతండ్రి మేడియని పలుచూరడుగగను

దేసింగుతల్లి యతనితో శూరసింగునియొక్క వృత్తాంతమును దెలుపుట.

తనయు నెత్తుకొని ముద్దుబెట్టుకొని తానిట్టులనియె
 వినుకుచూర మీతండ్రి శూరసింగుని దెల్పదొడగె
 పనిబూనియు నీతండ్రిని ఢిల్లిపాచ్చా వచ్చుటను
 వినుమేడేండ్లటు కైదులోబెట్టినవిధమును దెల్పెదను
 దేవలోకమందుండి యచటికొక తేజరాగసేను
 యావనుధనుగల రాజులనెల్లను యెలమి బిలిచినాడు
 యాగుట్టంబును యెక్కినవారికి యినాము లిచ్చెదను
 బాగుగ నెక్కినివారికి కైదులో పడపడి నుంచెదను
 అనిచెప్పిన యారాజులు బారాహజారి నటుజూచి
 ఘనమగు భయముకు జెందుచు మనముల గనుచింతిలిజూచి
 సలామయ్య బహుసలాము పాచ్చా సలామయ్యమీకు
 బలే గుట్టమిది యెక్కుగూడదు భయముగలిగెమాకు
 అనగా పాచ్చారాజుల నందరనట కైదులోనుంచె
 మనముననొక్కుచు తనయునిగనియొక మాటమందలించె
 పినతండ్రియు నీతండ్రియులిద్దరు వినుమునాటనుండి
 తనయాకైదులో నున్నారనగా తానటుకోపించి
 పండ్లు పెటపెటని కొరికెనప్పుడు బాలుడుదేసింగు
 కండ్లుపురుముచును కోపముచేసెను ఘనుడగు దేసింగు
 రెండుఘడియలకు లోపలఢిల్లిని పిండిగజేసెదను
 దండియైన యాగుట్టమునెక్కి దాడాయించెదను
 అనుచుతల్లికి దండముబెట్టి యమ్మాయిప్పుడును

ఘనముగనాకు మంచిపుత్తరపు గ్రక్కనసేవలెను
 ఇపుడు ఢిల్లీకి వడిగానేగియు నే నెక్కియుగుట్టమును
 తప్పకతండ్రి లిద్దరితెచ్చెన తల్లివినుమనెను
 జల్లీజల్లీ పుత్తరవిమ్మ జల్లిగానుతల్లి
 జల్లిగానునే పోయివచ్చెదను సెలవొసగుముతల్లి
 అని చెప్పినయా తండ్రియునిచూచి యంతవ్యసనమునను
 విచరాముద్దుట నవయాతనయా నీవిలుబల్కితె
 కనిచెప్పినా గర్భముచల్లగ గాచుటెట్లుమున
 నినువిడిచియువం గడియనైననే నెలులనుండగలను
 అనుచుచేతులు పిసుకుకొనుచు తానంత మూర్ఖజెంది
 ఘనశోకమున నేలబొద్దుచును కడువ్యసనమునొంది
 ఉన్నతల్లిని దేసింగునుతా నొప్పుగానుచూచి
 కన్నుమూసెనా కిదిసమయంబని గ్రక్కనతాలేచి
 పరగళంకరా భరణమేటిలో స్నానంబునుజేసి
 వసువడి రంగేళునిసన్నిధికి భక్తితోడవచ్చి

దేసింగు శ్రీరంగనాథుని స్తుతియించుట.

పన్నగశయనా పంకజా చన పద్మనాభరాధా
 దేలుపుగనిననే నమ్మితినిష్ఠాదు శ్రీరంగనాథరాధా
 కరుణాకరశ్రీ నరహరిరంగా శామితఫలవరదా
 శరిహరిహరి కుని మొరలిడవినిచని కరుణింపగలేదా
 మునుప్రహ్లాదుని నలినకరణిని బ్రోవగదయరాదా
 ఘనముగ నలనాడాధ్రువుగాచిన గతిచేలగరాదా
 అనాధరక్షక దీనజనావస ననాతనానిన్ను
 వినాగవేరే దిక్కునా మనవినినన్ను
 ఘనంబుగను నాయండనుండుమని గ్రక్కనవేడితిని
 మనంబునను నిన్నుముడంబున మరిమరిమొక్కితిని
 రంగనాయకా నేనుధిలికి రయమునభావలెను
 రంగతిమిరగ ఢిల్లీ గుట్టపు సవ్వారీచేయవలెను
 తండ్రిలఖయిలొ నున్నవారిని తడయక తేవలెను
 తండ్రిసేవని నమ్మితిన్నాపై దయయించగవలెను

నమ్మితిమీరగ నాకునహాయము సరగునరావలెను
 నమ్మిమిమ్మునే ఢిల్లీకిపోయెడ ననుచు వేడగాను
 చయ్యవదేసింగునితో రంగస్వామి యిట్టులనెను
 అయ్యావినరా దేసింగానీకతి సహాయంబుగను
 వచ్చెదపోయి రమ్మచెప్పిన ముచ్చటతోడుతను

దేసింగుమహారాజు మహామథ్తానునితోగూడి ఢిల్లీకిపోవుట

హెచ్చుగమహామత్ ఖానునిజూచి యప్పటవిధములను
 తప్పకచెప్పి మనమిద్దరము తగఢిల్లీకినేను
 తెప్పనపోవలె ననగామంచిది దేవరయన్నాడు
 మనకురెండు గుఱ్ఱంబులదెమ్ము మహామత్ ఖానుడ
 మనఖర్చులకును రొక్కములెత్తుకొ మహామత్ ఖానుడ
 ఆనుచు దేసింగుడుబల్కగ నామహామత్ ఖానుడును
 వినయంబున నా కార్యములన్నియు వికడంబుగాను
 తడయకనప్పుడు తనమదిబొంకుచు తయారుచేయగను
 వడిగలగుఱ్ఱము లెక్కియునిడ్డరు వడిగాపోవగను
 పదిదినంబులకు ఢిల్లీపట్ట ముప్పడు
 పదిలముగానా పాచ్చాకొలుపులో వచ్చినిలచియెటను
 మండివేసికొని సలాంచేసెను మరిపాచ్చావునకు
 పండితుడగు బాలునికిపాచ్చా జదులుసలామనను
 రాజాధీ రాజులనిండరును రయమున జూడగను
 తేజంబునగల రాజసింహుని ధీరునిబాలకుని

పాతొ దేసింగుమహారాజు వృత్తాంతమును విచారించుట,

పాతొనప్పుడు చూచిబాలుని పరమాశ్చర్యముతో
 అచ్చాబహదర్ తుంకోననగా నటదేసింగుడును
 సారెకుపల్కెను పాచ్చాతోను సరగచెంజయేలు
 శూరసింగుని తనయుడనేను సొంపుగనామేలు
 తప్పకవినునే దేశింగుడ మాతండ్రులు నిడ్డరును
 యిప్పుడునీ ఖయిదులోనున్నారని చెప్పగనిటనేను
 వచ్చితిబారా హజారి నెక్కగ వచ్చితినిటనేను

చెప్పెరగనునా ప్రతాపమిప్పుడు చేసెదనేచూడు
 చెప్పనేలయా బారాహజారిని శీఘ్రమె తెచ్చినను
 తప్పకసహ్వారీ చేసియునీమది మెప్పుజేతుమనను
 అననామాటలు వినియాపాచ్చా యాశ్చర్యముజెంది
 ఘనసామాన్యపు గుట్టముకాదది కటకటయనిగుండి
 లేచివచ్చియా బాలునిప్రియమున జూచిముద్దుబెట్టి
 యాచిత్రముదా నేమనిచెప్పదు నెందుగానినిట్టి
 ఐదుయేండ్లయీ బాలుడెంత యారాహాయమెంత
 కాదువీనిచే నెక్కుటకదిమన కందరమదివెంత
 పిల్లమాటగా దోచలేదుమరి పెద్దమాటగాదు
 కల్లమాటగా తోచలేదు నిక్కమ్మదోచలేదు
 యీబాలకుని వాక్యంబిప్పుడు యిదినిజమనియెంచి
 ఆబారాహజారినిచ్చట నా రయమున రప్పించి
 చూచినంత యీక్షుడుదాని చూచియునేమవునో
 బావురేచూపకనున్న నిప్పుడి బాలుండేమనునో
 మించినచింతతో పాచ్చానిట్టుల నెంచెనుతనలోన
 ముంజెయికంకణ మరయుటకున్నిట ముకురముకావలెను
 చల్లకొంగను వచ్చిముంతదా చంగనేలమనకు
 కల్లనిజంబులు రెండునిప్పుడే నెరుగుదుక్షణమునను
 అనియిటులనుయా పాచ్చానప్పుడు నాదేసింగునకు
 ఘనగుట్టము చూపించునంతలో తనతనయునిపలుకు
 అన్నియానవాలన్ని సంగతులన్నీ తానుదెలిసి
 చెన్నుమీరగను కూరసింగు దేసింగుని పటుగదసి
 ఏరాచిన్న కుమారానీవిట కేలవచ్చితివిరా
 పూరకెనినుమీ తల్లిటువిడిచి యోర్చియున్నదటరా
 నాకులడీపమ నానుకుమారా నాదుతండ్రిరారా
 నీకై దేండ్లకు యిచటికిరాగా నేకతముండేనుగా
 అనినతండ్రితో దేసింగుడుతా నప్పడిట్టులనెను
 ఘనముగ బారా హజారి నెక్కియు గ్రక్కనమిమునేను
 ఊరవిడిపించి పిలుచుకపోవను మరివచ్చితననియు
 సరసంబుగనిటు పల్కితండ్రితో జనవత్తిగమగొనియు

ఏలయపాచ్చా మరచితిరేమో యింతలోమీమాట
 కాలయాపనము జేయుటమేలా కనునికనామాట
 నాపడవునుయా బారహాబారి పడవునెదగలేక
 యీ పట్లను మీకింతయోచన యెందుకు యిందాక
 అరయకునకము లెన్నేనియునా బాలాసమ మవునా
 బారాహాబారు లెన్నేనియునా బాలా సమమవునా
 ఒక్కగుఱ్ఱమును పెట్టక నేమో నిక్క దేలమహుళా
 చక్కనిఘోషయైతే చూపుము యెక్కెడభూమిశా
 అందరుమోసం బొందించిన యా చందంబిదిగాదు
 ముందుగ గుఱ్ఱము దెప్పించుచునా ముందరనికమీదు
 దెప్పించక నుండితిలేనిక నీదేశాధీశులకు
 అప్పణయిచ్చిన యాజ్ఞ యెవరిదో యారయదేవరకు
 పుంపరివిధముల బాలుడు పలికిన పాచ్చానవ్వచును
 సరగున నెల్లరగుడుకనా హయళాలకరుగగాను
 చూడగ గుఱ్ఱము గర్జన చేసిన సాంపుకబ్బముగను
 తోడన రాజులు గుండెలు పగిలెను పోడిమి చెడియటను
 కోటవిడిగి బడినట్టులుండును నీ వారికివుడు
 సాటిగమేఘంబుల గర్జనవలె నరగదోచనవుడు
 చెవులు ఘమ్మఘమ్మనగా రాజులుచయ్యన మూర్చిలిరి
 దిగులుజెంది వారండరు పుడమిని తేకువచెడిపడిరి
 శూరసింగున నతినితమ్ముడు సొలసి తలలువంచి
 బీరీముచెడిబల్ జెరపగురప్పుడు బెదరియుండజూచి
 తెంపునమహామత్ ఖానునిజూచి దేసింగుండనను
 తెంపునడిపి చాడిగుఱ్ఱమును తెమ్ము వేగమునను
 తెప్పనగుఱ్ఱంబునకు బంగరుజీసి వేసి తెమ్ము
 తప్పకవజ్రాల్ చెక్కినకళ్ళెము త్వరగ వేసి తెమ్ము
 అనిచెప్పి యాసంహామత్ ఖానుం డట్లులతేగా
 తనమదిబొంగుచు దేసింగును తేజని తట్టిపట్టవేగా
 దేశింగు మహారాజు బారాహాబారి నెక్కుట.
 కలకలమనుచును గర్జనచేయక కదసిల్చియమును
 ఘనశౌర్యంబున బట్లగుఱ్ఱమును కడువడినక్కగను

సింగమువలెలా నగసెనంత దేసింగుడంత
భంగముప్రాణుల నొందించెడిపులి భంగి నెక్కినటను
బాలుడైన దేసింగుహయమును వడిగ నెక్కచూచి
జాలిజెందుచు తహతహపడుచును చాలచింతవగచి
శూరసింగుడు తమ్మునితోడను నురునొద్దకువచ్చి
భారహజారి నెక్కుటచూచి పరువడినదమిచ్చి
మన్నవతోడి కుమారునిగనుగొని మనమునగుప్పించి
గన్నులనీరును నించుచునప్పుడు కలకటపడిజూచి
తనయానీవీ గుట్టము నెక్కగ తగదికినిటురారా

దేశింగు బారాహజారియొక్కగా తన తండ్రియు పితృండ్రయు దుఃఖించుట
చెలుపుగచాక్ష సెలవుగొని చనుడమిపుమరారా
అనినతండ్రితో దేశింగుడులా నప్పుడిట్టులనియె
ఘనమగుగుట్టము నెక్కగభయపడగ ఖయిదులోమిమ్మిపుమ
పెట్టియుండనే నెక్కియుగుట్టము ప్రీతితోడమిమ్మ
దిట్టముగా విడిపింపవచ్చి శౌరినేడురమ్మ
ఊరికెపోయిన నవ్వరెపూదులు పొనగతండ్రులారా
నేరకగుట్టము నెక్కగవడలను నిజముతండ్రులారా
సవ్వరిచేసివచ్చి నన్ను చక్కగజూడరయ్యా
చారించకుడి గుట్టముచేబడ వగవనేలనయ్యా
మించిమనంబున చింతవలదు మీకుతండ్రులారా
మించినవారీ జేయగవలెనే నంచతండ్రులారా
పుట్టినప్పుడే చాపునిజుంబు పొనగతండ్రులారా
దిట్టముగా మీమనమున నమ్మును తెలిసితండ్రులారా
అనియిటపల్కి నలాముచేసి యపుడునిలచినాడు
పనిబూనియు గోవిందాయనుచును పరగజూచినాడు
అంతలోననా శూరసింగు నటుతనయునిజూచి
యింతజేసుటకు నేలపుట్టితివి యిపుడని మదివగచి
తొలుతనుబుట్టిన యప్పుడెచచ్చిన దుఃఖము లేదయ్యా
యెలమితోడమీ తల్లియిపుడు నిన్నెట్లువడలెనయ్యా
దేసింగుమహారాజ గుట్టమునెక్కి దపుడాయించుట,
కలతజెంది యేమయ్యెనోయవగ కదలించెనేనివేగ

బలిదియనుచు దవుడాయించెను చయ్యనటులగా
 పటపటపటపట పటపటయనుచును పడవులై తైనపుడు
 చిటచిటచిటయని యెడమకాలికి చిమటయిచ్చినాడు
 పోయెపోయెనని రాజులందరు సొక్కుచుచూడగను
 పోయయ్యా నీవెందుబోయెదనని యొప్పుగలిగినను
 వాయుమూర్తయిన నెగయనప్పుడు వదలకగుట్టమును
 పాయక మేఘ మండలమందు పారెడుగుట్టమును
 నారాయణ గోవిందాయనుచును కోరిపట్టినపుడు
 వారిజాక్షహారి ఎరదాయనుచును చడిగవిడిచెనపుడు
 గరుడునివలెనా గుట్టముపొడవుగ కనువేగమెనడిచెగ
 ఉరువడిగలిగిన వాయువువలెనె వొప్పుగానుపరచెగ
 కొండలనెల్లను మెండుగదాటుచు దొరకొని యెగయుచును
 చెండుగనరుగుచు గంతులు వేయుచు నెలగిముడుంగుచును
 అడవులదిరుగుచు మాకులద్రోయుచు కడువడిదాటుచును
 తడవుగదిరుగుచు తలక్రిందుగబల్ ధాటిగబరచుచును
 గడువడియట సింహములెల్లను గడలకదిగబడియెగ
 గూడులనందు పట్టులెల్లను కొబకొబయినిపరవగ
 నురులెల్లను జేసింగుపరాక్రమ మెప్పుగగాంచుచును
 సరగునకారా హజారిపరచెడి చతురతమెచ్చుచును
 అంతటగుట్టము నాలుగుదిక్కుల వితరణగాతిరిగి
 పంతంబున నాడేనూరామడ పరగతిగిరిగిరిగి
 ఇటువలెగుట్టం బైదుదినంబులు యెచ్చుగానుచెలగి
 తటుకునభాలు పరాక్రమంబున తనమదిలోనెరిగి
 ఈతానిచే బలహీనము నాకిప్పుడు గలుగుననుచు
 న్యాభావికమును విడచిమాయలో సంచరింతుననుచు
 మేరుపర్వతము చెంతనువీనిని మెలగిశ్రోతుననుచు
 సారెకుతలచియు వెతలబెట్టగా చయ్యనతాగనుచు
 తివిరినిద్రయా హారము లేకను దినంబులై దయ్యెగ
 దినముచురాత్రియు నొక్కటదిరుగుచు లేజహీనుడయెగ
 కన్నులుగిరిగిరి దిగిరిశోషచే కడుభీతినిదోలెగ
 పన్నుగళయనుని రంగనాథుని పరువడిడలచెచాలిగ

దేశింగు తారాహజారిని వంచుకొనాలక దస్సి
 శ్రీ రంగనాథస్వామిని ధ్యానించుట
 కల్లెముగట్టిగ బిగయబట్టుకొని గడుసులేజ్జైన
 మెల్లన మెడతన జేతులుజాట్టియు మెడలః పండుకొని
 రక్షింపుము రంగేశానను సురక్షింపుములోకేశా
 పక్షివాహనా పరమపవిత్రా పన్నగళయననులేశా
 వారిజనాథశ్రీ జనార్థనాచ్యుతా వాసుదేవశౌరీ
 నారేకుళయమును జేందినిన్ను నే నచ్చుతింతుకొని
 భజించెద రక్షింపుమునన్ను పరమమానిషినుతా
 గజవరదానను బ్రోవవేస్వామీ కాద్యముచేత
 జయజయభక్త జనావనబ్రోవుము జయజయశ్రీరంగా
 జయవిజయభవ దిగ్విజయభవ జయవిజయగజదతురంగ
 సుజనగణావన దుర్జనమర్దన సుందరతరవదనా
 విజయకృదయ కమలాంతకవాసా వేదవేద్యసదనా
 దశరథనందన దశముఖభంజన తాటకసంహరణా
 పశుపతినందన పన్నగళయనా పంకజమృదుచరణా
 శరణుజొచ్చినను యరమృతేతుర సరిగునవిటురారా
 శరణుశరణుయో కరుణాసాగర కరుణిః పగరారా
 బిరాసరారా వరములొసగశ్రీ కరాయిటులరారా
 వరాకేలరా పరాత్పరా శ్రీధరాయిటులరారా
 సకలచరాచర సముదయములకును సముదనగనుబరగి
 సకలేశుడవై సర్వాత్ముడవై యకలంకుడవై చెలగి
 లేదాదయయిక రాదాశ్రీదామోడర యిటురారా
 వాదాబ్రోవగ రాదానీచేతగాదా రగువీరా
 ఏదయనిదయ యేదయరాదయ సాదరముగరారా
 వోదాశరధే దయానిధేమో కృపానిధేరారా
 మోసబుచ్చి యాహయమెచ్చటికో తీసుకపోదలది
 వాసిగనున్నది యిదిగోనినునే నడుసుగమిదిదలది
 భజనజేయించున్నానని వేడుక భక్తపరాధినుండు
 విజయముజేసి దేశింగునితో వెరవకుమనియపుడు
 గజలిజబారెడు గడుసుహయంబు నుండుపసిబోనిక

కాయవల్పేయమమిక జెల్లదునీయ కామదంతుగాక
చిన్నకాలుని చిక్కులుజెట్టెడి చెడుగుతురంగమయివుడు
మన్నించి నీయున్నతినణచి తిన్నగనడుమివుడు
పన్నగళయనుం డనినన్నెరుగుము పలువయనుచునవుడు
సన్నుతమునివడుడగు రంగేశుడు చెన్నుమీరనవుడు

రంగనాథస్వామి దేశింగునికి ప్రత్యక్షులై రక్షించుట,
కన్నులచెడరంగ పెట్టుపెట్టినను ఘనమగుగుఱ్ఱంబు
మిన్నువిరిగి పై బడ్డటునిల దను మేటిదాటిగుఱ్ఱంబు
కాలుని బారహజారిసీవిటు రంగపెట్టడగునా
చాలుచాలునీ చందముదెలిసెను చనగానిట్లగునా
కాలునిసీవు డిల్లికిదీసుక పరువుగబామ్మకను
కాలకుండు భక్తునివిని భయపరుపకనీకను
కొన్నిదినులుల కీకాలునిచే గోర్కదీరునీకు
సన్నతమవు యుద్ధంబుకొడవుచు చయ్యననటనీకు
మోక్షమిచ్చెదను ఇల్లిగరమ్ము ముడమొకవగననిన
నాక్షణ్యమై నను ఢిల్లీసమీపం బామార్గముగనిన
కాలునిలేపి రంగనాయకులు నందుడయతోడుతనూ
మేలువరంబు లొసగియుద్ధైర్యము మెప్పుగజెప్పగను
అప్పుడుదేశింగుకు రంగేశున కతివినయంబునను
గరహరి శ్రీహరియని శౌరీనన్నిప్పుడుచేరి
మరలితెచ్చి మార్గముదప్పక మధుకైటభహరీ
శరణుశరణునను నమ్మితివయ్యా శరణురంగనాథా
కరుణతోసీదామని ననుబోవుము శరణురంగనాథా

దేశింగు శ్రీరంగనాథుని యనుగ్రహంబున ఢిల్లీ చేరుట
అనినుతియించిన దేశింగుతో సవుడుస్వామియనియగ
ఘనుడగుఢిల్లీ సాక్షాత్పూజకు కడు వేగమొజనియెగ
మనమలరగ బహుమతులుగైకొని మరితండ్రులతోను
చనుముచంజనక రంగస్వామి చయ్యనబోయినను
అప్పుడు బారాహజారి పాదుసా హజారమటుజేరి
తప్పకగర్జన నేయకనందకు తడబడియటుజేరి

అన్నకట్టనా గుట్టంబునుగన కన్నులనీచుంచి
అన్నరార నామున్ను వేగనా కన్నలారమించి
శూరసింగుడు బిడ్డనుముద్దిడి చుంచుదువ్వగాను
హారతులెత్తి ప్రప్తితీయడని యానందముతోను
ధీరుండగు బాలుని కాగనుగొని దృఢమతితోపాచ్చా
కోరికలడుగుము నిన్ను మెచ్చితి కూర్చుకునేడచ్చా
మేచ్చుండని నా మెచ్చునండకు మేలొనర్తగాలా
స్వచ్ఛందాని చరితముమేల నమకూర్చుచుచాలా
నీశౌర్యంబును నీబలములు నేనిప్పుడెరిగితి
కేవలభక్తుల కెప్పుడుభీతియు లేకముకలగదని
బాచ్చాపలుకుచు నుండగ తనమది పరమాశ్చర్యమునొంది
స్వచ్ఛమా సత్కీర్తిగాంచిన నజ్జన పెనుపొంది
ఉండుము నీవని శూరసింగుడు వొప్పుగ దీనించి
దండిమీరగా వండనునెత్తు తన తొడ్పైనుంచి
నేనుజేసిన పూజఃన్నియు నేడుసభామయ్యక
కానరాని యాపదలువచ్చి యు కడగదొలగిపోయె
అనగానచ్చటి రాజులెల్లను అతిమువమునజెడ
ఘనుడగుపాచ్చా కుమారునిపై కడుసంతనమండె
యేలనిబాలుని సహాసనమున చయ్యన చాలించె

ధీలిపాత్నా దేశింగు మహారాజునకు బహుమతులు జేయుట.

రాజలింగబాలును నటజూచి రయముననిట్లనెను
రాజసింగుడౌ దేశింగునకు వాజులులక్షయును
మాడుకణజముల రొక్కమునిటకు ముందుగదెప్పించు
యేడులక్షల మదమేనుంగుల నిప్పుపర ప్పించు
సకలసేనలను దాసీదనముల చయ్యన నిప్పించు
ప్రకటితముగ భూషణవస్త్రంబుల పరగనందునుంచు
అని యీ తెరగున నాజ్ఞాపించగ నప్పుడు వేగముగా
చనియెను రాజలింగబాలు సరిగున కొల్లకబాగా
దేశింగునకే బాచ్చా చెప్పిన తెరగున రొక్కమును
వాసిమీరగ గుట్టంబులు గజములు వరభూషణములును
దాసులదాసీదనముల భటులను తెగురభికోటులను

బాసవలోకపు గుట్టంబును మరి వరవస్త్రంబులను
 అప్పుడు తెప్పించినబాచ్చా యతనిజూచి మెచ్చి
 తప్పఁజెంచిన నునాముయేలుమని యప్పుడె సెలవిచ్చె
 నవరత్నంబుల కంతహారములు తన మెడనువైచి
 ప్రవిమల రత్నకీరీటము నప్పుడు బాగుగ నిప్పించి
 బహుమతులున్నవి నటువలెజేసి పట్టుకొలువలును
 సహజాబగు ప్రేమంబున నిప్పించియు చాలామతిమెచ్చియును
 తనగుట్టంబగు నీలవేణిని నిటుకున దెప్పించి
 ఘనుడుగు మహాత్మానునకప్పుడు కడువడినిప్పించి
 కొన్నియినాములు మహాత్మానునికి కోర్కెదీరనిచ్చి
 మన్ననజేసియు నిద్దరజూచి మదిలోమెచ్చి
 చయ్యన రాజలింగ బాబును నయ్య మొదవ జూచె
 ఒయ్యన నవుడతనితో నాతను ఓహోవినమనియె
 రమ్మవీరితో గూడిపోయిరా రాజలింగ బాబూ
 రమ్మచెంజికి సేనలబంపుము రాజలింగ బాబూ
 రాజులందరు చాలదినములు రాయుడిబడిచెడిరి
 తేజనపంబున గావునవీరని తెప్పడవిమఱి
 అనితమతమయేలెడి పరగణాలయిన దేశములు
 ఇనామునిదిగా ననుభవింపుడని యిమ్ము వుత్తరపులు
 వెరవుమీరగా నిటువలె తెప్పగ సరగున నాతడును

దేశింగుమహారాజు తండ్రులను బిలుచుకొని

బారాహజారితోడ చెంజివచ్చుట.

పరువడినట్ల న చేసెనుబాచ్చా బాహ్యయనగాను
 మరిదేసింగుడు తండ్రులతోడను మహాత్మానునితో
 త్వరలో తమతమ గుట్టములెక్కియు తరలిరిసేనలతో
 పదిదినములలో చెంజిజేరిరి బహువేడుకగాను
 మరి సంతనమున నూరివారలు మరిమరి పొగడగను
 వచ్చిన బాబుని జూచుచునుండిరి పరుసగ నందరును
 ముచ్చటతో దేసింగునితల్లిని ముదముమీరగ నను
 యెత్తిపీఠితో ముద్దులాడుచును మేమిర నాతనయ

ఇన్నిదినంబులు నెచ్చటనుండితి వేమిరను కుమార
చన్నులపాలు చేదెనప్పుడు చయ్యన సుకుమార
అనుచు సుతునకు హారతులెత్తె నప్పుడు రాంభాయి
చనువున ద్రిప్పి తీసెనప్పుడు సరగున రాంభాయి
దేసింగుడు నందరుగూడుక యంతఃపురమాన
అడర మొప్పుగ తల్లిచెంతను మోడముతోనున్న
యువరాజుగ నా దేసింగుని బారొప్పుగ భావించి
ప్రవిమల కీర్తియొగంగ వెలయుమని పట్టముగట్టించి
యేకొడవలు లేక సువాగుండగ నేవోయేదన
అకుమారుని తల్లిగతించిన సంతటదుఃఖమున
హిగడుచు పరలోకక్రియలెల్లను బుధులు మెచ్చగాను
తగనొనరించెద దేసింగుడును ధర్మరీతిగాను
బాలునికష్టము వత్సరంబున పరమివడంబునను
కాలవశంబున శూరసింగుడు కడగిపోవనటకూ
చుట్టములెల్లను వచ్చివగవనా శూరసింగునకునూ
అట్టయొనర్చెను పరలోకక్రియ లండరు మెచ్చగను
దేసింగుమహారాజు రాజై రాజ్య పరిపాలనంబు చేయుట.

సరగున దేసింగునకప్పుడు పురజనులు మెచ్చగను
ధరణిసింగుడు పట్టముగట్టెను తద్దయప్రియమునను
చనువునజనముల పరిపాలించెను చయ్యననాతడును
భూవమతిదేసింగుని భూషింపగ గడగియెల్లరును
ఇటుకొన్ని సంవత్సరములును యేగగసంతటను
తటుకున ధరణిసింగుడు మంత్రుల తాచిలిచియును
ప్రభువా దేసింగునకు పెండ్లిని పరగజేయవలెను
సభగలవారలు నందరుగూడి చయ్యన నిప్పుడును
అలోచనలును చేయగవలయు మనవిగూఢంబుగను
బాలుండయ్యును బుద్ధిమంతులు పరగజూడగాను
మన దేసింగునకు పెండ్లి చేయవలె మంత్రులారమీద
మనపట్టణమున్ను శృంగారింపుడు మంత్రులారమీద
ఇప్పుడటంచును ధరణిసింగుడు హితవుగాను

తప్పక బట్టగ నట్లానర్పిరి యొప్పమీరగాను
 పరగనప్పడె చారులవలనను ధరణిసింగురాజు
 అరయగ నా దేశింగునిమామను ధరణిసింగురాజు
 విహితముగా నప్పడురప్పించియు వేడ్కమీరగాను
 మహినొప్పగ మన దేశింగునకు మదిముడమొడవను
 పెండ్లి చేయగా వలెననిమేము పెద్దలెగూడుకొని
 పెండ్లి కూతురు యెవరనిమనమున పెరలలవులుమాని
 మీ పుత్రికను తెచ్చివివాహము యేవుమీరజేయన్
 యీ పట్లను నిశ్చయముజేసితి మికనాలోచనజేయక
 మీరుజెప్పిన మేరకజేయగ మేముసిద్ధముగ
 చేరియున్నారము యిప్పుడు మీ కోరికేమియనను
 వినియునాతడును నందుకొడబడి వేడ్కతోడనవుడు
 తనపురంబునకు నరిగియువృత్తాంతంబు నెల్ల నవుడు
 యెల్ల వారికిని తెలియగజెప్పి యుల్లనులరగాను
 నల్లలితంబుగ పుత్రునిదోడ్కొని చెంజిజేరగాను
 అకలంకంబగు పుత్రుని నెదురుగ నకలబాంధవులును

దేశింగురాజునకు ధరణిసింగు వివాహంబు జేయుచుట.

నకలజనంబులు సంతసించగా నసరించిసంతటను
 నడువగధరణి సింగుడువచ్చి విడుదులుచూపించి
 కడుమేలునునగు శుభముహూర్తంబున కల్యాణంబొనరించి
 బంధుమిత్రులు బ్రాహ్మణజనముల బహువిధముల మన్నించి
 సైందవమ్మలు గజములురథములు నరగ చారికిప్పించి
 మరియునగల్గిన నటభటాదులను నరిమురి ప్రియమండ
 పరగనొనర్చియు ధరణిసింగుడు చాలవేడ్కనొండ
 కనకనయంబులు బుణిమయముననై కడుకోభిల్లగను
 దినకొక తేజము మీరు కాంచిని తేజరిల్లగాను
 బాద్యఘోషములు మ్రోయుచునుండగ వరుసవీధులంత
 దేశింగుని మామయు తానంతట దివ్యరథంబులను
 బాసిమీరి గుఱ్ఱంబులు గజములు వరుసభేనువులును
 కూతున కనణంబిచ్చియు తనడగు గృహంబుజేరుటను

భ్యాతిగ నేగును బంధులవీడ్కొని కడువడిఘరమునకు
సంతసంబున దేసింగుడు అడ్యులగలుచుచును
పంతముమీరగ పరిపాలించును బంధులమిత్రులను
యారీతిని సుఖమొందుచు చెంజిలో సారెకు నందరును
భూరిసంతసం బొందుచుండిరిని నారదుడనగాను
వినిసురనాథుం డతిమోక్షంబున వేడ్కలుప్పతిల్లగా
ఘనుడగు నారదు జూచి పల్కెను కడుప్రీతితో వేగా
అవలికథ యేమాయెనుదెల్పుము అవనిలోనస్వామి

ధీల్లియు పాచ్చా తన కొమ్మారెను సాదులానునిఁ పెండ్లిజేయుట.

సావధానముగ జెప్పెదవినుమా సకలము జేజేస్వామి
సంతోషమున ధీల్లి పాచ్చా స్వంతకూతురుని
అంతట పెండ్లి చేయవలయునని యావలదలచెను మదిని
తన ప్రధానియో రాజలింగని తప్పకపుడజూచి
ఘనముగ పెండ్లిచేయగా మనమున కడునిశ్చయముంచి
ఉన్నవాడను పట్టణమెల్ల నానందముగ వేల్పుచును
యెన్నో విధముల శృంగారింపగ యివును బంపుమనెను
చోడ్యముగా సగిరెల్లలు మరిమరి సొగసుచేసియిచ్చు
సాదుల్ఖానా సాహేబునప్పడు చయ్యన బిలిపించి
మోక్షముతో తనపుత్రిని వానికి ముదమున పెండ్లియొనర్చి
అల్లునికి కూతురికి యప్పడు అధికధనము లిచ్చి
కొల్లలుగా నేనుంగులు జాయములు కోర్కెదీరనిచ్చి
కోరినవస్త్రంబులు భూషణములు కొంతసై న్యములను
వారికి దాసీ దాసదంబులు నవరత్నంబులను
ప్రాసీ యిచ్చెను పద్మానాయోగ రాజ్యమేలు మనుచు
వాసిగక తురి నల్లునికిచ్చియు వరుసవేడ్కజాతు
పూగయెనిమిది పాళాతుకడి నేటుగజేయించి
వాటంబున తనకూతురి కరణము దీటుగనిప్పించి
సాదుల్ఖానుండగు తనయల్లుని చక్కగానుజూచి
మోక్షముతో నార్కాదు యేలుమన ముదముతోడవచ్చి
సాదుల్ఖానా సాహేబు యెంతో సంభ్రమంబుతోను

అవరముగ తనవారితోగూడి యార్కాడ్ తేరగను
యేడులయల పరాణీయులను యేరవరచెనపుడు

సాధుల్ ఖానుడు ఆర్కాడు యిలాకాకు ప్రభువగుట.

వాడిమిగా తేగాబరిశీలను వారికిచ్చెనపుడు
భావస్యమీరులను రప్పించియు పట్టము గట్టించి
ధావశ్యంబై నట్టి కేతనము తప్పక నెత్తించి
బాల్లెయలే రహిమాన్ తురువులు భర్తీకేయించి
నమ్మకహరాం నైకర్యాయని నమ్మకపుట్టించి
ముల్లాసాస్త్రము పద్ధతి వాఁకి మూలము వారిదెల్పించి
ఉమ్మగుఖాన్ అనియెడి వానిని పుజీదగానుంచి
బారకాను బంగాళాలయనులు బాగుగ కట్టించి
చాదువనాపరి చేడిగోడలు బాగుగ బెట్టించి
ఢిల్లీ మక్కా దర్వాజాలు తీవిగ నేర్పరచి
ముల్లాసీరు హిమాముదిండ్లు మూలలుగావించి
దక్కనుహాలుబల్ ఇడిమిహాడి దర్బారుగనుంచి
యొక్కముగాని దివానుఖానా లూర్జితంబుకేసి
వీధివీధులను మసీదులెల్ల వెలుగుచుండగాను
బాదరు వుంతాపూఖాజీల్ సమాజచేయగాను
యొక్కరు అల్లాకుదాయటంచు నచట వేడగాను
నిగనిగమవికందీలు గ్లోబులు ధగధగవెలుగగను
దాటిగనవలసోటబెట్టె బాహటముగాగాను
నేటుగతాను కోటకేరీ బల్వాటముమీరగను
రోజీనాలుకై జేతమ్ములు రూడిగనిచ్చుచును
అజా బాజా పల్లెలయందు అముల్ దార్లనుంచుచును.
మహాయారివా దేలుచునుండె నవాబుసాదుల్లా
సఖామధ్యమున తాగుర్చుండి జాగ్రతతోనెల్ల
కిల్లెదాదుల జాగ్రతజూచి కిలకిలయని నగును
బళియినాము లపుడిప్పించి బైటోజీయనుచు

సాదుల్ ఖానుడు పరగణాలెక్కను తనకీతేగుట
రాజతపాదము లివ్వగాను తానే ప్రభువగుడు

నాజర్ మొదలగు నుద్యోగస్తులు నయముగ గొల్వగను
 నవుకర్లనుజూచి యప్పుడెబల్కెను నబాబుదొరగాడు
 లీకాపటుయా ముసద్దీలను లెక్కలడిగినాడు
 సీమామూలపు జమీందార్ల చెల్లుబాకీలేమి
 జోబులోపల తయారుకేసుక జాగ్రతగారమ్ము
 తుడమొదలుగ లెక్కలు తానెరుగును తోండ్రమల్లోజ
 ముడమునలివ్వగ బంపుడనంగను ముందుగానుభాజ
 చోబ్రాదులను గనుగొనియప్పుడు జోరుగనాతిని
 మాస్తలలేదు తోండ్రమల్లోజ మిలగతు వేగమని
 తోడుకరండు సాదులోఖానుని తుర్యముగానవుడు
 పోదిమిలోడుత బల్కగవారు పోయిపిల్వనవుడు
 తమకంబుని చౌడంగీర్ దొడగియు తలపాగాబెట్టి
 నమానుయైదా జల్లరుపట్నా నడికట్టుగకట్టి
 కొలువై యున్న నబాబుకడకును గొబ్బునవచ్చియును
 సలాముచేసి భయభక్తులతో సంగటనిల్వగను
 తొందరపలదిక బైటోబైటో తోండ్రమల్లోజ
 ముందుగాన పాశెంబులపాకీ మొత్తములేర్పరచి
 అరనిమిషములో బాకీలెక్కలు యెరుగజెప్పు తెరచి
 దొరతోనప్పుడు మనవిజేసెను తోండ్రమల్లోజ

తోండ్రమల్లోజ నబాబునకు కిస్తీపన్నులు లెక్కలు వివరముగాబెల్పుట,

తప్పకలెక్కలు శోధించితి తప్పిల్వారిగను
 ఇప్పుడునెంబరు చొప్పునమీకు యికవివరించెడను
 చేతిపట్టు దావులోఖాన్ బాకీ చెల్లియున్నదివుడు
 పాతపాశెపు జాగీర్ దారుడు బకీలేదుయువుడు
 కళ్ళకురంజి కాన్ సాహీబు కాసుబాకీలేదు
 కళ్ళికోట మహమల్ ఖాన్ బాకీ చెల్లుబెట్టినాడు
 అరియలూరి పాశేగార్వాకియర కాసునులేదూ
 తిరువల్లూమలెయేల్ సుభంగిదొరయును తెలియబాకీలేదూ
 దిండికల్లకొలు మొక్తాన్ బాకీలేచ్చి జేర్చినాడు
 బండికోట జాగీర్ దారుడు బాకీదీర్చినాడు

చెంగల్పట్టు జమిందార్ బాకి చెల్లిపోయేనేడూ
 మంగళపేట సుబేదారుడు మన బాకియిచ్చినాడూ
 వెంకటగిరి బంగార్నాయుడు యింకా బాకిలేడూ
 శంకరేక మలయాళపురూకలు సరిగవచ్చేనేడూ
 కలవకోటయేల్ సుబేదారుడు కాసుబాకిలేడూ
 చెలువుతో కాళహస్తిపైకము చెల్లించినేడూ
 తిమిరికోటయేల్ సుబేదారుడు కాసుబాకిలేడూ
 చెలువుతో కాళహస్తిపైకము చెల్లించినేడూ
 తిమిరికోటయేల్ షేకుమహమ్మదు తీర్చి వేసినాడూ
 అమరిన కార్యేట్రాజువారును అరయబాకిలేడూ
 నారగంటి పాళెంబులబాకి అరయంగనులేడూ
 మొగరాలూతెవు కిస్తీరూకలు ముండేచెల్లినాది
 మొగలిపాళెదార్ పైకముమనకు తగరారననేది
 నిలిచినపాళల్ పైకముబాకి నేటివరకులేడూ
 చెలువుగకిస్తీ కట్టలేదు దేసింగుమహారాజువారు
 తేయుచు పండ్రెండేడులనుండియు చెల్లించెడుపైకమును
 యీ యెడవానిని మట్టుబెట్టుట హితమనియనగానూ
 కన్నులనివ్వలు రాల్పుచుమిక్కిలి యున్నతొడైయంతా
 వన్నగ సాదుల్ ఖానుడుగ్రుడయి పలికవానికంతా
 సబాష్ వహ్యాబాగజెప్పితివి యీ సారిబల్కు వోయీ
 యీ బాకి క్షణమైనానేనట యికనునిల్పవోయీ
 అనుచుమీసము ద్దీటుచువుక్కా నప్పుబట్టుచును
 కనుబొమలదరగ భుషములుగదలగ భుషముగబల్కుచును
 గుప్పుగుప్పుగుప్పుని తనకన్నులు నిప్పులురాలగను
 అవ్వదు పండ్రెడు పెట పెట పెట పెట యనుచునుగీటుచును
 మనకును పైకముకట్టకయుండే మదగర్యంబేమి
 తనకును చెంజికోటయినాముదక్కున యికనునుమీ
 సాదుల్ ఖానుడు తోండ్రమల్లుని సైన్యసమేతముగా
 చెంజికోటకు పంపుట,
 అనుచు మంత్రియో తోండ్రమల్లుని కనుగొని తానవుడు
 దినములు మూడును గడువిచ్చితిమి తీవ్రముగానవుడు

చెంజికోటకును పోయి పైకమునుం శీఘ్రంబుగాదెమ్మి
 సంజయైన దేశింగుని నీవిటు పట్టిట్టితెమ్మి
 అని కోపముతో నజాపు సాదుల్ ఖానుడు పల్కగను
 వినియును తోండ్రమల్లోజప్పుడు వినయముతోడుతను
 పూనిసలాంబులు చేసిన బాబును పొడగినియిట్ల నెను
 పూనికతోడుత చెంజికోటకును పోయివత్తున నెను
 మూడువేల గుఱ్ఱంబులు రాతులు నేడు పటాళములు
 చాడిమిగల తేగాబరిగీలును జోడొభేరులును
 ఏనుగులు విల్పండ్లు నొంటెలును హెచ్చువాద్యములును
 సేనాధిపులు ఖజానాధారులు నానావిధములను
 సకలమైన సంభారంబును చాలరొక్కలును
 నొకటియు తక్కువలేకుండగ నా కోప్పగనిచ్చినను
 శీఘ్రముగాను చెంజికోటకు కేర పైకమంతా
 జాగ్రతగా గొనివచ్చెద చూడుడు చాలగ నొకవింత
 పట్టికట్టెదను దేశింగుని బల్వారాలుండగను
 గట్టిగ నిర్భంధముతోడను ఖయిదీ చేసెదను
 మించనికార్యము వానిపై నడిపించెక నచ్చటను
 మించియున్న నొక వేలలో చానటద్రుంచెద తెగతోను
 ఇటులపల్కిన తోండ్రమల్లుని యింపుతోడజూచి
 నటులపరాక్రము లయిన బలంబుల సరగనియ్యలేచి
 తోడుగూడుకొని సలాముచేసి తోండ్రమల్లోజ
 వేడుకతోడను నుత్తరవివ్వగ విడిదికి నతడొచ్చి
 నిలువంగీల్పొడగియు తలపాగా నేర్పుగానుజాట్టి
 జలతరుపోటుభట్టి నడుముకు చక్కగానుగట్టి
 తళతళమను బేషజ్ఞానంతట దట్టిలోనజెక్కి
 నిలుపుటద్దమును జూచిమీసము తెరయదీటినిక్కి
 చేతులబట్టి నాయుధంబులను శీఘ్రముగాబట్టి
 ఖ్యాతిగ నేనుగు నెక్కియునేనల గడలక నిలబెట్టి
 పెంపుగ ధణధణధణధణయనగను భేరివేయించి
 గుంపుగ పటపటపటపటయనగ గుఱ్ఱముల్నుడిపించి
 కత్తులు ధగధగధగధగమనుచును కాంతులుకోనిల్ల

త త్రమందుచు నెల్ల జనంబులు తరుగుచుభీతిల్ల
 ఇలాతలం బిట్టట్టుగడలగా యేవుమీరవేగా
 కలకలకలకల కలకలమనుచును కాల్బలములురాగా
 వేంద్రంబుగ జనముల నడిపించెను తోంద్రమల్లోజ
 తీంద్రించుచును గడలెనప్పుడా తోంద్రమల్లోజ
 అని నారడముని వదడప్పుడతా నానతియ్యగాను
 విని దేవేంద్రుడతనితోడుతను వెరగున నిట్లనను
 మునినాథావిన వింతగనున్నది ముచ్చటజూడగను
 పనియేమీ యీ నబాబు చెంజిపై కమడుగుటకును
 కోరిఫీల్లిలో దేశింగుమహారాజు గుఱ్ఱముపై నెక్కి
 సారకు స్వారిచేసినప్పుడు చయ్యనమదిసాక్కి
 తెగువతో పాచ్చా చెంజియినాము దేశింగునికిచ్చి
 తగబంపగ దేశింగుడు తాను మగుడచెంజికొచ్చి
 యేలుచుండగ యీనబాబుకు యివుడు బాధ్యమేమి
 మేలని చెంజిపైకము నడుగగ మేరమీరనేమి
 కారణమున్నది కడువడిదెల్పుము నారడమునివర్యా
 కోరడవివగా వారిచరిత్రము గొనకొనిధీవర్యా
 యిప్పుడున్న నా యింద్రునిజూచి యెప్పుడిట్టులనియె
 తప్పనారదు తావిధమెల్లను తడయక వినుమనియె
 సురనాయకా యీ ఫీల్లి పాదుషా సాంపుమీరగాను
 గరిమెతో చెంజిదేశింగునికి వరుగయినాముగను
 యిచ్చిమరచియు నల్లునికి నూటయెనుబది పాళెములు
 మచ్చికతో పర్యానావ్రాసి మరియనిచ్చెమేలు
 ధర్మమునెంచక తటుకునసప్పుడు తనమదిమూడుతను
 పర్యానాలో జేర్చెను చెంజియు పడపడిచూడగను
 గరిమెతో సాదుల్థానుడుపై కము కట్టలేదటంచు
 అరయగ దేశింగుని నడుగుటకాదరు విధియేయనుచును
 నారదుడిట్లని చెప్పినయా పాకారిమదినియెంచి
 సారకునల్లుని తలువలెనిచ్చె చయ్యనపాతామెచ్చ
 మరిచెప్పెదవని సురనాయకయా తురకదొరతనమున
 ఇరుకునడగులుట గలియగలేదు యెట్టిదొరలునయన

అనిచెప్పిన మునివరుమాటలు వినినంత నింద్రుడనియ్యో
చ ననుగదా యాత్రోండ్రమల్లుడా పనియేమిగనయ్యో
యాధముగాదెల్పుము నీవనగా ద్రుహిణిపుత్రుడనియ్యో
గాధముభేరీ శబ్దముతిమిరికి కడువడివినబడియ్యో

తిమిరికోట పేకుమహమ్మదు తోండ్రమల్లుని జూచుట.

తిమిరికోటయేల పేకుమహమ్మదు దిగులుజెందిలేచి
క్రమముదప్పి పరులెవ్వరొమనపై కదసీరనుచుజూచి
మూడువేల గుఱ్ఱులులనపుడు మోహరంబుజేసి
తోడ నమున్నూర్ పఠాణిరాతులు దోడుగానుజేసి
కత్తిపట్టు కాల్యలములనెల్లను క్రమముగానుచుంచి
బత్రినాయుధములు తానప్పుడు బర్తిగధరియించి
తానొక బారా హజారినినెక్కుక దడునుగదలించి
పూనికతోజని తోండ్రమల్లుని పొందుగానుజూచి
ముందుసలాము చేసియునిలిచి యందుఁజైయమడిగి
తొండర సేయగ వందలంచును తోండ్రమల్లుకడిగి
మొన్నటివరకును బాకీహాకలు మునుపంపితిన్న
నిన్నటిలెక్కలు యివెనన్నిప్పుడు మన్నించగదన్న
ఇదియునుగాకను నాపైతప్పులు యేమియున్నవన్న
కదలియపుడు నాకోటపైకెరా కారణమేమన్న
అనియివిధమున నడుగుచుభయమున నడుగులుతడబడను
కొనియాడుచుమరి వేడినతిమిరికోట మహమ్మదును
గజివిజిమాంచి తోండ్రమల్లుడు గ్రక్కు నిట్లనను
నిజముగ పేకుమహమ్మదు వచ్చుటనీపె గాదనెను
చెప్పెదవినము చెంజయేలు దేసి గురాజువనకు
తప్పుకపంజ్రెం డేండ్లపైకము నిప్పుటటుటకు
మొంజొడ్డియు నున్నాడిపుడా ౧ మరదలియలేదు
దండుతీసుకొని పోయెదనికనా తమమైనచూడు
అనవినిపేకు మహమ్మదుడంతట నతిభయమొందుచుచు
ఘుచుడగు నాదేశింగుని ప్రతాపము వినుమిక జెప్పెదను
బలమున నెక్కువ గలవాడయ్యూ బాలుడుదేసింగు

యెలమిని యెదిరించిన నిమిషంబున నణచువానిసాంగు
 కత్తిచేతబట్టిన జగత్తులను గడగడమనివణకు
 మిత్తిరితివైరులగాబట్టి మెలగనీకచణకు
 కండ్లనురిమి చూచినమాత్రంబున కరుగుగర్భమెన్న
 పండ్లు పటపటకొరుకునంతలో పరుగెత్తుచువన్న
 దుడుకడు రాజితిసింహంబనదగు తోండ్రమల్లన్న
 కడుమిని దేసింగునియెదిరించుట కార్యముగాన్నా
 అనవిని తోండ్రమల్లోజప్పడు యేలయింతమాట
 అనవచ్చున నా ముండటమేకుమచామృత నీవిచట
 కనిదానీవీమార్గంబుననే కదలిరాగా బాగా
 వట్టిప్రతాపములేటికిపోయి వచ్చెదమిది వేగ
 అట్టె దండునడిపించెదననుచు ఆరణిమార్గముగా
 పోయియారణి పొంతకుజేరి పొసగ భేరివేయ

తోండ్రమల్లోజి ణిమిరికోటనుండి ఆరణికిపోయి రణభేరి వేయించుట.

మాయురెయ్యాధ్వని యేమియటంచును మనమునదిగుతొండ
 రయమున వెంటట్రావును శ్రీధర రావునునచ్చటను
 రయమున శ్రీనివాసరావుతో పటచదురుండియును
 పిడుగురీతినున్నది యీ నాదము పెల్లుఘోరముగను
 గడగడవణకెడు కాళ్లుచేతులను కడుభయ మొందెదను
 కారణమేమొ తెలిసియువేగమొ కట్టా యెత్తముగా
 బారాహజారుల గొని తెండిప్పుడె పటురయమునబాగా
 అనియిట్లారణి వేంకట్రాయులు తనపరివారముతో
 చనునటనాజ్ఞ యొనర్చియుతాను సరగునకోటమహల్కు
 శ్రీధరరాజు మొదలగువారితో శీఘ్రంబుగ నెక్కి
 ఈధరబదులుగ భేరివేయుచు యేవుమీర నెక్కి
 చూచుచుదిక్కులు పిక్కటిల్లగా సొంపుతోడనవుడు
 యేచివచ్చు సేనలద్దైర్యంబును జూచిపారలవుడు
 పరాయిరాజదొ వచ్చెను కోటపైకి చూడుడనుచు
 పరాకులేకను బారాహజారుల బిరాన తెండనుచు
 తిప్పుడందరు తమతమగుట్టములపై న నెక్కియును

తెప్పన బలములు తాముగూడుకొని తేవన నడువగను
పది నేల కాతులు కూర్చుకబంబోబ స్తిగాను తాను

అరణి వెంకట్రావు తోండ్రమల్లోజిని పాడగాంచుట.

కవిసము వెంకట్రాయలు తనచేతికత్తి మెరయగాను
నెదురుగపోయి తోండ్రమల్లుని యేమరకజూచి
ఇదియేమి యిటురా కారణమని యిపుడనుచునుజూచి
తుడముదలేమో మీదువచ్చుటకు తోండ్రమల్లోజి
నడయత జెప్పము సంగతులెల్లను చయ్యనమల్లోజి
అనుచును వెంకట్రావు నమస్కారంబు చేయగాను
వినయముమీరగ తోండ్రమల్లుడును వేగయంతటను
బదులునమస్కారము తాజేసియు కుదిరికెతోడుతను
చెడరగనిల్వగ వెంకట్రాయుడు మువమున నిట్లనెను
నిన్నటివరకును లెక్కలతీర్చియు నేనుబంపినాను
యెన్నగ నేటిపైకంబు ముల్లెయును నేజేపంపెదను
ఇటులనుండగా భేరివేయగ నేమికారణంబు
తటాకున దెల్పుము తోండ్రమల్లున దాచకనునిజంబు
తోరంబుగ నాతనికిట్లనియెను తోండ్రమల్లోజి
వేరేమేము వచ్చినవిధము వేంకటరావోజీ
చెప్పెదవినునే నవి స్తరంబుగ చెంజికోటలోను
వొప్పగపండ్రింజేండ్లపైకము వున్నది యచ్చటను
కట్టలేదు దేసింగుడు మనకు కాసై నను యిపుడు
మట్టుమీరి యున్నట్టివాడగు మదగర్వమునేడూ
చూచిపైకమును దెచ్చుటకై నేసాంపుగబోయెదనూ
నీచుడయిన దేసింగునిబటియు నిటకు దెచ్చునేను
అమాటలువిని వేంకట్రాయలు నాతనిచర్యనును
సామాన్యంబని యెంచెగదిక చయ్యన జెప్పెదను
తల్లి దండ్రిలేడనిమిదియేండ్ల కే చెలిపోయినారు
పిల్లవాని పినతండ్రియుసాకి పెండ్లి చేసినారు
ఇరువదిరెండుయేడ్ల వాడయీ యిప్పుడు దేసింగు
నరియగుదురె నుండరమున భువిలోచక్కదనాలోరంగు

తోండ్రమల్లోనికి ఆరణి వెంకట్రావుకు దేశింగుమహాదాజు.

ప్రభావమును దెలుపుట.

గరిమతో వానిపరాక్రమము నీకెరుగజెప్పెదను.
 ఇరవుగ దేసింగునకును సరిశూర్లెవరు లేరు యికను
 పదినేల్లులముల యెత్తుక త్రిచే పదిలంబుగదాల్చు
 పక్షపడి యెనిమిదివేలతులంబుల బాలాధరించు
 మూడుమణంగుల పేష్కబ్బాలన మొలధట్టినిజెక్క
 గారంబగు ఉక్కుజీరాదొడుగగ రూఢిగానునిక్కు
 ధరగలవస్త్రాదుల లోపలను తనరు మేటివారు
 అరుదుగ దేశాధీశులకెల్లను అరయపోటుగాదూ
 ధక్కరించి చూచిన మాత్రంబున నుక్కుగుండ్లుపగులు
 చక్కగనిలిచిన వీరులగుండలు ప్రక్కలుగానొగులు
 దేవలోకమందుండివచ్చిన తెజతనికిగలదు
 ఆవిధమంతయు దెల్పెదనచ్చట నేవినకనలేదు
 గోగుపక్కిరి ఢిల్లినబాబుకు గుఱ్ఱకొని తెచ్చె
 బాగుగ గుఱ్ఱంబిగిలించి తూగిననవిచ్చె
 పాచ్చానప్పుడు మూర్చ తెప్పరిలి పక్కిరునిజూచి
 ఆచ్చాబహదర్ ఘోషాతుండ్లో అనగవాడులేచి
 సలాంతుహారాజ్ బాచ్చాయిదిగో సలామయ్యనీకూ
 హలేమా తురిపిచ్చెడిబహుమతి మూతీయుమాకు
 రహిమీరగ మహుమతిపక్కిరికి రాజలింగబాబు
 సహజంబున నిప్పించి వేడ్కతో సరగునపనిచెనబాబు
 బాసిమీరిన గుఱ్ఱము నెక్కును రాజలింగబాబూ
 దేశాధీశుల బిడ్చిబంపుము రాజలింగబాబూ
 అనియిటుపాచ్చా నానతియ్యగా రాజలింగబాబూ
 పనిచెను హర్కారుల దేశములకు రాజలింగబాబూ
 అప్పుడువచ్చిరి పాలెగారు లాహయమునుజాడగను
 వొప్పుమీరగా వచ్చియువారా మెప్పులగుఱ్ఱమును
 తప్పుకచూచియు దాసగర్జనకు తగధయంబుజెంది
 చొప్పుడదీగుఱ్ఱము మాకెక్కును యిప్పుడనుచుగుంది

మొగములు వెలవెల బారగనందు మోదంబులుదరిగి
 వగలబాగలగ రాజలింగబాబ గణితముగ నెరిగి
 పదిలుదైన దేశింగునితండ్రిని పరగలిల్వబంప
 కడలెను ధరణీసింగునిగూడి కడుముడముజనింప
 చేరిఢిల్లిలో తేజనిచూచి చేతనేక్కుటకుగాక
 వారిరువురు కైదునపడి రైదుసంవత్సరములవరకు
 తెంపుతోడ నై దేండ్ల బాలుడోయి దేశింగుమహారాజు
 సొంపుమీర తేజపై నెక్కిన చోద్యముగారాజు
 అంపరుబాడగ మటుమాయంబై మైదుదినంబులకు
 పొందుగడవుడాయించియు నటనటపొందగ తనమదిని
 దినకులదై వంబగు రంగేశుని దలచియురాగాను
 తటుకున స్వామియుఢిల్లిలో తేజతోచక్కగవిడువగను
 చిన్న బాలుని చోద్యముమదిలో నెన్నుచుతేజని
 పన్నుగ పాచ్చాయినామిచ్చితా బంపెను తేజని
 ఆగుట్టముపై నెక్కుక దేశింగంతచెంజీకేరి
 భోగంబున దేవేంద్రునితీరై పొంగినాడుమీరి
 తుడకుండాగుట్టముపై నెక్కిన తోండ్రమల్లన్నా
 గణగణవణకును యీదగమెల్లను కడలవలదన్న
 ఉసురువున్న పుప్పమృతచ్చును పూకిపోవన్నా
 రసికుడయిన యా దేశింగునికొ రచ్చలువలదన్న
 ప్రత్యక్షంబున రంగనాయకుడు పలుకుచుండునన్న
 నిత్యము తిరుమణిధారులగన్న నీతివినయుడన్న
 తోడ నె యా మాటలువినినవ్వెను తోండ్రమల్లోజ
 వేడుక మించెను నీమాటిలచే వెంకట్రావోజ
 తిరుమణి నేనుధరించుకొని దేశింగునిగాంచి
 వెరపు లేక వానినియిటుదెచ్చెద వేగమోసగించి
 పోయివచ్చెదను చెంజీకనుచుతా వ్రేయించుభేరి
 బాయక త్వరితంబుగయా చెంజిపట్టణంబుకేరి
 తోండ్రమల్లోజ చెంజికోటనుచూచి విస్మృతినొందుట.
 కోటను ప్రాకారంబుల కడైలుగోపురంబులను
 చాటమైన మహాడిలును మరియుమేటిపడిగలను

కచ్చతిన్నెలు చలువచప్పలాల్ రాజవీధులును
 మెచ్చుగ బ్రహ్మ క్షత్రివైశ్యులును యెలమిని శూద్రులును
 విమీరగా వీధులుతిరుగు వీటి విత జనములనూ
 భావము రంజిచేసెడి వేశ్యా భామజనంబులును
 దేవాలయములు దివ్యతీర్థములు తేజిల్లగాను
 కోవిదులచ్చట కాస్త్రాగ్రములు గోష్ఠి సల్పగాను
 భాటిమీరు నుద్యానవనంబులు తేటతటాకములు
 పాటిగ శుకపికరవములుగలదు పారావతములను
 తేజమలర నవరత్నపుకాంతులు దీటుగ వెల్లగను
 రాజధాని యొప్పుగవిలసిల్లెను రంజితంబుగాను
 చటులతరంబుగ దుర్గంబునుతా నటుగనితలయూచి
 తటుకున వేంకట్రావుదెల్పిన దాకల్ మగిసెంచి
 ఇటువిలసిల్లెడు కోటజూచితా మెచ్చుగొనియాడి
 పటులరముగ నేవిఃమునసాధింపగ నేవరినిగూడి
 దండును దేవలె నూరిడగ్గర నుండగానుబంచి
 ఖండితముగ దేసింగునితోడను కడసిపల్క వెరచి
 కయ్యక నాలుగుదినములుదాక నెయ్యడనుండియును
 చయ్యన బోవుటకును తానంతట సం దేహించుచును
 భేరి వేయించెను మరునాడ భేరిశబ్దమును
 సారెకునప్పుడు పాతచెంజికి చయ్యనవినగాను
 తడయక దేశింగుని వినతండి) ధరణిసింగుడపుడు
 గడగడకాళ్ళును చేతులువణకగ కడుమోసమునేడూ
 యెప్పుడులేని భేరిశబ్దము యిప్పుడునిచ్చటను
 తప్పుః గల్గిన విధమేమోయితి తడబడుచునుదాను
 నూటిగమోర్జాపై నెక్కియు దాఱుచియంతలోను
 దేటిగట్టున దిగినదండును యేర్పడగనుగొను
 త్వరితంబుగ తనతనయునియొద్దికి తరలివచ్చు వేశా
 గురుపరముగ దేసింగుడురంగని గోరిపూజచాల
 చేయుచుండ శ్రీహరినారాయణ శ్రీకపద్మనేత్ర
 తోయజనాధ జనార్థన కేశవ కామజహరమిత్ర
 భావజజనక పరమపురుషహరి పార్థమిత్ర)కారి

నేవితమా జనావనమురహర చేరినాధహరి
అనుచును తనపాలికిరంగేళుని మనమలరగనతడు
ఘనముగ పార్జనజేయజూచెడు పినతండ్రియనపుడు
తనయుడైన దేసింగునిజూచి తానుబల్కినాడూ
అనగాపుత్రిక వినుమొకవిత కనులదెరచిచూడునేడు
గనుగొను ప్రళయంబుగనున్నది యీకరణిజూడనేడు

తోండ్రమల్లాజి దండెత్తివచ్చిన సమాచారము

దేసింగునకు ధరణిసింగు దెలుపుట.

పనిమూనియు సీపూజలేమిటికి బాలుడదేసింగూ
మనముయేమిరియుండినందునను తనయా దేసింగు
మనతోటకు నిపుడాపదవచ్చెను తనయా దేసింగూ
ఆసమయము శ్రీగంగునివర్చింపగ ఫలమా దేసింగూ
దేవనూరిలో భేరికబ్బము ధిధిమియనుచూను
నావాదంబుగ నశాపుకండు దడయకవచ్చేనూ
ముడుకొని నాలుగుదిక్కులదండు ముట్టడి వేసేనూ
మనమిప్పుడు యేమిరియుండుట యిదిమర్యాదాయ నెను
బహుపూజలు చేయుచు వినినప్పుడు బాలుడు దేసింగూ
గహజంబుగ కనుదెరచిజూచెను చాలగ దేసింగూ
రామురామురే దేవామీకు రాంతండ్రిగారూ
రామురామురే తండ్రిమీరు యేమిజెప్పినారూ
యిందుకునేను భయపడనయ్యా యిపుడుతండ్రిగారూ
సం దేహము మీకేలనిప్పుడు చాలతండ్రిగారూ
అనుచును పకపకనవ్విపలికెను అంతటదేసింగూ
ఘనముగ సింహ గర్జనజేయుచు కనుగొనిదేసింగూ
మన్ననతోనా మనవివినవయ్యా పినతండ్రిగారూ
పన్నండేడ్ల పైకమిక్కడను పినతండ్రిగారూ
పన్నండేడ్ల గుండుమందును పినతండ్రిగారూ
పన్నండేడ్లుగ పెరిగినకనువు పినతండ్రిగారూ
పెంపుగరంగేళుని కృపగలగ బెకర నేలమీరూ
యింపుగరంగేళుని పూజించుచు యిపుడుతండ్రిగారూ

రామరామయను సంతకాలము రాజ్యమేలుదామా
 ఈ మహిరాజు లాగ్రినిశూరత నిపుడు హెచ్చినాము
 తగువున సబాబుదండుతీసుకొని తానువచ్చినాడా
 తగువుబెట్టుకొని నన్నెదిరించెడి మొగవాడైనాడా
 పోదగువాని పరాక్రమమెల్లను భూమిపాలుగాను
 వంతుకేసిదను లక్షణమున మీరందరుజూడగను
 వులినోటనుబడి బ్రీకికినవారీ భువిలోనున్నారా
 లగలక మడమేనుగుతోబోరి తప్పిపోయినారా
 పట్టుగపట్టి గట్టెదనిప్పుడు దిట్టముగనువాసీ
 మట్టుమీరినను యిట్టట్టు గదలక కొట్టించెడకాసీ
 కదలకనితని యెదిరించెదను ఖండితంబుగాను
 ఇదిగో నాబలమెదిరిబలంబును యికజూడంతయును
 కానినబాబు నెచటికినిప్పుడు కదలనీయనయ్యా
 పోనియ్యను యార్కాటికినిప్పుడు పొందుగపిన్నయ్యా
 సారెకుయధము చేయుటకే సం దేహంబును లేదూ
 నూడలొచావు నారులోచావు తీరితేనువిడువదు
 ఘడియనావకాసముచేయదు కనిబల్కెడనంతయును
 సరసంబుగ నై వేద్యములొసగియు హారతులిచ్చియును
 పరమభక్తి నుపచారములన్నియు పరగతేసియును
 పట్టునరిగెబల్ జమాసీమా బాగుగధరియించి
 దిట్టముగా జల్లదపేటంచు ధట్టిగట్టిలేచి
 సరిగల్పగా బాగుబుట్టగా శిరమునందుబెట్టి
 కరముల నవరత్నంబులుజెక్కిన కంకణములుబెట్టి
 వెలలేని రవలంటిజోళ్ళును వేడ్కచెవులమెరయ
 గలుపువారగా రత్నహారముల్ సరసగాంతిమెరయ
 పచ్చలకల్కి తురాయిదాల్చెద సచ్చుగశోభిల్ల
 ముచ్చటవేళకు నుంగరంబులు హెచ్చుగవెలసిల్ల
 శృంగారించుక దేసింగుడుబల్ సింగమువలెనప్పుడు
 నుంగళకరముగ బారీకత్తిని మరియుదాల్చినాడూ

హర్కారులద్వారా దేశింగు తోండ్రమల్లుని బిలిపించుట.

తనకొలుపునందెడి హర్కార్లను తప్పక జూచియును
కనులెఱుగజేయుచుకోపంబున కదపల్కెననుటను
యేమోయ్ హర్కర్లారమీద యిప్పుడువినవోరి
నామీదికి దండెత్తివచ్చిన యాతడెవ్వడోయీ
పోయిశీఘ్రముగ పానిసంగతులు పొసగఁదెలిసిబాగా
నాయెడకును దొడ్కొని తెండన్నను సంతపారువేగా
చనిధీరతతో తోండ్రమల్లుని చయ్యననటుజూచి

హర్కారులు తోండ్రమల్లుని బిలుచుట.

ఘనుడగు దేశింగుడు మిమ్ముచెంజికి గ్రీక్కునరాబనిచి
వచ్చినార యికలెండులెండని వారుబల్కువేళ
అచ్చటనిలబడి గడగడవణకును నదురుచునటుచాల
నిలవకూడదిక చలోబాయయన నేడ్చుతోడలేచి

తోండ్రమల్లోజి దేశింగు మహారాజు కడకువచ్చుట.

పూనియెంగిలియుమిచి సున్నమున పొసగనామమేసి
యేనుగ నెత్తురు నడినామముగా మానితముగ వేసి
భయముతో చెంజిపోయెను తోండ్రమల్లోజిటువేగ
ప్రేమతోడరా రంగేతుని మనమున పెంపుదలచిబాగా
తోందరతో యేనుగుపై నెక్కెను తోండ్రమల్లోజి
వెడలెను దేశింగుని కొలువునకు విహితరీతిగానూ
తడయకనచ్చుట దేశింగునిగని తటుకున ప్రియమునను

దేశింగు తన కొలువున నుండువారల బిలిపించుట.

పొందుగఁగొందర హర్కారులను పురుషుడురప్పించి
అందుమీదటను వారినిజూచి యరసిమీరుమించి
జయరాంగంగేరాముని తెండికజల్లిగకొల్వకును
రయముగపిల్వడు గోపాలసింగును రత్నరాజు
రామసింగు లక్ష్మణసింగు రమ్మనుకొల్వకును
ప్రేమమీరగా హిరాదాసును బిలిపించుచుండికను
ధరణిసింగును మాసీసింగును కరుణసింగులూను

ధరలోలక్ష్మణ దాసుహుసేనుని తడవుసేయకానూ
 పేటకీపాయి మహాత్మానుని పిన్నయ్యనువేగా
 ఆటంకముజేయక తేప్పించుడి అరనిమిషములోగా
 అన్నంతట హార్కాదులుచేరియు నంజరిబిల్వగనూ
 విన్నంతట వారందరువచ్చిరి వేడ్కకొలుపునకు
 కొలువుకువచ్చిన జమేదార్లను కోటనుబేదార్లు
 చెలువంబగు దేసింగురాజునకు చెంతజేరివార్లు
 రాంరాంరాంరాం రాంరాంరాంరాం రాజా దేసింగూ
 మేమురాగల దెలువుకార్యము మేలగు దేసింగూ
 సామజవరదుండు శ్రీరంగస్వామియు దేసింగూ
 ప్రేమతోడ నీపలుకులనందరు పెంపుగ దేసింగూ
 అనగావారల కొల్లనురాంరాం అనియెను దేసింగూ
 తనమదిగనలుచు నట్టెచూచెను తనరగ దేసింగూ
 దుడుకున నేనుగనప్పుడు దిగియెను తోండ్రమల్లయ్య
 గడగడవణకుచు రంగేశానను కలసిబోనవయ్యా
 కమలనాథ శ్రీహరినారాయణ కంజనేత్రశౌరీ
 అమరవందిత అనాధరక్షక అనుచుమదినికోరీ
 ఉన్నవాడవు నన్నుబ్రోవుమో పన్నగేంద్రకయనా
 కన్నతల్లి తడియునీవే నాకెన్నగ నప్పుడును

దేసింగు తోండ్రమల్లోజ్జపై కోపముజేయుట

పొంగుచు తోండ్రమల్లోజని దేసింగురాజుజూచి
 రంగుమీర మాకోటమీదికి రానేలమదించి
 యెన్నడు నీవీదారియెరుగవిపు డేలవచ్చినావూ
 నిన్నెన్నడు బంపించినాడు మదినేరక నవ్వడవు
 నబాబు డండీటురా నేమిటికి నాడుకోటపైకి
 జబాబుచెప్పుము నిజంపుడు జబాబుజెప్పకున్న
 ఇదిగాకను రణభేరివేయగా నేమికారణంబు
 పడరకదెల్పుము బ్రతుకవలసినను పరగనీనిజంబు
 పరువెరుంగకను పలువతనంబున బవిషిమాలినీపూ
 తలమెరుగకను తెడుతలింపుకొని తప్పుజేసినావూ

అరనిమిమంబున నీతలదునుమును నంచితంబుగాదూ
 నరగుననిన్నిట బంపినవానికి బలముక్రుంగగాను
 అని దేశింగుడు ఘనకోపంబుల కనులనిప్పులొలయు
 కనుగొనియును నాతోండ్రమల్లుని గడసియకతనలుక
 గర్జనతో కత్తిజ్యలిపించిన గడగడవణుకుచును
 మర్జిదెలిసియు రంగేళునితా మరిమరి పొగడగను
 ఈకరణినిన్నాపై కోపము నీవిట్లునేయవలదు
 సాకినవారలు చెప్పినపనులను జరుపగ నెట్లగును
 రాంరాంనాడగు మనవి వినవయ్యా రాజాదేశింగు
 నామీదను కోపమునేయకను ప్రేమదయనొసంగు
 కొంచము నామాటలు వినుమీ పెంచకనిప్పుడును
 మించినబాటు నూటెనిమిది మేటిపాళెములును
 కిస్తీయాకలు కొడవలేక ప్రళస్తనందరును
 సుస్థిచేసి యీచెంజికోటలో జస్తునిల్వగాను
 మెండుగ మాకీయాకలు యిరువది రెండేడ్లవికలవు
 దండిగసాత చెంజికిపోయి తడయికిపుడునీపూ
 బాకీతెమ్మని సాదుల్థానుడు పంపినాడునన్ను
 తేకువచెడి నీమరుగుజొచ్చితిని దేశింగునకునేనూ
 సింగమువలె కనుబాములు కడలగ చెదరగొట్టుచును
 బంగరువొరపై రత్నాల బరుడి రంగుగ యెరయగను
 తెగువమీరిన కత్తినిదూసిన దేశింగునిచూచి
 తగమాని యాతోండ్రమల్లుడు తప్పకపుకులేచి
 శరణుశరణునను కాపాడుటకిది తరుణము మహారాజా
 తొడరిచంపక కాపాడుదువా తోండ్రమల్లన్నా
 అనుచును ధరణిసింగుని మరుగున కరుగనానుజూచి
 గురువటంచు నీమరుగుజేరితిని ధరణిసింగురాజా
 నిర్భయంబుగా యెదుటనునీవు నిట్టులాడుచున్న
 పినతండ్రి శరణంబు వేడెనని పెనుకోపమునణచి
 దుర్బుద్ధిని యిటుబల్కగ దగునా తోండ్రమల్లన్నా
 నిర్భయంబుగా యెదుటనునీవు నిట్టులాడుచున్న
 తొడరిచంపక కాపాడుదునా తోండ్రమల్లన్నా

తోడబడ మాసినతండ్రి మరుగున తోండ్రమల్లన్నా
చావక బ్రతికితివి సమయంబున చక్కగ వినుమన్నా

దేశింగు మహారాజు సాదుల్థానునికి జాబుబాగ్గియుట.

సీవలె సాదుల్థానుడు వచ్చిన నేడుచచ్చునన్నా
సావకాశమే వలదునబాబును చక్కరమ్మునన్నా
ధైర్యముగలిగిన మానవుడయితే తర్లిటరమ్మునుచు
శౌర్యముగలిగిన సిఫాయియైతే జల్లిగరమ్మునుము
కనిసిన చేపలనమ్మడిలబ్బెక కిస్తికట్టవలెనా
మొననుబేదాల్లేకడకయినా ముల్లెలంపగనేనో
యీసారియు పోయినసారికై నా యెలమిపండినాదా
తీసుకపోవచ్చును యీకనుపు బాసిగనున్నది
కోటకు వెలుపటి గుండురాళ్ళను గొంచుగబామ్మయ్యము
యేటియివుకనున్నది వొంటెలపై యెత్తుకపోమ్మనుము
వరదవచ్చినప్పుడు యీ యేటిలో బురదనిలిచెమెండు
పడువున కవిడగ నెండిచెక్కలై యున్నవి గొనిపొండు
వరుగుయెడలను గోనలమోపుల నొప్పుగగొనిపొండు
పెరికెలు యెండించుకపోవచ్చును గుమిగుడుకరండా
అనిపడికియు కలకలమనినవ్యయ అప్పుడు దేశింగు
పనివడిజాబ తెచ్చిసియిచ్చెను పటుగతిచేసింగు
దుడుకునవ్విసిన జాబుతీసుకొని తోండ్రమల్లుకును
గడగడవణకుచు మూర్చ జెంది యుక్కడను శవమువలెను
పడిమూర్చిలియు తెప్పరిల్లుకొని జహుళాభీతిగను
విడిచియచట నేనప్పుడునేగుడు పుడమితునికడకు
కనలుచున్న దేశింగునిమోమును కనుగొనియంతటను
మనమలరగ శ్రీరంగేశాస్విత మాధవముప్పుడును
రక్షించిన నేజోయెడగడలి రంగనాధస్వామి
లక్షణ కులకు నన్నముబెట్టెద రంగనాధస్వామి
రంగుమీర గోదాసములిచ్చెద రంగనాధస్వామి
అంగముతో నార్కాడుజేర్చుము రంగనాధస్వామి
శృంగారంబగు వస్త్రములిచ్చెద రంగనాధస్వామి

మంగళకరమగు భూషణముచ్చెద రంగనాథస్వామి
 త్రాణిలుడిగె నిర్జీవమామెను రంగనాథస్వామి
 పాణములను గాపాడుమిప్పుడు రంగనాథస్వామి
 ఇటుధ్యానించెద తోండ్రమల్లుని నంతటగనిపేర్చి
 పటుగతి పకపకనవి దేసింగుడు పలికెనపుడుకూర్చి
 మకరాంతుని జనకునిదలచగ నినుమణిచెననిపుడ నెను
 యికనొకమాట నేనేచెప్పెదను యింపుమీరగాను
 సిపువచ్చినటు వబాబువచ్చిన నేబోనివ్వనురా
 కాపునవానిక నేభయపడనురా కాసీరమ్మనురా
 నీనెత్తిన తిరుమణికి భయపడితి నిన్ను నేనుయిపుడు
 మొత్తికాలు పట్టిచ్చి వేతురా నెత్తిపగులనేడు
 జోకతోరంగస్వామినిదలచగ సొక్కినిలిచిరా రా
 లేకుంటే నీపాణముతీతును పాకటముగపోరా
 అమ్మాటలువిని తోండ్రమల్లునికి నప్పుడణగెపొంగు
 రాంరాంరాంరాంరాంరాంరాంరాం రాజా దేసింగు
 రయముననాపై కోపగించకుము రాజా దేసింగు
 పోయెడనయ్యా కోటవిడిచి యింపొందగాను వేగ
 భయమునుజెందియున్నానయ్య బాలుడట దేసింగు
 ఆ యెడనున్న జమేదార్ల తానంతజూచిబాగా
 యేనుగపైని గుఱ్ఱముపైని యెక్కలేమునుమ్మి
 మానగనార్కాడుకుపోవుటకై పాలకిని తెమ్ము
 వరుసగమూడుదినాలపై ణమై వస్త్రమి చెంజికిని
 దురుసుగాను యీ రాత్రికినార్కాడుకు వడిగనమేను
 వొప్పుదునామది త్రిప్పటబడియెడి దొరలజొచ్చేమేను
 ఇప్పుడప్రాణము పెడనునటంగని యెన్నవలసెనసగాని
 తోండ్రమల్లుడు చెంజీనుండి యార్కాడునకుపోవుట.

పన్నుగ నాతండంతటవడిగా పరువిడిదొడగగను
 క్రన్నన సాయంకాలంబునకును కదలినసేనలును
 వస్త్రమీర నార్కాడుచేరెను వరుసగనంతటను
 సన్నతమ్మగు నార్కాడుచేరగా జరచిరిభేరియును

ఆభేరికబ్బము వినినంతట నబాబుసాదుల్లా
తా బంగారునాయని జూచియు తనమదివిలసిల్ల
వరువడి చెంజిరూకలు వచ్చునా బంగార్నాయుడా
పంపించుము చదురుజముఖానా బంగార్నాయుడా
పరగనరాబును బిల్వబంపుము బంగార్నాయుడా
పరికింపగ దీపాల్పెట్టింపుము బంగార్నాయుడా
అనగా బంగార్నాయుడు కడువడినట్టెయొనర్పగను
తనమిత్రులతో గూడక ప్రియమును తగువేషముతోను
చదువుతీరి కూర్చుండ నవాబు సాదుల్లానూడు

తోండ్రమల్లోజ నవాబునొద్దకు వచ్చుట.

కడసి తోండ్రమల్లోజ వచ్చుచుట నెదురనిలదినాడు
తోడనె సలాముజేసి నవాబుకు తోండ్రమల్లన్న
వేడుక బదులు సలాముజేసెను వెలయునబాబన్న
పులువలుదంచిన రోకలివలెనే యూరకనిలుచున్న
తలచినకార్యం బేమాయెను యిక తప్పక బలుకన్న
చెంజిరూకలు యేమిజేసితివి చెలువుమీరినిపుడు
పంజయెన దేసింగుడేమని పలికినాడునేడు
చెప్పుమువేగమె తోండ్రమల్లన్న చెలువుమీరనేడు
తప్పకమీదటి కార్యమునేను తలచెదనికచూడూ
తప్పకమీదటి కార్యమునేను తలచెదనికచూడూ
రూకలులేదు కాసులులేదు రూఢిగానునచట
వేకువతో దేసింగుని సరియా ధీరులులేరచట
నూటయెనిమిది పాళెగాండ్రును నేటుగజూచితిని
పోటరియగు దేసింగునిచే పంగపాటులుగంటిని
భిభిభి యేమనిచెప్పుదు చచ్చిబ్రతికివచ్చినాను
తులువయెన దేసింగునిచేతను తొందరపడినాను

తోండ్రమల్లయ్య నవాబుకు జాబుయిచ్చుట.

జాబువ్రాసె నీపేరని దేమో నవాబుసాదుల్లా
జాబుపార్తిగా జూడగ చెలుసును నవాబుసాదుల్లా

దుడుకున నిట్లని జాబుయిచ్చెను తోండ్రమల్లో
బడకర్ణము రంగపిళ్ళను తడయకపిలిచెనుభాజీ
ప్రాసించిన జాబుచూడవోయి రంగనాథపిళ్ళ
వాసిగజాబును చదివించెప్పము వరుసనర్థమెల్ల
అనివినికడువడి రంగపిళ్ళతా : పురుజాబుచూచి
కనులుచుతోడనే తలవంచుకొని తనదుమైనిమరచి
ఇటువలెనుండిన రంగపిళ్ళను యెలమితోడగాంచి
తటుకునదెల్పుము జాబుసంగతిని దాచవలదుమించి
రెండుగడియలకు లోపలచెంజిని పిండిగజేయింశూ
దండియైన దేసింగునిపట్టి తలతెగనరికింతూ
అంతఃపుర కాంతలనేబట్టి యటచేరవేయింతూ
పంతంబుననా పోటదులునునే బ్రద్దలురావెంతూ
జాబుననుండే వర్తమానముల నవిస్తరంబుగానూ
జాబురెతెల్పుము రంగపిళ్ళయిక పటుతెరంబుగానూ
అనిననజాబుతో రంగపిళ్ళ తానిప్పడిట్టులనియె

రంగపిళ్ళ జాబుననుండు సంగతులు వివరించుట.

వినుమికజాబునుగల వృత్తాంతము విశేధంబుగననియె
సీవువచ్చినటు నజాబువచ్చిన నింకబ్రతుకకుడన్నా
సావకాశ మికవలదునజాబును చక్కరమ్మనన్నా
ధైర్యముగలిగిన మగవాడైతె తరలివేగరమ్మ
శౌర్యముగలిగిన సిఫాయ్యైతె జల్లిగనిటరమ్మ
మీగుముగలిగిన రోషివైతే వాసిమీరమనము
దేసింగుని కత్తిమొనరూకలు తీసుకరాబామ్మ
కినిచినచేపల నమ్మడిలబ్బెకు కి నీకట్టననను
మొననుబేర్లైక్కడ ననా ముల్లెలంపమననో
యీసారియు పోయినవారానికె నెలమినిపండినది
తీసుకపోవచ్చును యీకనువు వాసిగనున్నయది
కోటకునెలపట రాళ్ళగుండ్లను కొనివేగమెపొమ్మ
యేటియిసుకను వొంటెలపై న నత్తిచుకవొమ్మ
పెరికలు నిండించుకపోవచ్చును సరగునవచ్చినను

ధీరముగనున్నది యీపదార్థములు చింతలేకనను
 రస్థితలేని యాడదియైతే ఢిల్లీకిపోబొమ్ము
 వారకయీభావమునాజాబున ప్రాసినానురమ్ము
 అచ్చుగనామాటలువినినాడా నబాబుసాదుల్లా
 హెచ్చినకోపముతోడనుండుచు నచ్చటవారెల్ల
 వినగా బంగార్నాయునిజూచి కనుబొమలదరగను
 కనులెట్టగను కావిగప్పగను కడువడినదరుచును
 తనమదికోపము తారసిల్లగా తానవుడిట్లనను
 వినవోయి బంగార్నాయుడ యిప్పుడు వేగిరంబుగాను
 అనికినలయు పను లెల్లనిప్పుడా య త్తముతోడుతను
 పరగగుట్టముల రాతులదెమ్మను బంగార్నాయుడ
 పరువడిథంకా వేయగబంపుము బంగార్నాయుడా
 రంగుగజడా యెత్తుమిప్పుడే బంగార్నాయుడా
 పొంగణంచెదను దేసింగునునే బంగార్నాయుడా
 అనియిటుబల్కుచు నబాబప్పుడు అతివేగముతోనూ
 ఘనముగకోపము కడువి స్తరమై కాదుగ్రమ్మగాను
 అంతలక త్తిని దూసిపట్టెగడ నబాబుసాదుల్లా
 పంతముతో మీసంబడ వేసెను భయపడ ప్రజలెల్ల
 పటపటపటయని హడ్లుకొరికెను బరువడిజనులదర
 చటులకోపమున కన్నులనిప్పులు చెటచెటమని చెదర
 ఆనమయంబున బంగార్నాయుం డతనిచెంతజేరి
 వాసిమీరనే యేయేపాళిల్వారిబిలుతుమీరి
 నూటయెనిమిది పాళేగార్లను నేటికొల్వనకునూ

బంగార్నాయుడు పాళేగాళ్ళకు జాబుప్రాయుట.

పాటముగా బిల్పించువేగమే ధాటిమీరగానూ
 అనవిని బంగార్నాయుడప్పుడా హర్కార్లెల్లదను
 పనిచెనుబొమ్మని నూటయెనిమిది పాళేయమ్ములకును
 నిమిషములో హర్కారులపోయట నెరిగించుటవేగా
 క్రమమున జాగీర్దారులప్పుడు కడలిరాగబాగా
 తప్పక మందుగుండుదండు తయారుతోడుతను

తెప్పనవచ్చిరి యెల్లపాలెగార్లప్పుడు కొల్వకును
 నేతుపట్టుయేల్ గంగేరామటు చేరెనుకొల్వకును
 యాతిరువణ్ణామలను బంగిదొర నప్పుడుకొల్వకును
 తిమిరికోటయేల్ పేకుమహమ్మదు నప్పుడు కొల్వకును
 నమరిపాలకోటబ్దుల్ కాదర్ నడిచెను కొల్వకును
 అరణివెంకట్రావుం డప్పుడు వచ్చెనుకొల్వకును
 పారికరియాలూరైద్ద దొరయును వచ్చెకొల్వకును
 పెంగల్పట్టు సుబేదారుడు జేరెనుకొల్వకును
 మంగళపేట జమీన్ దారుడు మరియు డిచ్చెనవుడు
 అచ్చినాయుడు బొమ్మినాయుడువచ్చెకొల్వకును
 హెచ్చుగ నగర్పాలెగాడును వచ్చెనుకొల్వకును
 మరియునుగల పాలెగాండును మచ్చికమీరంగా
 తరియెరింగితామప్పడె యార్కాడ్పరగ జేరగాను
 పెంపుగ ధణధణధణధణయనుచును భేరివేయగాను
 పొంపుగ నబాబువిని నాశబ్దము నింపుమీరగాను
 వచ్చినవారిని గనుగొనియప్పుడు వరుసగకొలువెల్ల
 మచ్చికంబున లేవగముదము నబాబుసాదుల్లా
 ముచ్చటమీరగ జంగర్నాయుని ముందుగరప్పించి

నబాబు జంగర్నాయుని సేవలనున్న రస్తులనున్న తెయారుచేయుమనుట.

యెచ్చుగమందును గుండును మూడు నెలలకు నిప్పించి
 తడయకరస్తు జమిందార్లకును తెయారుచేయించి
 వడిగలయార్నూర్ ఫిరంగీలను వరుసగనైతింది
 యెనపై వేల బారుతుపాకుల యిప్పుడు తెప్పించి
 ఘనముగనందుకు మందుగుండు గ్రక్కననిప్పించి
 నరగునయేనూర్ జమిందార్లకును సంగతిదెప్పించి
 జరువడిరస్తు సుబేదార్లకును భర్తీచేయించి
 తీవిగ పచ్చని తెల్లపన్నియ డేరాలెత్తించి
 లావుగ నెవలై వేల సిఫాయిల నీనటురప్పించి
 లెక్కాలులేని కాలపలములనెల్లను చక్కగనిప్పించి
 ముక్కువ యిరువై వేల యేనుంగుల నిక్కడజేర్పించి

లక్షగుఱ్ఱముల పదిశేల్ వొంటెల లక్షణంబుగాను
యీక్షణంబునను హజర్ చేయుము యింక వేగమునకు
అమాటలునిని బంగార్పాయుడు అడ్డినేయగాను
సీమామాలపు బలమునెల్లను తేర్చి శివు)ముగను

బంగార్పాయుడు దండును తయారుచేసితినిని నబాబుకుఁజెప్పట.

బంగార్పాయుడు సలాముజేసియు నబాబుకిట్టులనెను
సంగతులన్నియు సెలవుచొప్పనను జాగ్రతయినదనెను
ఇంతమాటలు సాదుల్ ఖానుండింపుమీరవినితా
అంతలోన జల్దిజల్దియంచు సగరజొచ్చి
జామాసీమా దొడగినాడయా సాదుల్ ఖానుండు
సాముగపట్టు ధట్టిగట్టుచు సాదుల్ ఖానుండు
జరీబుటేదార్పాగాజుట్టెను సాదుల్ ఖానుండు
జరీబనారను పచ్చడమందెను సాదుల్ ఖానుండు
సరవిగకల్కితురాయిదాల్చెను సాదుల్ ఖానుండు
సాదుగపట్టా కత్తిబట్టెను సాదుల్ ఖానుండు
అప్పుడు పట్టపుయేనుగ తెమ్మన నబాబుసాదుల్లా
తెప్పన తెచ్చును మాస్తివాడును తేజముల్లసిల్ల
శృంగారంబగు యేనుగనంతట జూచినంధ్రమమునను
బంగారంబ రిపై యెక్కిను రంగుగచెలంగగను

నబాబు సకలసేనాసమేతంబుగా చెంజికి యుద్ధమునకు బోవుట.

సాశేగాండ్లను కూడిచెంజికిని పయనంబావేళా
చాలగభేరీ వేయించుటకై సాటిరివులదూల
భేరంబుగను ధణధణమని భేరిమోయుగను
ప్రొంట్లంబుగను ధగధగమెరసెను పట్టాకత్తులును
కణకణకణకణనునును తంబుర గ్రక్కునమ్రోగగను
పనివడిదడబడిమని గుఱ్ఱములు బాదతీరగాను
సరగులజల్లిరి తాచాతిమ్మట సస్యవాద్యములును
దురుసుగ బూరుగ తాహళమును తోడనె చల్లగను
అరుదుగ నబాబుదండు నిలిచె పదియొమడదూరమున
గరిమతోనబాబు యేనుగనెక్క గ్రక్కునరాగాను

ముందుకటికముల్పరాకనుచును మొససిపోగడించి
అందును వింజామరులు కుంచెలు నందివీచుచుండ
పట్టుగొడుగులు సరిగెలు పడిగెలు దిట్టముగా రాగా
చుట్టును బేగార్లందరు యెంతో మట్టుమీరిబాగా
రాజితముగ నూగింజవేసినను రాలదుదండునను
భూజనులందరు జేజేయనుచును పొగడగనడువగను
పెంపుగతిమిరి కోటకగ్గిరను భేరివేయించి
తెంపునవచ్చి జేరావేసి దిగినదండునుజూచి
నయముతో బంగార్నాయునిజూచి నబ్బాబుసామల్లా
ప్రియముతో దండుకురస్తుకట్టుము పేర్చిబార్చికెల్ల
అనిన నప్పుడె బంగార్నాయుం దండరికినివేగా
వనిబూనియు నడిపించెనురస్తు బాహుటముగాగా
అంతటకడువడి బయలుదేరి దండారణిమార్గముగా
కొంతదూరమునకేగియు జేరాకొట్టిరియటువేగా
ఆరాతిరి.యచ్చటనుండెను దండంతట మరునాడూ
భేరివేయుచు దేవనూరిదిరి జేరివిడచినాడూ

నబ్బాబు బంగార్నాయునికి దేవనూరి యేటిగట్టున
దండును నిలువవలసిన క్రమముదెల్పుట.

యేటిగట్టునను జేరావేసి అంతదండుదించి
సాటిగసాధులౌఖానప్పుడు బంగార్నాయునిజూచి
పరగ దండునకు సంబారంబులు బంగార్నాయుడా
మరిదురస్తు జేయించుమిప్పుడు బంగార్నాయుడా
పటాళముల నచటనిలుపుము బంగార్నాయుడా
జటాణిరాతుల నొకచోట నిలుపుము బంగార్నాయుడా
రంగుగ గుత్తాల్తేరాచుట్టునుబ గార్నాయుడా
సంగతియు దెలిసియు నిల్పుభద్రముగ బంగార్నాయుడా
పారచాకీలేరు పరుచుమిక బంగార్నాయుడా
బారీబండా నెత్తించుము మరి బంగార్నాయుడా
నూటిగ బాదు తుపాకికత్తులు మేటిరాతులను
బాటముగా నందుదు నిలుపుము తేటమీరగాను

హెచ్చైన బీరంగులమోర్జా లెత్తించుముయిపుడు
 బంగార్నాయు పటుజాగ్రతతో పాలెపట్టులెల్ల
 మెచ్చివచ్చునట్లెల్ల బలంబుల మెరయజేయుమనుడు
 రంగుగవాళచో మెనలుధీరియు రయముగళోభిల్ల
 ముచ్చటతోడను మొనగాండ్రందరు ముందరగానిపుడు
 అచ్చటకడుజాగ్రతతోమీరు హెచ్చరికలు గనుడు
 అనుచును బంగార్నాయుడు మనలను అరసినేర్చునను
 కనుగొనుపడరకు కడువెడపాదవగ కావించేనుత్వరను
 ఇటులనబాబు పాలెంబులను యేదపరచియంత
 తటుక్కున భేరివేయించెను ధంధణమనినాచెంత

ధరణిసింగు దేసింగునకు దండువచ్చియున్న సంగతి దెలుపుట,

భేరిశబ్దము పాతచెంజికి సారెకువినగాను
 తాడుతాడుగని ధరణిసింగును గడగడవణకుచును
 వింతలిదేమో కలిగెనటంచును వేగమెబరుగెత్తు
 అంత నబాబు దండునుజూచి చింతచేతజొక్కి
 తడబడుచును దేసింగువద్దికి కడువడిబడిరాగా
 కడువేడుక దేసింగుడు రంగని యడుగు పూబతునేగా
 ధరణిసింగుడు రంగనాడుని తనరునాలయుమునకు
 పడవడినేగి తదేకనిష్ఠుడై భక్తియొనర్చుకకు
 బాయక నారాయణ శ్రీహరికేశవ పద్మపత్రనయన
 తోయజనాభ జనార్దనచ్యుత దుష్టగర్వాపహరణ
 మాధవదైత్య వధూగళశూత్ర శుభ దితకస్త్రకరా
 శ్రీధరసిధర శాన్తాధనుర్దర సేవకసౌఖ్యకరా
 అనిరంగేశుని పూజయొనర్చును వినుతులుసేయుటకు
 మనమున నుతించుచు దేసింగును ఘనతనుమెచ్చుటకు
 హృష్టగనిట్లనె ధరణిసింగుడు యిష్టధనుకుమారా
 దెప్పర మొడవెను దేవపూజలు తీర్చగనియేనా
 ఈపూజలచే ఫలమేమిప్పుడు యెన్నడు యెన్నగనుకుమారా
 చేరేనబాబు దండును దేవనూరిపేటవద్ద
 ఊరకెన్నుకలు మూసుకపూజలు గలుపువాడుగడ్డ

చాలుచాలు బాగాయెను పూజలు బాలుడు దేసింగు
 వలయింక యీ దేవునిపూజలు బాలుడు దేసింగు
 బిట్టుపిడుగు బడ్డట్టుదండితో చుట్టెర దేసింగు
 కట్టిపెట్టు మీ దేవరపూజలు ఘనమతి దేసింగు
 తలక్రింద గుండాయెన బాబు తన యీ దేసింగు
 ఎలమితోడమన యేమరియుండుట వలవదు దేసింగు
 అనియిటుబల్కిన తన పినతండ్రడిచనము తావినెను
 కలునువిచ్చి యాధరణిసింగును గనుగొని యిట్లనెను
 పెంపుదూలిభీతిల్లగ నేటికిపిన్నయ మీకివుడు
 ఇంపుగ దేవర పూజకువిఘ్నం బీవునేయికివుడు
 ఈయెడనొకక్షణ మిచ్చటపూట నేయవలయునేను
 పాయకడండును భేడించును పడర పొమ్మనెను
 పిరికితురకలనుజూచి మీరకలిటు బెడర జెండవలెను
 సరికెదనివుడా తురకలనందర నాకుజెప్పవలెను
 సంగతిదెలియక యిటులబెడదటలు సాహసమ్ముగాదు
 దొంగలగుంపును జూచిబెడదనా కొదమసింగమరుదు
 చింతనొండగా దగదిప్పుడు మీ రెంతయు ధైర్యమును
 సంతోషంబును జెందుడియనగ సంతనమలరగను
 సంగతిదెలిసి యూరకుండెను సరగధరణిసింగు
 మంగళకరమగునని పూజించె శ్రీరంగని దేసింగు

సుభంగిదొర న బాబుతో దండుకు దేవనూరిపేటలు

కోళ్ళయివ్వమనుట.

నబాబుదండుతో తిరుణామలయేలో సుభంగిదొరగారు
 నబాబుతో యిట్లనిపలికెను సుభంగిదొరగారు
 ఇచ్చటదండుకు కోళ్ళ దేవనూరిప్పించగవలెను
 ఎచ్చుగ నేనకుసంతోషంబున నేదపర చవలెను
 అనిన సాదుల్ ఖానుం డు త్రరమప్పుడివ్వగాను
 మిన్ను బెడరగా భేరివేయుచు మేటివీరులను
 సొంపుగ సుభంగి దొరనటుగూడి తెంపుతోడలేచి
 గుంపుడుగూడి దేవనూరిలో కోళ్ళ పెట్టదలచి

కొంతసామ్యముల కొంతవత్త్రములు కొళ్ళ పెట్టిరవుడు
 కొంతరొక్కముల్ కొంతనవరత్నముల్ కొళ్ళ బెట్టిరవుడు
 కొంతధ మును కొంతధాన్యమును కొళ్ళ బెట్టిరవుడు
 కొంతపశువులు కొంతపేయలును కొళ్ళ బెట్టిరవుడు
 చొరబడి స్త్రీలను చెరలుబెట్టె సుభంగిదొరయవుడు
 గరగునపురిలో కాపులందరును పడువులై త్తిరంత
 బరువడిగా దేసింగుని గనుగొని మొరబెట్టిరికొంత

కాపులు దేసింగుమహారాజునిగాంచి మొరబెట్టుట.

రాంరాంరాంరాంరాంరాంరాం రాజాదేసింగు
 రాంరాంమనవిని వినగడవయ్యా రాజాదేసింగు
 దేవావిడుగుగో నబాబుడందు దేవనూరిలోన
 యావత్తును దగకొళ్ళబెట్టిరి అరయకునికిదగున
 కొండధనరాసులు రత్నముల్ కొళ్ళబెట్టినాడు
 శంకలేక భూషణ వస్త్రాదుల సంగ్రహించినారు
 పట్టిరిస్త్రీలకు పురుషులనెల్లర పెట్టిరి చెరలోన
 ఇట్టట్టుడల కొండరిపట్టుక వేవేగరాగాను
 ఏమనిజెప్పుకమయ్యా మేము యిప్పుడు దేసింగు
 నేమముపూజలు సల్పుచునమయం బివుడాదేసింగు
 కన్నులమూసుక పూజలుసేయను కాలము కాదయ్యా
 ఎన్నగపూజలు రాజ్యముకలిగితె యెన్నోకలవయ్యా
 ఇంతబ్రతుకు బ్రతికినపుడవమానం చింతపడితివయ్యా
 ఇంతవచ్చుటలు వెలియకపోయెను యేమిసేతుమయ్యా
 అన్ననుకన్నలు దెంచికాపులను మన్ననతోజూచి

దేసింగుమహారాజు కాపుల నాదరించుట.

తిన్నగబల్కెను వారలతోడను దేసింగుడుమించి
 కావాలారామీరలు యీ చెంజిలో కడలకుండుదోలి
 ఏపుమీర శ్రీరంగనికిపూజ నేనివుడుజేసికడలి
 వచ్చియుండెడి నబాబుడందును నెచ్చటపోసీయను
 విచ్చేలిడినే వారలంద్రుండెడ హెచ్చు శౌర్యమునను
 ఒక్కదేవ నూరొళ్ళబెట్టినా రిక్కడనుతకులును

చక్కగ నబాబురాజ్యము కొళ్ళ సరగునమీకాను
ఇప్పించ మీరేల భయపడెదరు నిపుడు కాపులార
ఒప్పించెద మీ పొమ్ములు నేపుడు కాపులార

దేశింగుమహారాజునొద్దకు ధనసింగు వచ్చుట.

అనియిటుకాపుల సమ్మతిపరచి యంతపూజచేయ
ఘనుడగు దేశింగుని దాయాదగు ధనసింగుడుదాయ
వచ్చిచూచి దేశింగుతోడను వదలక నిట్లనియె
హెచ్చుగపూజలు యేమిటికయ్యా యింకనన్నవినియె
కొళ్ళబెట్టియా దేవనూరిలో కొళ్ళగాక యిపుడు
మళ్ళివచ్చి మనకోటకెక్కె నబాబుడందునేడు
శ్రీరంగనాయకుని దేవళంబులో రంతులు జేయుచునుండు
పొంగుచుతురగలు కోటముట్టడి మొనగ వేసెదండు
కన్నులుమూసుక యూరకయుండుట ఘనులకర్జగవగును
పన్నుగాను నీవిప్పుడు కడనముపన్ని భారసేన
బలువడంగను బారినమరియు బలుకీర్తినిగనుమ
జడునిపోలికను యిట్టుండుటలు కడుదీనతెవినుము
అనియిటు ధనసింగుడు దాబల్కుగ మనమునగోపించి
ఘనుడగు దేశింగుడు రంజేతుని కడువడిపూజించి
కన్నులుదెరచుట ధనసింగునితో కనలుచు నిట్లనెను
ఇన్నిచేసి నబాబునండును యికవిడువను నేను
పొందుగ తురకలు గుళ్ళోజొచ్చిన పూజలింకనేల
అందునబాబును సరికిపూజనే విందుసేతుచాల
అనుచువిచిత్రపు కాలకువచ్చెను అప్పుడు దేశింగు
పనివడికాలికి మరాయదొడిగెను బాలుడు దేశింగు
విలువంగీలు దొడగినాడయా నేడ్వన దేశింగు
జలతారుపట్టు పట్టిగట్టెను జల్లిగ దేశింగు
సరిగెబుట దాబ్బాగాజుట్టెను చక్కగ దేశింగు
పరువడిబులుసా కాలువగప్పెను కాలుడు దేశింగు
కల్కితురాయిని కట్టెను రెత్తిన గ్రుక్కున దేశింగు
చిల్కతాలిహారమ్ములు వేసెను కీర్తిము దేశింగు

బదివేల్లులముల యెత్తుకత్తి చేపట్టెను దేశింగు
 ఇదిగా కేడ్వేల్లులముల బారాయెత్తును దేశింగు
 మూడుమణుంగుల భేష్కబ్బాను ముదమున దేశింగు
 గాథంబుగ దట్టితోన జెక్కెను కడువడి దేశింగు
 సింగమువలె కూర్చుండెనప్పుడు సినాయి దేశింగు
 పొంగుచు యుద్ధముగల్గెనేడని చెలగుచు దేశింగు
 సంగతి హర్కార్లనుతాజూచి చయ్యననిట్లనెను
 రంగుమీర సర్దార్ల నెల్లను రమ్మను కొల్వకును
 పినతండ్రిన ధరణిసింగును బిరబిర కొల్వకును
 పనివడి రత్నసింగునుయట గోచాల సింగుతోను
 రాముసింగును లక్ష్మణసింగును రఘుమున కుల్వకును
 రాముదారి నీలక్ష్మణదారిని రమ్మను కుల్వకును
 మానిసింగును గిరిపుసింగును మరిమరి కుల్వకును
 సేనజేర్చుకొని రమ్మనుడిప్పుడు కీర్తిముమీరగను
 అనగాహర్కార్ల మెయినందర నప్పుడు బిల్వగను
 పనిబూనియు బాగండరుసేనలు మునుకొని వచ్చియును
 రాంరాంజయసీతారాంరాం రాజా దేశింగు
 రాంరాంజయనగను బదులుగరామన రాజా దేశింగు
 జమేదారులను కన్నులజూచెను జల్లిగ దేశింగు
 మనవి వినవయా యని దేశింగుడు పినతండ్రినిజూచి
 వినయముతోడుత నిట్లనెనప్పుడవేడుక చేసాచి
 ఎన్నబై వేల గుట్టలున్నది యిచట నబాబుకును
 అనయము లక్షసిఫాయిలుగలరు కనగ నబాబుకును
 మున్నూరు గుట్టములున్నది మనకు పినతండ్రి యికను
 మన్ననగలుగు సిఫాయీలే సూర్యుండిగలరు యికను
 చాలుచాలు యీ నబాబు గెల్వరు చాలుతండ్రిగారు
 ఏలయింక నీ సేనతో గెల్వడ చాలుతండ్రిగారు
 మలకనూరిలో పున్నాడయ్యా మహామత్తానుండు
 పిలిపింపుము నిమిషములోపలను పిన్నయ్యా నేడు
 మరిజల్లిగ పంపుము మూడామడ మలకనూరియిటకు
 త్వరలో బంపుమటన్నను జూచి ధరణిసింగుడటను

దేశింగురాజు తన యిష్టసఖుండగు మహామత్థానుని విలిపించుట.

అంతట హర్కారలచేతను జాబపుడు బంపగాను
 గంతుతో మలకానూరిలో మహామత్థానుని జూడగను
 మంగళకరమగు పందిటిలోపల మహామత్థానుడు
 శృంగారంబుగ పెండ్లిపీటపై సొగసుగనున్నాడు
 నాగస్వరములు మృదంగములును సంతర్పుల్లదలును
 తాగుగ భేరినవబత్తులును పరగమ్రోయగాను
 చేతను కంకణమప్పుడుకట్టుక చెలువమీరగాను
 చేతుల మంగళనూత్రములెత్తి చెలగికట్టగాను
 అల్లారే యల్లారేయనుచును నవుడు కట్టువేళ
 ముల్లాళాస్త్రపద్ధతిగాను మొనసికట్టువేళ
 ఆవేళలో పార కాదులప్పుడు నతనిజూచిచాల
 ప్రేమమలరగ హితుడగు దేశింగుడును బిలువబంపినాడు
 యేమివ్రాసినాడో మీ జాబును నింపుతోడజూడు
 జల్దీజల్దీ మహామత్థానుడ జల్దీలేచిరమ్ము
 జల్దీగరమ్మన దేశింగునికి జల్దీగానులెమ్ము
 అప్పుడు మహామత్థానుడు జాబును విప్పిచూచినాడు
 తప్పక మంగళనూత్రము తట్టలో తానుబెట్టినాడు
 ప్రాకటంబుగను మహామత్థానుడు పకపక నవ్వుచును
 వేకువమీరగ చెంజికిపోవలె తెప్పన నీయెడను
 నాకతిమిత్రుడు దేశింగు తానలమట జెందుటకు
 ఈ కంకణము పెండ్లికిగాదు యెన్నకడనమునకు
 యుద్ధమందున శత్రులగెలిచి యూరటసౌందియును
 శుద్ధంబాకీర్తిని నేపొందియు సూటిగ పెండ్లిని
 చేసికొందునని మహామత్థానుడు చెలగిమోహరించి

మహామత్థానుడు చెంజికి పోవుటకు బంధుజనులకు సెలకొనంగుట.

వాసిగ తనబంధువుల నెల్లను వడిగ నవుడుజూచి
 తగినకొలింది గులాములుచేసి తడయక నంతరిని
 తగవుమీరగా తనమాటలు విని తనివిపుట్టియునికి

తెలిసినవార్లకు మహామత్తానుడు ధీరతతోడుతను
 బలిశీమీరలు సంతోషముతో బంపవలయునన్ను
 అన్నలారవో తమ్ములారమీ రరసిపెద్దలార
 పన్నుగ మీరిచ్చటనుండుడో పఠాణిదొరలార
 నేనొక మనవిని చెప్పెదవినుమిది నిమ్మళంబుగాను
 పూని నబాబుతో యుద్ధముజేయగ పోయిటువచ్చెదను
 పగపాడైన నబాబుచెంజికిని బలములతోరాగా
 తగదికినిక్కడ నుండుటనాకు ధర్మముచెడిపోవు
 ఎదిరియైన నబాబుదండులో నిపుడు నేనుజొచ్చి
 యుడ మొదలిదియని తోచగనీయక దునిమెడనెడమెచ్చి
 అచ్చాబహదర్ మెచ్చితినిన్ను తుచ్చపై న్యములను
 కచ్చపరూపుడు కడలిగలంచిన కరణినియిప్పుడును
 కలదితి వౌరాజునమీరగను కడువడితూరతను
 ఇలగలవారలు నెల్లరుమెచ్చగ నెటులసేయగాను
 మహిలో నెవ్వరుచాలరంచు మీరండరుననగాను
 విహితంబుగ నేజోయివచ్చెద నావేడ్కలుపుతిలను
 అనియిటు మహామత్తానుడు వెడలగ నావృత్తాంతమును
 వానితల్లివిని వడిగావచ్చెను వలవదుడుగుమనను

మహామత్తానుని తల్లిపోవలదని ప్రలాపించుట.

ఎదురుగవచ్చి కుమాదునిముద్దిడి యేరాసుకుమారా
 ఇదియుద్ధమునకు సరియగునే యీప్రొద్దునిల్వగదరా
 పదిమాసంబులు మోపికనినను బాలుడవిడువకురా
 అది మొదలుగ నిన్వేంచినదాన నన్నడకవిడువకురా
 బుద్ధిమంతుడని నామదిలోను పొంగుచుంటిగదరా
 యుద్ధమునేయగ బొమ్మననా మన మొప్పును నుకుమారా
 గంభీరముబూసుక యుద్ధముజేసిన కత్తిసరుకుతగులు
 నుండర, కంకణమునతోజోరిన నూటిగుండు తగులు
 పనువువస్త్రముల ననికి ననివినను పరగగుండు తగులు
 పసివాడవు నీకేల నబాబుతో పరమవిరోధములు
 పెద్దలమాటలువిని నీవిప్పుడు పెండ్లికొరతదీర్చు

సిద్ధంబుగ నీబంధువులతోడను జేరివిందొనర్చి
బహుమతులును బహుమతులగు బందులబలుమన్నవజేసి
సహజంబుగ వారల రమయాశ్శకు సరగననుపజేసి
ఈదినమిచ్చట నుండియు నీవును యడవుగారేవు
క్రోధముతోడ నబాబుదండును కూల్చిరూపుమాపు

మహమ్మత్థానుడు తల్లిని సమాధానము చేసుట.

అమాటలువిని మహమ్మత్థానుడు నేను తల్లితోను
ఏమమ్మా నీవిటు పల్కెదవు యిప్పుడు చెంజిలోను
నన్నేలిన దేసింగు వ్రాసెను నాకుజాబునడు
నిన్నవబాబటు దండునుగూడుక నెదీరించినాడు
యీవేళకు నాచెంజిదుర్గము యేమామెనొకాని
సావకాశము జేయకూడదిక చయ్యననేపూని
రెండు గడియలకులోన నబాబు దండునరికివేసి
ఖండితముగ నార్కాటుగోటను కాల్చిపాడుచేసి
చెంజిరాజుకు పట్టముగట్టెద శీఘ్రముగా నేను
రంజితముగ సాదుల్లాన్ముతురిని రయముగ నేలెదను
లేకదండున గుండుతగిలి నీల్లినను నిండుపదవికద్దు
మెండుగ ముందరి పోటునబడితె దండి పదవికద్దు
పొరుగ భువిలో వుట్టినయిప్పుడే చావునిశ్చయమ్మ
పోరి జయించిన శాశ్వతకీర్తిని పొసగగందునమ్మ
కినిసి దండులో పోరితెగినను కీర్తిగలుగునమ్మ
వెనుకడుగులు బెట్టుదురే శూరులు వింతలుగాదమ్మ
అని యీ విధమున తల్లికి సమ్మతి గనబడ బల్కియెను
చనియెదనిప్పుడు చెంజికి జననీ చాలధీవెనలను
ఒనగుమటంచును మహమ్మత్థానుం దొవ్వుగ నప్పుడును

మహమ్మత్థానుడు నీలవేణియను గుఱ్ఱము నెక్కి చెంజికిపోవుట.

పసగలసామ్ములు పట్టువడ్త. ఈలు పశువడి దొడుగుచును
మరిమరితల్లికి సలాముచేసి మహమ్మత్థానుంగు
త్వరలో గుఱ్ఱపు లాయంబునకు తాను వచ్చినాడు

మున్నూర్గుట్టంబుల లోపలను ముఖ్యంబొడవగను
 వన్నెకెక్కువగు నీలవేణియను నా గుట్టమునటను
 గట్టిగకట్టినగాడి పీచాడిని ఖడ్గంబుననరికి
 దిట్టముగను పురజనులకు గనుగొని దీవెనలిమ్మనివలికి
 జల్లియనుచు నీలవేణికిని జాగ్రత తెల్పుచును
 జల్లిగ నబాబుడండులో బొరబడి జయమునొండవలెను.
 పొందుగ జనుమని నీలవేణికి పోషిపిచ్చియును
 ముందుగ నడువుము నీలవేణియని సం దేహించుచును
 అల్లారేయల్లారే యనుచును ఆటధపుడాయించె
 ఎల్లవారు షాడగను చెంజికి నల్లననేతెంచె

మహామత్థానుడు వచ్చుచుండగా నబాబు సేననుబంపి నడ్డగించుట.

ఆ సమయంబు నబాబుసేనలు సతనిజూచి వేగ
 మోసముయెవడో వొంటిగుట్టమును వేసుకవచ్చెనుబాగా
 శూరుండితడని తోచుచున్నయది |జాడగానుయివుడు
 నాలస్యము గాదిక నిట్లుండు సరగున రండని యపుడు
 కొండలచుందుచు వారల మున్నూర్గుట్టములను దెచ్చి
 సందులేక నడ్డముగా వచ్చిన చయ్యనగోపించి
 గిరిగిర మనుచును నీలవేణితో కినిసి తిరిగితిరిగి
 పరువడి మారిమెసంగినరీతిని బల్లిపట్టి వెనగి
 చురుకు చూపులను సేనలజూచి యొరను కత్తిబెరికి
 కరుకుకరుక్కుని హయములనెల్లను గజబిజగానరికి
 నన్నుగిదిరుగగ గుట్టములెల్లను భయము నొండెనటను
 వున్నసిఫాయీల్ కన్నులబడకను కన్నపాటి యట

మహామత్థానుడు దేశింగుమహారాజును గాంచుట.

మహామత్థానుడు చెంజిలో రాజామహాలుకేగిలోన
 సహజంబుగ దేశింగునిజూచి సలాంసలామని
 బదులు సలాము చేసెనప్పుడు బాలుడుదేశింగు
 అదివిని మహామత్థానుడు మదిలో సంతట నుహ్నింగి
 కొనుచు నబాబు సంగతి నిన్నటిదినము తెలిపితేను

మొనల నభాసుడేసి దండు మొత్తివిడుతు నేను
 ఇత్తరియు తరవై తే నరకెడ తుత్తుమురులుగాను
 నత్తాలేని రార్యంబిది యెంతటి దిత్తరిచూడగను
 అని యిటుపల్కిన మహామత్తానుని మనసెరింగి తెగువ
 తనరగ పెండ్లిపీటవిడిచి మొనదాక వచ్చుటకువగవ
 ఆమాటలు యింకేమియిప్పుడు అన్నా దేసింగు
 నామాటలు వినునబాబునిప్పుడు నణతువానిపొంగు
 దండుహల్ల కల్లోలంబుగను తాజేయుటగాక
 పెండుచునార్కాడల్లను పాడుచేసిన యటువెనుక
 చెలగి నబాబుకొమార్తెను పెండ్లిజేసుకొనెడచూడు
 చెలువుతోమీరు పెండ్లికిరావలె సిద్ధముగా నవుడు
 అని దేసింగుడు మహామత్తానుతో నప్పుడెట్లులనెను
 చనిమనమిద్దరు నబాబునిప్పుడు చంపగవలెనికను
 సావకాళమును చేయకూడదిక సంగతిజెప్పెదను
 దేవుడయిన రంగేశును తరవు దీసుకరావలెను

దేసింగు తనతండ్రితో తనభార్యను జూడవలెనని అడుగుట.

నగరుకేగి నారాణినిజూచి తగవుబలికినేడు
 పగవాడయిన నబాబునుమనము పరగ గెలుతుమికను
 నగరికిపోవుచు పిన్నతండ్రితో ననియెనుయిట్లనుచు
 పగనబాబుతో గలిగెనుగావున తగవులునేగనుచు
 బోవలెయుద్ధంబున కలుగావున పొందుగనాకిప్పుడు
 ఈవలెను త్తిరమిప్పుడు తడయక యీవలయునునేడు
 పోయిరాణిని పొడగనినేను పోయెద దండుకును
 ఈయెడ నాలస్యముచేయగ రాదెన్నగమనమునను
 ఆమాటలువిని ధరణిసింగుండవుడు వ్యసనమునను
 యేమిరానాయన నీవిలుబల్కిన నేమిసేతునేను
 తనయానీవు శుక్రవారమున తగజనియించినది
 ఘనముగరాణియు శుక్రవారమున తనరగబుట్టినది
 నీదుగుట్టమును శుక్రవారమున నేర్చుగవచ్చినది
 యీదండునునా శుక్రవారమున నెలమివచ్చినది

వరుసగ నీకునురాణికి హఠముకు వచ్చినసేనకును
పరికింపగను జన్మవారములు నొకటిగఱుండుటను
పరవిని శుక్రనివారంబెన్నగ సామిగవినునేడు
సరిగాడరుగుట కడనంబునకును చక్కగానుజూడు
నేడంతయునోర్చుక లేపరుగుము నేర్పుమిరగాను
ఘోడానెక్కి కుజనులుబెడరగ కొడుకాసీవలను
సమ్మతినొండక దేసింగుడుబల్ సాహసంబుతోను
ముమ్మరమగు శూరత్వముతోడను మొనలగలపగాను
తలచినపనికిని తరియెరుంగక తారుమారుగాను
పలికెను ధరణిసింగుడటంచును కలతనొండగాను

ధరణిసింగు దేసింగునితో భార్యను చూడకూడదనుట.

తెలిసియప్పుడా ధరణిసింగుడు దేసింగునిగాంచి
పలుకరించెద నొక రహస్యము బాగుగనూహించి
అదివినుమేమన నొకటియున్నది జెప్పెదనుతనయా
సదయులయిన పెద్దలశాస్త్రంబులు చక్కగ వినుమయ్యా
భరణిపుట్టి యాస్థేషము మొదలగు దురితపురిక్కలను
విరితోలులు తాటుతుమతులయిన కోర వేననియందరును
చెప్పుచుందురు గావుననీకతి చేటుగల్గుదినము
దెప్పరమగు నీభరణితారను తెలియగానువినుము
మొదటిపాదమున మొదటిరజస్వల ముచ్చటగానయ్యెక
అదికారణ మీవికనార్చెలలు నతిజూడరాదనియెక
నామాటలువిని కోరతదినంబుల నయముగానుగడను
మదివోచినకార్యము లేవు నెరవుము మదివెరవకను
పుట్టుచున్నది నాదుకుమారక పొసగవినుముమాట
పట్టపురాణి చూడతలంపుచు మానుము యిచ్చోట
అనినామాటనువిని దేసింగుడు నతికోపముతోను
తనపినతండ్రినిజూచి యిట్లనెను నయముగ నంతటను
కామాతురుడును నేనువర్జితుడు ఘనదురవస్థలను
సోహనూర్య సున్నతకాలమును చొక్కనరకమునను
నీమాటలనిటు లుండగనిమ్మా నిజముగాను తండ్రి

నేమముదప్పను కదనంబునకును నేనుబోదుతండ్రి
ముందుబెట్టిన యడుగునునేను మొనసెనెనుకనిడను
యిందుకుయోచన వేరేలేదు సంజేహించకను
నాకొసంగుము సెలవువేగమే న్యాయముగాతండ్రి
ఈ కార్యముకై యిపు డభ్యంతర మెసయనీకతండ్రి
ఈరీతిగ పలికిన యాతనయుని యేవుమీరగాంచి
తీరుగ నీకును రాణికి నడుమను తెరమరికట్టించి

దేశింగు డంతఃపురమున కరుగుట.

మాటలాడవచ్చుర తనయాయన మదిసంతనమునను
తేటగరాణి నగరుకువచ్చును దేశింగుడంతటను
వచ్చినకార్యము హఠాత్తులతో వడలక చెప్పినను
అచ్చట యంతఃపురవాసులతో నమరగదెల్పగాను
దాదులుపోయి రాణితోబల్కిరి తడయకనప్పుడును
ఓ దేవి నీప్రాణనాధుడితో వాస్తవ్యవచ్చెనుకనను
రమ్మనుమని సెలవిచ్చెను వేగమే లెమ్మురాణియనుచు
నమ్మితింది సంతనమునలేది కమ్మరి బలమునను
స్నానముచేసి చలువలుకూలము చక్కగనవరించి
మానుగపట్టుసిలిబిరవికెయు మమతతో ధరియించి
పన్నీర త్రుగుగూర్చి కలపము కాగుగానునది
కన్నులకాటుక ముఖమున తిలకము తిన్నగానుదిద్ది
కరకంకణములు కాళ్ళి గెజ్జెలను శంతనరంబులును
బొగడలు కమ్మలు జుమికీల్ బేసరి బులాకునత్తులును
నిగనిగ మెరిసెడి యొడ్డాణంబును సొగసు మెట్టియులును
మొదలగు నాభరణంబన్నియు మునముమీదదొడిగి
పడవడిసాంపులు కులికెను సొగసున పరిధవిల్లికడిగి
పొసగమల్లెలు మొల్లెలు కొప్పున పొందుగాను ముడిచి
ముసిముసినగవుల తోడనఖ్యులగు ముదితలతోవచ్చి
తెరచాటున ఘోషుల్లని నిలచిన దేశింగుండటను
పరసతిగూర్చి వాసిగనిట్లనే పరమదృఢంబుగను
మరువకవినునా ప్రాణనాయకి పౌరుషవిషయమును

సరసతలేక నబాబు సేనలను చయ్యనగూర్చియును
 దండుచెంజిపై దెచ్చియివుడు దలపడియుండగను
 ఖండితంబుగ నబాబుతోడను కయ్యము జేయగను
 తెంపునబోవలె నిన్నుజూచుటకు సొంపుతోడనేను
 యింపుగవచ్చితి నికక్షణమేనియు నిల్వగూడదిటను
 అన దేసింగునితోడ రాణితానప్పడు గ్రక్కునను
 ఘనమగు వ్యసనముతోడ బల్కెను తనమదిబగులగను

రాణి దేసింగుని యుద్ధమునకు బోవద్దని సంవాదముచేయుట.

నబాబుతోడను యుద్ధమువలదు నాదుప్రాణనాధ
 నబాబు సరిలేదని కోపించకుస్వామి మనవి వినునాధ
 కలుగునటంచును తెలిసిచెప్పితిని యలసటనొండకుడు
 వెలయుముదంబున నేనుచెప్పితిని విస్తరంబుగాను
 ఆదరింపకావలె నాపలుకులు భేదముదలపగను
 ఆదిదేణడౌ రంగనిధ్యానం బరసిచేయుమికను
 కోటకు వెలుపట యుద్ధముచేయగ బాటముగాదివుడు
 సాటిగాదు తురకలతో యుద్ధముస్వామీ మన మివుడు
 జయశాలము మనకిప్పుడు లేనిది ప్రియనాథా వినుము
 నయముమీరగా సంధిక్రియలను ప్రియమున గావింపు
 అటువలెజెప్పిన రాణినిగనుగొని యిట్లనియెనునపుడు
 పటుతరమగు దండెల్లకోటయిట పనిపడిరానివుడు
 కృపనతనూరక నేనుండిన నకౌక్యణుడనరెయిలను
 అపకీర్తియు లోకాపవాదములు నరయగనాకగును
 అని దేసింగునితోడ రాణి తా నప్పుడు డిట్లులనెను
 మనమునగుందుచు పరితాపంబున తహతహనొందుచును
 స్వామీమీరు నన్నగ్నిసాక్షిగా చయ్యనచేపట్ట
 ప్రేమనుఖముల ననుభవించకను వెలుకువతలచెట్టి
 తెగువకు జొరగాతగవగునా మీ మగటమిహుపగను
 తగుతరుణంబిది గాదనిదోచెను నాదగుమనమందు
 ఇటుజెప్పిన గనిరాణితోడ దేశింగుండిట్లనెనూ
 పటుతరముగ నే దండునజొరబడి పరులజయించినను

తటుకునవచ్చి నిన్నే తెడనే తప్పకయివుడును
 నటులధైర్యమున శత్రులద్రుంచెడ నత్యంతంబుగ నేను
 రాచదండులో నీల్లినస్వర్గము ప్రాకటముగగలదు
 చేగొనిజయమును చెందివచ్చినను చిరకీర్తియుగలుగు
 అని దేశింగునితోడ రాణితానప్ప డిట్టులనెను
 ఘన విక్రమమున దండునజొచ్చి గ్రక్కునమీరలును
 ముందు పరకుసను పుడమిని బడినను ముఖ్యంబున నేను
 సం దేహము లేకను జేసెడవిను సహజమనముగను
 వెన్నుపోటుచే ధరగూలినమిము కన్నులతోగనను
 పన్నుగాను నే కట్టిడ్పింతును పాతిచెంజిలోను
 అనిచెప్పిన యా రాణితో దేశింగపుడు యిటులనెను
 ఘనతరమగు నీ వాక్యమునాకును కడుముడ మొడవగను
 ప్రీతియొనర్చెను సొంపుగల్గెను పిరితివయిక నేను
 భ్యాతిగయుద్ధముజేసి బిరుదులతో కడువడివచ్చెదను
 నాదుపరాక్రమమునకు దగినది నీడగుధైర్యమును
 నీదు పలుకులకు సంతసించితిని నేనికపోయెదను
 అనగారాణీయు నతిహర్షముతో నపుడు తెలులబిలిచి
 ఘనతరవస్తుయుతంబుగ వీడెము మనమలరగ తెప్పించి
 అరసి శత్రులజయింపగ తాంబూలంబు నిచ్చినపుడు
 తీరుగనాతనిచెయి శృంగారము తెరగుచూచినపుడు
 పాటవమున సేసలనెల్లను తాబడలుపరచునందు
 మేటివిలాసముతోడ శత్రువుల మృతువునొందించు
 అనిసాముద్రిక శాస్త్రముదెలిపిన ఘనమతిగావునను
 తనమది నిశ్చయమాదరించెను తరుణీమణితాను
 నాధుని శృంగారము జూచుటకును నాకుప్రాప్తిలేదు
 నాధునిగూటమిలేడని బ్రహ్మనాకుబ్రాసెముందు
 కన్నుల నీరునించుచు తనప్రియకాంతుని చెయ్యటను
 కన్నులనొత్తుచు నేడ్వగచెయి తా గ్రక్కునవెనుకకును
 తీసుకొనియును తెప్పననాతడు తెలివినివిలసిల్లుచును
 వాసిగగుట్టము నేక్కుటకప్పుడు పరువడితోజనుచు
 పడవడి గుట్టపులాయంబునకును పటుగతివరిగియును

దేశింగుమహారాజు చోవుదారిని గుఱ్ఱమును శృంగారించి తెమ్మనుట

అడలించియు చోవుదారిని బారాహజారిని దెమ్మనెను
అప్పుడు బారహజారి నటకు చోవుదారి తేగ
తప్పక శృంగారిండుక తెమ్మని యప్పుడు సెలవిచ్చి
రంగుగక శ్శేము బంగార్ జీనియు రంజితంబుగాను
శృంగారంబగువురి కావులను బల్ సాంపుతో మెరయగను
చిల్కతురాయి శిరమునందును చెలువుమీరబట్టి
తఘ్నలబంగాద బిళ్ళలదండలు దనరమెడనుగట్టి
వట్టుకుడి త్రి సీపచ్చడంబుబల్ పైకప్పునుగప్పి
దిట్టము బారాహజారి చోబ్దార్ దెచ్చిమనవిజెప్పి
నంతట దేశింగు తనబారా హజారి నటుజూచి
నంతోషంబున నుబేదార్లను పరగజూచిలేచి
బారహజారి దగ్గర తేరి పై నచెయ్యి వేసి
ఏరాబారహజారి నేను యీనబాబునుగలిచి
వచ్చినరత్నాల భూషణముల నీకిచ్చెదవేడుకను
హెచ్చుదైర్యమున దండులోసివు జొచ్చితిరుగవలెను

బారాహజారి వ్యసనము జెందుట.

అన్నను బారాహజారి కంతట నతివ్యసనముదోచె
కన్నులనీరటు కాదుచుండ తన కాలు దిగువరాచి
ధైర్యమువిడిచియు తోక నెత్తుకొని తలనేలకువంచి
శౌర్యముదూలి నోటనుడుగుగా చప్పట్లనువైచి
ఉన్నగుఱ్ఱమును దేశింగుడుగని కనులెఱ్ఱగజేసి
నప్పుడు నిట్టులనుండవు బారహజారినినుజూసి
కాపాడితి ననుమోగుముచేయుట గలదెనమయమందు
సాపుగమేతకు పదివేల్వరహాల్ చనియెఖచ్చులందు
పెంపుగవులవలు వలదని సెనగలు పెట్టి స్తిననీకు
తెంపుతోలేత కనువుమోపులను తెప్పిస్తిననీకు
నీళ్ళకుబడులుగ సారాయిదెచ్చియు నీకునుపోయిస్తీ
వాళ్ళకిమెత్తగ దూదిమెత్తలు వొనరగ పరిపిస్తీ

కల్లెముమొదలుగ నవరత్నములతో ఘనపోషణకైపుడు
చెళ్ళుముగా చేయి సి నెనీకు చెలగిమోగమిపుడు
యేలజేసెదవు తెలివిలేకనిక నేజెప్పెదవినుము
చాలగభవి యీజన్మమెత్తితివి మేలుకీర్తిగనుము
అరులోచావు నూరులోచావు అదినిశ్చయముగను
ధీరతయుద్ధములోన జచ్చినను చేరుదుపరమునను
పుట్టినప్పుడే చావునిశ్చయము పుడమినందరికిని
గట్టిగయిది సీమనసున నిల్చుము కడుదైర్యముపూని
అనవినిబారా హజారియంతట నతిదైర్యముతోను
ఘనమగు దేహము యుళిపించంతట గర్జనజేయుచును
ఉన్నగుట్టమును దేసింగుడు తానొప్పుగానుమెచ్చి
సన్నుతుడగు నారంగనాయకుని సన్నిధియటజొచ్చి
తిరుమంజన సామానుపుష్పముల దివ్యనస్త్రములును

దేసింగురాజు రంనాథునియొద్దకుఁబోయి యుద్ధము

సేయుటకు సెలవునడుగుట.

పరమణీయుల భూషణములు గంధము వాసనద్రవ్యములు
పరిపరివిధముల నైవేద్యంబులు బహుదీపదులును
రంగనాథునిసన్నిధిజేర్చి రంజితంబుగాను
బంగరుపువ్వుల పూజించియును భక్తియుక్తుఁడును
రంగనాయకుల యెదుటనిలబడి పొంగుమనముతోను
రంగుమీరగ దేసింగుడు శ్రీరంగనిధ్యానించి
శృంగారంబుగపూజలుజేయుచు చెలగినివేదించి
వాసిగ నాదేవునికినిమొక్కియు పరమభక్తితోను
ఈ సమయంబున గాపాడగదే శ్రీశక్రపేమతోను
నారాయణ శ్రీరంగ కేశవా ఘోరకలుషహరణా
వారిజాక్ష వైకుంటనివాసా శూరదనుజగమనా
తల్లివినీవే తండ్రివినీవే దాతభ్రాతనీవే
ఎల్లలోకముల కాధారంబగు యాదికర్తనీవే
కాచినబ్రోచిన నా చెలికాడవె బ్రోచుదైవమపుడు
ఓ చక్రధరా సీవేయనినే నుల్లములోపలను

నమ్మక నున్నాడను యీ తరినే నెమ్మదిలోనెంచి
 క్రమ్మకవచ్చు నబాబుదాసును కడివడిచేదించి
 జయమునొసంగుము జలచక్రరూపక జలజపత్రనయనా
 జయజయశ్రీహరికత్రుహరి భుజగరాజకయనా
 అని నేయివిధముల బొగడియుతగమది నవుడు శ్రుతముగాను
 ఘనమగు భక్తిని మరిమరిమొక్కుచు వినయము తోడుతను
 బారాహజారిపయి నెక్కియును బలిమిని దేశింగు
 తారతమ్యముగా జన నెంచును మరువకవలదనెను
 వూని నబాబుతో యుద్ధముసేయగ పోవుచున్నాను
 మానకి జయమును జలుగ జేయుము మరువకవలదనెను
 దేశింగురాజు రంగనాదునియెడల దుశ్శకునములుగను
 తలకునధాదణి గిరిగిరిదిరిగెను తాదుమాదుగాను
 బటువగు దేవునిమెడతోహారం బటతేగిభువిపడెను
 పటపటమని గోపురశిఖరంబులు పడెనుభూమియందు
 నటులతరంబుగ రాలెనుచుక్కలు తలుకునపగలందు
 చుట్టుచీకటలు క్రమ్మనప్పుడు జూచువారికెల్ల
 అట్టెయఖండములారెను దేవునికణగ తేజస్సుల్ల
 గ్రక్కునస్వామియు ముఖమునుపడమటి దిక్కుద్రిప్పినటను
 అక్కడ దేశింగుడు రోషంబున అనెను స్వామితోను
 యేమిరంగా నీవిప్పుడునన్నిటల సేయడగునా
 స్వామియనుచు నినునమ్మినందుకిటు జేయనీకుడగునా
 గొప్పదేవళము ప్రాకారంబులు నిప్పుడు కట్టిస్తే
 తప్పక బంగరు ధ్వజస్తంబము నిప్పుడు జేయిస్తే
 కల్కితురాయి కంఠస్వరంబున కనకపైరములును
 చిల్కతాళియు హారంబులు మంజీరకంకణములు
 నిత్యపడితరము దీపారాదన నిత్యోత్సవములును
 ప్రత్యేకంబగు పంచపర్వముల బ్రహ్మాత్సవములును
 అరయగ నీ కొక తక్కువలేకను నడిపించితినేను
 ఇరువుగనాకు గడు తరమిప్పుడు నియ్యకనుండినను
 ఇచ్చినపోయెడ ఇంకమీదనీవేమి చేసినానూ
 పొచ్చును ధైర్యము దొలగదునాకు నెన్నికమీరగను

అనియటునిలవక చనియెడు రాజుతో సంతరంగుడనెను
 వినునా తలుకులు దేసింగుడనీ విపుడు ప్రియంబుననూ
 నిరతరబలముల గెలువగజనుము కడువడి దేసింగూ
 వెనుకదీయకను వైరులగెలుపుము వేగమే దేసింగూ
 ఘనముననీకునుకొడవయువలదు బాలుడ దేసింగూ
 పనిబూనియునొక ముహూర్తమాత్రమే బాలుడ దేసింగూ
 నీ పాలన నేనుండగదందున నేర్చుక దేసింగూ
 సాపుగనరికియు సంహరింపుడు చయ్యన దేసింగూ

దేసింగురాజు యుద్ధమునకు జనుట.

అనగా సంతసమున రాజంతా హజరినెక్కుకొని
 తన సహాయులౌ నుబేదారులను తానట బిల్వముని
 చెప్పిన రాంసింగు లక్ష్మణసింగుల తెప్పననప్పుడును
 తప్పకహీరాదాసు లక్ష్మణదాసుల సంతటను
 ధరణిసింగును మానిసింగును కిరుణసింగులాను
 నరహరిసింగు నారణసింగు మురారిసింగులాను
 రత్నసింగు గోపాలసింగును రాజాసింలాను
 అశ్వత్థరజెట్టి సిఫాయ్ మహామత్ ఖానులనప్పుడును
 రమ్మనిచెప్పిన దూతిలుజని వారందరు విడుదులకు
 సమ్మతమునజని తెలియజెప్పగను చాలుయుద్ధమునకు
 తమతమగుట్టము లెక్కికత్తులు దాల్చివారలంతా
 అమితబలంబుల చేర్చుకనప్పుడు అటనిల్చిరియంత
 సేనలగనుగొని సంతసమున దేసింగుడు పొంగుచును
 దానటుభేరివేయించెను ధంధణధణమవగానూ
 కరుకున దేసింగుడువచ్చుటను యెరుక చేయుకొరకు
 సారెకునప్పుడు బంగార్నాయుడు కేరినబాబునకవుడు
 నలామయ్యవో నలామునీకు సానుల్లానూడా
 బలేశూరుడై దేసింగుడు బహుబలములతోగూడా

బంగార్నాయుడు దేసింగువచ్చు విధంబున బాబుకు చెలువుట.

సింగమువలెనే దేసింగును చలగివచ్చెనిదిగో
 అంగములదరగ పులిరొప్పున దేసింగుడేవచ్చెను యిదిగో

మదమేనుగువలె దేసింగుడును మరివచ్చెనునేదూ
కదసికృష్ణసర్పమువలె నిప్పుడు కదలివచ్చెజాదూ
ఇదో దేసింగుని దండువచ్చెను యేమిచేయుగలమూ
చెడరియున్నదే మచదండెల్లను యిదిమనమునగనుము
ఇప్పుడు యోచనచేయుగ నాకును యేమితోచలేదూ
చెప్పెదనొక్క యుపాయమున్నది తప్పవేరులేదు
మట్టిచెట్టు మునిగున్నది నీళ్ళును మలయనూరిచెరువు
మిట్టుగ తాయనూరి చెరువులో మేటినిళ్ళుగలవు
చెరువులు రెండును కొట్టి యంకరాభరణ మేటిలోనూ
బరువడినదిని చాటుగూడదు మనుజులందులోనూ

నబాబు బంగార్నాయునికి చెరువులు తెగగొట్ట
వుత్తరవు యొసంగుట.

అనిచెప్పిన బంగార్నాయుని యావనంబుజూచి
ఘనమగుచెరువులు తెగగొట్టమని కడువడితెలివిచ్చి
అంతట బంగార్నాయుడు వేగమే నన్నూటికేజనులు
కొంతచేర్చుకొని రెండుచెరువులను కొట్టిసిళ్ళెల్ల
నిండుసంకరా భరణమేటిలో మెండుగ పొద్దుచును
చెండుచు బుసలుగొట్టుచు వచ్చెడి సర్పంబులవలెను
పడిగాకొండల పొల్లుంచుకొని వచ్చుచున్నవేళ
తడయక బంగార్నాయుడు దండును దనరజూచిచాల
వ్యూహముచేసి దండునెల్లను వొప్పచేయవలెనూ
మోహరమున కనములు యేర్పచి ముందునిల్చుమనెనూ
అనుచు నబాబుతో బంగార్నాయుం డవుడుజెప్పగాను

బంగార్నాయుడు బందోబస్తుగా వ్యూహముగట్టుట.

మొదటికేమలు సుభంగిదొరను ముఖ్యంబుగనుంచి
గతియంచబ్బుల్ ఖాదర రెండవ కనమలోననుంచి
ఘనముగ చావుల్ ఖానుని మూడోకనమను నిల్పియును
మలరగఖాన్ సాయబునాల్గో కనమయందునిడెను
అరయగ గండికోట సుబేదార్ నయిదోకనమకును
గురుతుగ నారవకనమకు నొకకోట సుబేదారును

యెన్నగనారణి వెంకట్రావును యేడవకనమకును
పన్ని యెనిమిదవ కనమచెంగల్పట్టు నుబేదారును
దురుసుగ తిమిరి పేకుమహమ్మదు తొమ్మిదొకనమకును
అరయగ పదియవ కనమకుసాదుల్ ఖానునిల్పియునూ
ఈరీతిగి బంగార్నాయుడు యేర్పాడటుగావించి
సారెకు తానునుపూహముచుట్టును సవారిచేసివచ్చి

దేసింగురాజు తనసేనలను దిట్టపరచుట.

ఉన్నవచ్చుటను దేసింగుడు తానున్ననుబేదార్ల
కనుల గనుగొని యిట్లనిపలికెను కడరివారికెల్ల
అలుబిడ్డల బంధువులమీదను ఆకగలిగియున్న
చాలగ ధనధాన్యంబులపై నాశలుమీకిపుడున్న
పెండ్లిండ్లకు ధైర్యశౌర్యములు పొసగలేనివారు
రండుప్రాణములమీద దృష్టి లేకుండువారుమీద
యుద్ధములో దిగిపడ్డవారికి గొప్పపడవికడ్డు
ఇద్దరిలోపల గెలిచినకీర్తులు నెక్కువగాగలదు
అని దేసింగుడు పల్కుచుబారా మాజారినిదలంచ
మొనసినుబేదార్లతా గుఱ్ఱముల ముందుగనడిపించ
వచ్చిసంకరాభరణముగట్టు వరుసగానునిలచి
యచ్చటవచ్చెడి పినతండ్రిని తానంతరిగిచూచి

పినతండ్రిని దేసింగురాజు వెల్లువయచ్చటనుండివచ్చెననుట.

ఇంతకుముందుగ కన్నులేవు యీయేటియందుముందు
గంతులువేయుచువచ్చు ప్రవాహముగంటినిపుడుయిందు
అనిపల్కిన దేసింగునితోడను పినతండ్రియుననియె
భునముగబంగార్నాయునిసేనల తనయాయితలయ్యె
తాయమలయానూర్ చెరువులురెండును తెగగొట్టిరప్పడును
పాయకసంకరాభరణమేటిలో పరగవిడిచినాడూ
తెప్పవరెండు గడియలలోపల తీసిపోన వినుము
తప్పకనప్పుడు యాగట్టునకును చాటవచ్చుమనము
అనవిని దేసింగుడు పకపకనగియ్యవినుము నేడూ
మనకునుభయపడి చెరువులుద్రెంచిన మరినిలుతునచూడు

పన్నెండంకులు గలిగినట్టియా శారకాబారియును
యున్న తమైన గుఱ్ఱముతోనే నొప్పుగదుముకుచును
అనియప్పుడు యాబారామాబారిని తనరగోట్టుచును
ఘనధైర్యంబున దేసింగుడుతా కడువడిదుముకగను
రామసింగుడు లక్షణసింగుడు రత్నసింగుడును
రామధారియును బ్రత్యక్షధారియు సంతగుఱ్ఱములను
మానిసింగును పేటసిపాయి గుహమత్థానుడును
పూనిగుఱ్ఱములతోడనప్పుడు పోందుగదుముకగను

సేనలు యేటిలోకిగి ముప్పది గుఱ్ఱములతో
యావలియెడ్డుకు చేరుట.

గుబగుబగుబగుబగుబగుబయంచును గుఱ్ఱింబులుదుముక
తడతడనీడుచు నీరునునోట తీసియుమియుచును శాచా
రెండుఘడియల దూరమున్న యాని యేటిలోనూ
కోండలుదొల్లినయట్లుబ గొన్నిగుఱ్ఱింబులనందు
పోయెపోయెనని యేటిలోనబడి పోయిరిగొందరును
ఆయెడయేటిలో దిగకనుగొందరు పోయిరియూళ్ళకును
చిక్కినముప్పది గుఱ్ఱములప్పుడుయెక్కిరియాకడను
తక్కినవారలు యెందరుపోయిగో లెక్కలేదువినను
సలాముచేయుచు నిలబడియుండగ సరదార్లందరును
బలేహోషున్ మహమత్థానుడుబల్కెరాజుతోను
మనవివినముమహారాజా నేనొకమాట చెప్పకొనెడ
చనిన కాబుతో మొదటికొద్దమునకు సైన్యని నేజనెడ

దేసింగును మహమత్థానుడు యుద్ధమచేయుటకు
పుత్తరవిమ్మని యడుగుట.

పోవుటకు నొకఘడియ పుత్తరపు పొసగనియ్యవలెను
దేవరవాళలు సెలవొసంగుటకు శావకానమేమి
క్రమముగకనములు గొట్టిడందులో గ్రక్కుననేజొచ్చి
నిమిషమాత్రములోగ నశాబును నేనుసరికివచ్చి
మనవిజేసెదను పుత్తర మొసగుము మన్ననతోడుతను
అనియడిగిననా మహమత్థానుని యవుడుజూచియనెను

మహామత్తానుని దేసింగుడాంటిగా యుద్ధమునకు పోవద్దని జెప్పట.

పకపకనవ్వుచు మహామత్తానుని బహుశక్తికిమెచ్చి
యొక డేకొడుకపు తల్లికినీవు వొప్పదుయిటువచ్చి
పనువునత్త్రములు కంకణంబుచే పరగదాల్చియిట
పసిబాడవు వొంటిగయుద్ధంబును పొసగ జేయకను
నేనునీవును గూడియిప్పుడు నెరయదండులోనూ
పూనియుద్ధము నబాబుతోడను పొసగ జేయగలనూ
అనవిని మహామత్తానుండప్పుడు అనియెరాజుతోనూ
మనమిద్దరమును గూడినబాబును మడియించిననిలనూ
నీకబ్బును చరకీర్తివిశేషము నెచ్చుగదేసింగు
అనివినినవ్వుచు దేసింగుడా మహామత్తానునితో
చనిముందుగ నీవిప్పుడుయుద్ధము నలుపుమనగ నంతో
శౌర్యంబుననా నీలవేణిని చయ్యనదాటించి
ధైర్యంబుననా నబాబుదండును తానుజూచిమించి

మహామత్తానుడు ముందు సుభంగిదొర నదిరించి యుద్ధముజేయుట.

పటపటయుని దాడా ముంచెను పరగనీలవేణి
చటులవరాక్రమమున తానొప్పెను చయ్యన నటుపూని
వ్యూహముజేసుక నుండుదండును తానొప్పుగానుజూచి
మోహరంబున సుభంగిదొరను ముందుగనటుగాంచి
చాలగచిమటా యిచ్చెనపుడు నీలవేణికిని
ఇచ్చినబిరబిర నీలవేణియు జొచ్చెదండులోన
జొచ్చినజూచి సుభంగిదొర తానచ్చటవేగమునా
మూడువేల గుఱ్ఱంబులదెచ్చి మోహరంబుజేసి
తోడనదానాక యేనుగ నక్కుక తొడబడనటడాసి
నిలచిన మహామత్తానుం డప్పుడు నీలవేణికిని
చెలువంబుగ బొమ్మని సెలవిచ్చిన చయ్యననటపూని
చొరబడి గుఱ్ఱంబుల రాత్రులును తరిమితరిమియొటను
కరుకుకరుక్కుని సొరకాయలను నరికినతీరునను
గిరగిరమనుచును కత్తిద్రిప్పుచును కినిసిదండునెల్ల
నరగున నరికిన ముండెంబుధర నరుదుగబడిదొర్ల

ముందునరుకునకు మున్నూర్గట్టము లంబంబుగ దెగియుగ
 కొండలమండగ వెనుక విసరుకుకొన్ని గుట్టములుపడియె
 యేనుంగుల గుట్టంబుల భటులను హెచ్చుగ రాతులును
 మానగ మహామత్తానుండుడప్పుడు మడియజేసియటకు
 తొడబడ ఘేట సిఘాయి సుభంగిదొర వప్పుడు జూచె
 తడయక నీలవేణికి పైగలు వడిగ దిరుగుమనియె
 వచ్చెడి మహామత్తానుని యెడురుగ వైరులు బెడరగను
 హెచ్చుగ నిరు మూడ్యేల గుట్టముల వచ్చుటనిలుపగను
 నీలవేణిని దాడాయించి వేలసంఖ్యలయినా
 చాలగకత్తితో తుండ్లుతుండ్లుగ కూలనేసిపై వ
 డీకొనివచ్చెడు డండుశెల్లను తెగువతోనరకగను
 మోహరించుకొని పడితనంతడను మొడటికమలోను
 ఉన్నసుభంగి దొరనుకనుగొని కన్నులెఱ్ఱజేసి
 ఎన్నగ గుట్టముతోడను పాని యేనుగపై గడనీ
 మహామత్తానును సుభంగిదొరను మరిసరికెడననగా

మహామత్తానుని సుభంగిదొర చంపవద్దని వేడుకొనుట.

తహతహ పడుచును కాళ్లుబట్టుకొని దనరవేడగా
 అన్నామహామత్ ఖానుడనీవు నన్నువిడువవన్నా
 మన్ననజేయుము నీ తమ్ముడను నన్నుగావుమన్నా
 తెలియక యుద్ధంబునకును వచ్చితిని చలమువలదన్నా
 కొలిచెదనిప్పుడు దైవంబుని కొట్టవలదన్నా
 తల్లియునీవే తండ్రియునీవే దాతభ్రాతనీవే
 ఇట్లు నిలువునే పిల్లవాడను యిచటదిక్కునీవే
 అనినసుభంది దొరనొకచెయ్యి సంతటబట్టుకొని
 ఘనముగ పలికెను మహామత్తానుడు కడునుగ్రతపూని
 పోటరివలె యుద్ధంబునకొచ్చి పొంకముచే యివుడు
 మాటలాడితె విడుతుననిన్ను మడియింపగనేడూ
 ఇంతపిరికిరంటయి తే నీవును యింటనుండవలెనూ
 కొంతనేనగొని యుద్ధంబునకును చెనగొని వచ్చినను
 విడువనంచు యేనుగపైనుంచి వేగదిగువద్రోసి

కడువడిక త్రితో కుడిభుజంబును కరుకున తెగనేసి
 చంపబూనిన మహామల్ ఖానుని చయ్యన నటుజూచి
 చంపవద్దని యెడమచేతితో నలామనుచువగచి
 గోడుగోడని నుభంగిదొర పడియేడ్వగ తానపుడు
 వీడు కోనయని మహామల్ ఖానుడు విడువనంతవాడు
 పరువడివదలి దొకచెయితో వాడు పరుగెత్తెనునంత
 తిరిగటు నీలవేణికిచిమటా మరియిచ్చెనుకొంత
 బిరబిరదండులో జొరబడిక త్రిని గిరగిర త్రివ్వచును
 తరుముచునరుకును నురుకుచు జనముల తడబడజేయుచును
 పదివేల్ గుట్టంబుల నొకసారిగా పట్టియివోడించి
 గదియించియు నాసేనలనెల్లను ఖండితముగద్రుంచి
 పక్కలుపిక్కలు చెక్కులుముక్కులు ప్రక్కలుగావించు
 అక్కడ వీరుల చక్కగబట్టియు దొక్కలు వెనజించి
 దండిగుట్టముల మొండెంబులుగా ఖండంబులుజేసి
 చెండుచునేనుగు తొండంబులను తుండ్లుతుండ్లుజేసి
 మెడలు తొడలును కాళ్లుచేతులు కడువడి నరుకుచును
 వడిగలశూరుల కడువడిబట్టి మడియగ జేయుచును
 వెయ్యెనుగులతో పేకుమహమ్మదు వెలయుచుండగాను
 యయ్యెడకును యామహామల్ ఖాను డటుబోవగదలచి
 చాలగ మహామల్ ఖానుడు చిమటానీలవేణికిని
 మేలుగ యెడమకాలికిచ్చెను నీలవేణికిని
 ఇచ్చిన నీలవేణియప్పడు అచ్చట నిలువగనూ
 మహామల్ ఖానుడు పేకుమహమ్మదుతో రెండవ యుద్ధముజేయుట
 పల్లిమదిక్కున పేకుమహమ్మదు పరగదండులోను
 వడిగాదూరుచు మహామల్ ఖానుడు వదలకయేనుగుల
 కడువడికండలు ప్రేవులు కుప్పలుగా చేయుచుచాలా
 యేనుగుగుంపులు కొండలువలెబడ నిలపొర్లగజేసి
 పీనుగ పెంటలుగానుగ మహామల్ ఖానుడు తెగగోసెన్
 ఇటులనుండగా పేకుమహమ్మదు డేనూరేనుగుల
 పటుతరంబుగా ముందుబంపుని పటుకొవములీల
 వచ్చునేనుగుల మహామల్ ఖానుడు తెగగోసెన్

మోచ్చిశౌర్యము లోడనప్పుడు నచటక త్రితోనూ
 ఎగబడి నరుకుచు తెగపడిపోవుచు యేనుగులన్నియును
 ధగధగమెరసెడి కత్తివియుభువుచు తెగువతో విసరగను
 విరిగినకాళ్లు తరిగినమెడలును వొరిగిన మొండెములు
 వెరగుబడియు నేతెరగుగానక తరినిలచినభటులు
 బిరబిరజ్వరగ నరుకెలబడియును ధరగూలిరిపారు
 పరువులిడుచు నామహామత్ ఖానుని తిరిగిచూచినారు
 యుద్ధముచేయుచురా లేదని యొదిగిజూచినారు
 బుద్ధితేక వచ్చితి నయ్యా యని పొగలునట్టివారు
 నిక్కంబుగ మము జంపగవలదని మ్రొక్కి వేడువారు
 యొక్కడబోదుము యేదిదిక్కుయని యిటులవగచువారు
 యారీతినినుండగ దండెల్లను తాడుమాటుచేసి
 వారికినిల వేణికినిమటా వడిగానవుడిచ్చి
 కడలించి మామమును పేకుమహమ్మదు కడకుబోవనిచ్చి
 యడలించి నా నీలవేణియును సంతిచొకళించి
 యేనుగ తలమీధనుకాళ్ళను యెగిరి తెట్టగానూ
 తానలు మహామత్ ఖానుడుగ్రుడై ద్వారగ బట్టియును
 కత్తితీనుకొని హుంకరించినను కనుగొనివాడంతా
 నెత్తికిగరిగా మహామత్థానుని నేయతప్పకంతా
 పూనికోపముతో మహామత్ ఖానుడు వానితలను చేత
 మానక కత్తితో వేయతలచినను మరిదాడకొంత

పేకుమహమ్మదు మహామత్థానుని చంపవలదని వేడుకొనుట

లేచుచుగడగడ వణకుచు మరిమరి వేడుకొనుచునేను
 పోయెద విడిచి పెట్టినహాడరత్ బ్రోవుమునన్ననుచు
 కావుమనుచును కాళ్లుబట్టుకొని ఘనముగ నేడ్చుచును
 నేవకుండను నీకునునేను కావుకావుమనను
 ఇల్లునువిడిచి బిడ్డనువిడిచి యిల్లాలినివిడిచి
 వెళ్ళవచ్చితిని పూరకనిప్పుడు వేడుకగాడలచి
 వచ్చితియుద్ధము జేయవచ్చిన వాడగాననేనూ
 ఇచటప్రాణము పోగొట్టుక నన్నిప్పుడువిడువవలెను

తల్లితండ్రివి నీవని నేనిప్పుడు దవరగవేడెడను
 అల్లాసామి వినవేయనుచును అరసికొలిచెదాను
 సలామయ్యనో మహామత్తానుడ సలామయ్యనీకూ
 బలేశూరుడని నిన్ను చూచుటకు మరివచ్చితి నిటకు
 ఇటువలెబలికిన పేకుమహమ్మదు సటుజూచియువేగా
 పటుతరమైన వాక్యంబులుచే బలికినపుడుబాగా
 ఇంతశూరుడవు యుద్ధానికి నీ వేలవచ్చినావు
 వింతలయిన నీమాటలనిట నీ వెందుకుపలికెడవు
 అనుచును పేకుమహమ్మదు సప్పుడు అంతకత్తిలోను
 తునకలుగా తెగవేసెను యేనుగులతోడ సదురుగానూ
 అనుచు నిలువగా నీలవేణి యా మహామత్ ఖానుండు
 చలోచలో యనుచును చూపుమేరలో చెంజిజూచినాడూ
 అనియీ తెరగున నారడమునివరు జానలేయగానూ
 వినిసురనాథుడు విస్మయమొందుచు వేడ్కనిట్టలనెను
 మునినాయక యీ మహామత్ ఖానుం డెన్నియేండ్లవాడు
 ఘనమగు జగడమునందు శూరుడై కడగినిలిచినాడూ
 పిమ్మట యేమియొసర్చె దెల్పుము ప్రియముగమునినాదా
 పదిపదు నెనిమిది యేండ్ల వాడయీ మహామత్ ఖానుండు
 స్థిరముగయుద్ధము నిదివరకెన్నడు జేయలేదువాడూ
 యెనిమిది వేల గుఱ్ఱంబులను యెచ్చగాను సరికి
 పనిబూనియు వెయ్యేనుగులను జాగుగానుసరికి
 మరలి తనదు హయమునుగని వేడుక పౌరుషజన్మమునిది
 పరమముడంబున దేసింగునిగన నరుగుము యిటుమీద
 వృత్తాంతంబె నొసరగదెల్పెడ మెత్తబడగనేల
 యుత్తమశక్యమా జరుగుమటంచని తత్తరమునచాలా
 తనరిగదెల్పుచు తిరిగెడు మహామత్ ఖానుడు వేగమునా
 మనమున దేసింగుని చూచుటకై పరువిడు సమయమున
 మహామత్తానుడు దేసింగుని చూచుటకు బోవుచుండగా
 బంగార్నాయుడు పోనీయక యుద్ధము జేయించుట,
 చూచెను బంగార్నాయుడు తనదగు సేనలువచ్చుటను
 చూచెడు మహామత్ ఖానునివల్లను వచ్చెననుచునగను

చేయటవీచుచు గుట్టపురాతలచేర్చి గుంపుగానూ
 పాయకముట్టడి వేయుడు కొట్టుడు పట్టుడుపరుగుననూ
 అసితనసరదాదలకు దెలుపుచును అట్టెతానువడిని
 యినునికై వడి చురచుర మనుచును మొనసిన బొమముడిని
 వేయుచు నూరుగుట్టపురాతల వెలయగానుదెచ్చి
 ఫయదుఫయరనుచు వారికి బంగార్నాయు డుత్తరమిచ్చి
 మొనలకుచుట్టును తనగుఱింబును మోదంబునద్రిప్పి
 కనుగొనిసేనల బారగనీయక కాపుజేసిదప్పి
 గొనినవారలకు కై వువస్తువులు కోరినట్టులిచ్చి
 మొనలో ధైర్యము విడుచుటతగునా మనకని నెలవిచ్చి
 దండనాయకుల గనుగొనపలికెను దాడిజేసిమీరు
 కండకొప్పుచే తిరిగెడు మహామత్థానుని వడిగమీరు
 చంపిన మీ మీజీతములెల్లను చాలపెచ్చుజేసి
 పంపునటుల నేమనవిజేసెద నబాబుతోవ్రాసి
 మీరగయద్దము చేయుండని వారలనెల్లనుమెచ్చి
 కార్యతంత్రిములు మీ రెరుంగరె కాల్చుడు దురమునబొచ్చి
 మందుగుండులను కాల్చబంబులకు ముందుగనిమ్మనెను
 కొందలమండగ నిబ్బరంబునను కీర్తిగ నుండనెను
 అని తమసేనా నాయకుడగు బంగార్నాయుడు దెలుప
 మనమలరగ సేనలు దెలివొందెను మానుషంబుగొలుప
 తోటాలెత్తిరి రాతులందరును పుష్పధైర్యంబునను
 పటాలనుచును పండ్లకొరికి పౌరుషంబుతోనూ
 తుపాకులతో పోసిరి మందును తురగపు రాతులను
 సిఫాయి బిడ్డలము మేమని వీరాలాపము లాడుచును
 సరియనుకొని గట్టించి తుపాకుల నాయత్తముజేసి
 మొనరో సరదాచుత్తవునకై మోపుజేసినిలిచి
 ఉండగతంబుల బాగినముందర జండాలుటవెనుక
 రెండుకోసముల దూరము తెలియక యెత్తిరి బలుకడగా
 ఫయదుఫయరనుచు సిగ్గుల్ సాపెడు పరువడిమేజరును
 పొయ్యోయనుచు యెత్తిరి చెవులను వొయలుమీరగాను
 పటపటపటపటపటపటపటయనుచును వడిగాకబ్బములు

చటచటచటచటచటయంచునుం చెలగెను మిడుగుగుకులు
గుప్పుగుప్పునుచు ధూపంబొసగెను ఘోరంబుగసంతక
చెప్పకకృమా సురపతియిప్పుడు తప్పక వినుమంతక

మహామత్థానుడు రెండవతూరి యుద్ధముజేయుటకై రోషము గొనుట,

మహామత్థానుడు తుపాకిశబ్దముల నట్టెనతనియెంచి
ఇహమడంచెదను తురకలనిప్పుడు నదియెంతనిమించి
నీలవేణిగుఱింబునుద్రిప్పెను నీటుమీరగానూ
కాలముదీరెపీరికనుచును కడుకోపముతోనూ
బాదుతుపాకుల శబ్దమువినియా పౌరుషంబుచుయము
వైరులచే తప్పించదలచియా వన్నెమిగునుహయము
ముట్టికాలు తావేనుకనిలిచెను ముడముమీరగాను

మహామత్థానుడు దేసింగునిజూడ బోవుచుండగా ఫిరగీలచేకాల్చుట,

పట్టుతుపాకుల గుండ్రరవలుతమ తలపై నెగరగను
లేచెనుగుట్టము నడచెనుకోపము రెవరెపనునగాను
కాచెనురాతును బోదీకొనెనుతను రాచిన కాళ్ళటను
నాదొరయగు మహామత్థానునిగనుగొని ముడమునననిజొచ్చి
కడనంబున నాకడకజూచెదను గానకనుమది నెంచి
పొంచెనుమించెను బలుయుక్తుల దలంచెనీలవేణి
వంగుచులేచుచు వ్రాలుచుదుముకుచువచ్చెనీలవేణి
సురసురచూచుచు స్రుక్కుచునిలుచుచుసారిదినడిచెనపుడూ
బిరబిరనడచుచు నాటలాడుచును బాదుదెంచెనపుడూ
ఇటువలెగుట్టము నిమిషమాత్రమున పటురయంబుగానూ
చటులతరంబుగ నబాబుడండులొ నీటుగజనగానూ
గుట్టపురాతు తోటాశెత్తుక కొడుకుసంతలోనా
వుత్తెలదరగను మహామత్థానుడు బారిగొనియడనున్న
రాతులుజూచెడి సంతలోపలను రయముమీరగానూ
మోతుబదులపది వేపురసరికెను ఖ్యాతిమీరగానూ
కరుకుకరుక్కుని శబ్దమువిసబడు నిరుప్రక్కలయందు
తరిగినకూరాకులవలె ప్రేగులు తలలుబడియెనందు
తలలులేని మొండెంబునునిలబడు తాండవంబులాడు

తల్లడమున దేసింగుడు గుండక తాజనె స్వర్గమునకు
అంతట ఆలరులు గురిసిరి నురులు అతిమోదముతోడ
వంతవిమానము వచ్చినిలిచెనా వీరునిగొనిపోను
నత్తరిదివ్యంబగు నొకతేజము నతనితనువువెడలి
తత్తరమందుచు ప్రజలుజూడగను తల్లెవిమానంబడలి

నబాబు మహామల్ ఖానుని గుఱిమును పట్టుకరమ్మనుట.

మహామల్ ఖానుడు పడిననబాబు మదిలోహర్షించి
సహజంబుగ నా బంగార్నాయుని చయ్యననలుజూచి
బంగార్నాయుడ మహాల్ ఖానుడు మరిసిల్లె నేడూ
శృంగారంబుగ నీలవేణిని పొంపుతోడయిపుడు
పట్టుకరమ్మి వేగమెపొమ్మి బంగార్నాయుడా
పట్టుపడనో పడదో మనకిప్పుడు బంగార్నాయుడా
మూడువేలగుఱింబుల దీనుక మోహరంబుగాను
గాఢంబుగ గుఱిమును పట్టుకొని గ్రక్కునరమ్మనెను
వేగమె బంగార్నాయుడు నాల్గువేల గుఱిములతో
తెగువతో నీలవేణిని బట్టగ జాగ్రతగానెంతో
పోయిచూడగను నీలవేణియును పొందుగ నచ్చటను
పాయనుకౌర్యముతోడ గుఱిముల పరువడిజూచియును
కనలుచు గర్జనతేయుచు నెగురుచు కడువడి దిరుగుచు
కరబలమున గుఱింబుల నెల్లను తన్నుచు కరచుచును
గిరగిరదిరుగుచు పరువడిదుముకుచు కినిసియు నాడుచును
చొరబడిగుఱువు గుంపులుదూరుచు మరమరిచంపుచును
కమ్మిన కాల్యలములనెల్లను తనకాళ్ళతో తన్నగను
దుమ్ములు యెగరగ గుఱువు గుంపులు తుత్తుమురులుగాను
మిఱిగ నిలిచిన గుఱింబులను మెడలునపుడు కొరికె
విఱివీగివచ్చిన గుఱింబుల వేగముగా నరికె
అంతట నాలుగువేల గుఱింబులవంత చావుచూచి
చింతతో బంగార్నాయుడు దొరతో చెప్పగనువచ్చి
కనిగుఱుమును మనకలవిగాదని మనమున నెనుచును
ఘనుడగు మహామత్థానునికే సరిగాకయున్నయెడల

ఇటులోవరించగా నెవ్వనిచేనగు తటుకున చూడగఁజు
కటకట యేమనవచ్చును దీనిపటిమయటంచును
నీలవేణియును వ్యసనముచేతను నిలిచిచూచినగది
దేసింగు నీలవేణివచ్చుటనుజూచి వ్యసనము జెందుట.
చాలదుఃఖముతో రాజవద్దికిని చక్కగరాజూచి
యేమిజేసితివి మహామత్తానుని ఇపుడునీలవేణి
యేమామెను నాప్రాణసఖుండతడిపుడునీలవేణి
యెచ్చటమహామత్తానుడు పడ్డాడదియు చూపుమనిన
నచ్చటికిని యానీలవేణియు అరయరమ్మనిన
పోయిశీఘ్రముగ మహామత్తానుని పొగలుచుతామింది
పోయెపోయె నాప్రాణసఖుడని పొగడియునటుగాంచి
బాసిగనప్పుడు దేసింగుడుబల్ వ్యసనముతోడుతను
యీనుననినునే వొంటిగా నెటులనుండు నేనూ
నీపుముందుజని నాకొకజాగా నేనుపచవయ్యా
పావకాళమిక లేదునలొబును చంపివస్తునయ్యా
అనుచును గుందుచు నిట్టటుబడుచును నిలబడిపొర్లుచును
కనుగొనియేడ్చుచు కన్నులుమూయుచు కడువ్యసనముతోనూ
మహామత్తానునకు గోరియిచ్చట మరియుకట్టుకును
బహుళా పల్లముత్రోవ్వించెను నాపట్టునయ్యనను
పల్లములోనా మహామత్తానుని పట్టియుంచగామా
యెల్లవారలు జూచుచుండగా నెంతతెగువతోనూ
వచ్చియు గుంటచుట్టుచును వడిగానీలవేణి
యచ్చటనిలబడి కన్నీరుంచె సంతనీలవేణి
కనుగొనియప్పుడు దేసింగుడుతా ఘనశోకముతోను
మనమునగుందుచు నీలవేణిని మహామత్తానుతోను
పనుపుటలెన్నని ఖడ్గముగొని తాపరగనరికియంత
ఘనమగు తేజనిపల్లంబున కడగిచేర్చికొక
గోదానంబులు భూదానంబులు శోటిస్వర్గములును
భూదేవతలకు సంతోషంబుగ పొందుగనిచ్చియును
తప్పక దేసింగుడును తనజమేదాకునటుజూచి
ఇప్పుడుపల్కెడనన్నలార మీరండకువినమింది

దేసింగుమహారాజు నశాబుతో యుద్ధముజేయుటకు బోవుట.

మహామల్ ఛానినుతో సగబలమును మరితగ్గెనునాకు
 సహజంబుగ నాకేమిబలమును చయ్యనలేదిటకు
 చయ్యననిప్పుడు నాబలంబుతో జేరిదండులోను
 చయ్యనజొచ్చి నశాబునుబట్టి నేనునుచంపెదను
 జాగ్రతతోడనురండు మీరలును జమేదాదులారా
 అగ్రవంబునను దంచు మీరును జమేదాదులారా
 చొరబడితూటల పట్టచంపుడు గరిమతోవారలను
 నడుకుడు యేనుగు గుట్టముల మియ్యతిగైర్వంబుగను
 పరుగిడువారల పరువడిమీరలు పట్టవద్దునుమ్మా
 జరిగినవారిల జడిసివవారల జంపవలదునుమ్మా
 యేమరియుండిన వారలమీరలు నెదిరించగవలదు
 మైమరచియు లాహిరిచేనుండిన వారినిజంపవలదు
 అనుచును దేసింగుడు తనశారాహజారిసటుజూచి
 ఘనముగ పండ్రెండుకెమ్మంగల ఘనతేజసిగాంచి
 చెలువుతో నెక్కి మీసముదీటిచేత కత్తిబట్టి
 చల్చల్చాడుని నడిపించెను గుఱిముచేబట్టి
 సింగమువలె గర్జనజేసెను దేసింగుండంతటను
 రంగుగవులివలె రొప్పానప్పుడు దేసింగుండంతటను
 నశాబుగనుగొని బంగార్పాముని నంతలోనబిలిచి
 దవాలవరుసగా ఫిరంగీలను తయారుజేయించి
 మనదండెల్లను నొక్కచోటను మరిమోహరముగను
 ఘనముగబుట్టెను బంగార్పాముడి గ్రక్కననిప్పుడును
 శూచుడైన దేసి గుఱివచ్చెను జూడుమిప్పుడువాన
 బారిహజారి సైన్యవచ్చెను బరవడిటపుని
 యిటులనుండిన దేసి గుఱును యాదండులోజొచ్చి
 పట్టతరంబుగను చిమటాయించెను బారహజారినిమెచ్చి
 ఇటులహజారికి ముటాయించెను పటపటపటయనుచు
 పటులరముగ నిటువచ్చినగనుగొని వరుసఫిరంగీలిడుచు
 ఒక్కఫలితా ధాంధామనుచును యొక్కడకాల్చుగను

చక్కగవచ్చియు గుండునందులో గ్రక్కునమారగను
బారమాజారితోడను పొగలోబడి వడిమారుచును
మార్మార్ మారసిదేసింగుడు వడిగజేరి వరకగాను

దేసింగుడు దావుతో ఖానునితో బోరుట,

చేతిపట్టు దావుతానుడు చెచ్చెరజొచ్చియును
ఘాతవేయుచును పెద్ద ఫిరంగిలను కొంతకాల్చిరవుడు
అంతవెనక యేనుగ్గులను నమరబంపివాడు
మందుపోటుకును గుండుపోటుకునుసందేహించకను
సరదునబడిదూరుచుపైకెగురుచు సరగునహయములను
గిరగిరద్రిప్పుచు నెగరవేయుచు కరికరివేయుచును
సరగున దండుతండంబుల సభ్యాపనవ్యములుగాను
తరుముచు నరికెను దేసింగుడును కడుకుకరుకుమనుచు
మరిగులించుల తుండ్లుతుండ్లుగా వరికివరికి వేసి
అరటికంభముల నరికినకరణిని యంతదాడునెల్ల
సారకాయల తెగవరికినఃరణిని సారదినేనెల్ల
జొన్నదరిల్ల తెగవేసిన తీరున చొరబడిదండులను
ఉన్నబారినటు చాపకట్టుగా నుక్కడంచుచును
ఇటులజేయగా దావుతో ఖానుడు చటుల కోపమునను
పటుతరమగు పదివేలభిరంగుల వదిలపరచియటను
ఒక్కవలితా తీర్చినాడయా యుడండంబుగను
చక్కగ పెటపెటమ పెఠాలనుచునుశబ్దంబులతోను
వచ్చెడు గుండుకు పైకినెగెనెను చెచ్చెటగులమును
చిక్కినదారిని గ్రక్కునమారెను పెక్కువిధంబులను
నెక్కడజూచిన దేసింగునివలె నెక్కనుండగను
మరుగుజేరుచును పరుగెత్తెనును తిరిగిచూచుకొనుచు
విరిగినదండును బావుతో ఖానుడు వెననుజూచిపగచు
దండునెల్ల నొకచోటనిల్చి ఖండింబుగాను
మెదుగ ముప్పదివేలతుపాకుల మోశబ్దములను
ఒక్కవలితా దీర్చినగుండ్లును వెక్కనంబుగాను
పెక్కువిధములై మండడిమంటలో వేర్చియుగులమును

యెగిరిదాటుచు పొగలోదూరుచు యిటునటు తిరుగగను
దిగువపడిరియా నబాబుడందు తెరలుమఁటలోనూ
వేయిగుట్టములు నొక్కసారిగా వేగరాగజూచి
నాయెడ బారాహజారిచాటెను వంతదానిమించి
ఒక్కకత్తిపై వెయ్యికత్తులు నొక్కసారిగా
వెక్కసంబులేకను దేసింగుడు విరిచెనన్నివేగా
కాలగ దావుత్రానుండును పదివేలగుఱిములను
మేలగురాతుల తోడనుబంపెను మిక్కుటంబుగాను
వచ్చినగుఱింబుల దేసింగుడు వదనగానుజూచి
ఇచ్చెను చిమటా బారాహజారికి యెడమకాలిమించి
పటపటపటపటయని దాడాయించె బారాహజారియును
చటుకులకోపమున దేసింగుడును దావుత్రానుండును
యెదురుగ బారాహజారిద్రిప్పెను హెచ్చుకౌర్యమునను
అదిగనుగొని యాదావుత్రానుడు మడమేనుంగులను

దావుతో భానుడు మడమేనుంగుల సమూహములను

దేసింగునిపై గదియబంపుట.

అరువదివేల మావటిలతో హెచ్చుగానువచ్చి
నరగునతోండంబుక రోకండ్లను చక్కగానుదాల్చి
విసరుచు వచ్చెను నలుదిక్కులను వెననుజనులుబెడర
కగురుచువచ్చి దేసింగుని పైకమ్మె గొండలదర
ఘ్రింతారింపుచు తొండములెత్తుచు గిరగిర దిరుగుచును
కంకలేక్కరోకండ్లను ద్రిప్పచు చాలగవచ్చినను
చూచియప్పుడు దేసింగుడును చోద్యంబందుచును
యోచింపక నాయేనుంగు గుంపులో నొప్పగగుఱిమును
కడలింపుగననుచు తావడిజొచ్చి కడునుగ్రుండనుచు
పదిలముగా తనచేతను బాలాబట్టి విజృంభించుచును
తొండంబులనెల్లను పడనరికెను తుండ్లుతుండ్లుగాను
కంతగ్గఱముల గ్రుచ్చియెత్తెను కంకులురాలగాను
ముండములుగ తేగనరికెను యాబల్ తుండంబులనెల్ల
మొందుగనెత్తురు యేరై బారెను మేటికండునెల్ల

పరెవడి కుంభస్థలములు పొడియైబడి నప్పుడు కొన్ని
నటికినంతలూ రెండుతుండ్లుగా నటగూతెనుకొన్ని
కాళ్లుచేతులు తోకలువిరిగి కదసికూతెకొన్ని
ఒళ్లెల్లను చిల్లులుపోటుబడి వారిగనంతకొన్ని
పేగులుకండలు వేరువేదలై మూల్గికూతెకొన్ని
సాగిలపడి పొర్లింతలుబెట్టెను చయ్యననటకొన్ని
ఆరీతిటార్ టార్ జేసెను అప్పుడుదేసింగూ
బారాహజారికి చిమటాయిచ్చెను బరువడిదేసింగూ
దావుతానుండుండెతావుకు తడయకద్రిప్పగనూ
దోవలేక యీ పీనుగపెంటల ద్రొక్కుచు నంతటను
యేనుగున్న అంబారిలూ దావుల్ ఖాను డంతజూచి
మానక దేసింగుడునుచిమటా బారహజారికినిచ్చి
యెడమకాలికి నివ్వగనప్పుడు యెగిరియుదుముకుచును
తడయక దావుల్ ఖానునియేనుగ దగ్గరనిలువగను
చెలరేగియు తన బారహజారిని చేతపట్టగానూ
నిలచిముందరికాళ్ళను యేనుగనెత్తినపట్టగను
కడుకోపముతో మావటిబానిని కడసిచేతబట్టి
నడిగలక త్రిని యులిపించప్పుడు బానితలనుగొట్టి
ఉగ్రుడనుచు యీ దావుల్ ఖానుని వాడిసిపట్టగానూ
నిగ్రహింపలేక దేసింగుని నెరచిపోగడుట
అప్పుడుమనమున నిశ్చయించి వోయన్నా దేసింగు
తప్పకనే నీ కాళ్ళకుమ్రొక్కెడ దనరగ దేసింగూ
విడిచిపెట్టినను పరుగెత్తెదను వేగమేదేసింనుకుగూ
బడేశూరుడవు దయనన్నేలుము బాలుడ దేసింగూ

దావుతానుడు చంపవలదని వేడుకొనగా
దేసింగురాజు నబ్బాబీదేయిని నిశ్చయించి యమపురికనువుట.

అదివిని దేసింగుడు దావుతానునివే గమెజూచి
ఘనుడగునబ్బాబీదేయనుచును కడువడిమచినెంచి
బాలావేసిన దావితానుడు బడిసిల్లెనవుడూ
చాలగనబ్బాబు దండులొనందరు సరిగ బారిరవు

కొందరు బాదుచు నేలగులుచును కొందలమందుచును
 కొందరు దాగుచు తిరిగిచూచుచును కొందరు వగచుచును
 నబాబుసేనలు పటాపాచ్చలై నటచెడిపారగను
 తత్తరపడి పరుగెత్తువారిపై కత్తియెత్తరా లేదూ
 సత్తులేక నిలచినవారలపై కత్తియెత్తరా లేదూ
 ఇరువదియారు పత్తగములవా డిప్పుడు దేసింగూ
 సరగున యాపై వేలగుట్టముల జంపెను దేసింగూ
 రెండువేల యేనుంగులగుంపును దండిగ దేసింగూ
 మెండుసేనలను జంపెనప్పుడు మేటిగ దేసింగూ
 ఇరువదినాలుగు జంజాలన్నియు బరువడి దేసింగూ
 సరగున పెటపెట మ్రచివేసెను చయ్యన దేసింగూ
 అప్పుడు దేసింగుడు చెయ్యలసి నపుడు తానునిలిచి
 యొప్పుగ నెత్తురు గొలుపుచువులను కత్తిసంతజూచి

దేసింగుడు బావుత్తానునిజంపి శంకరాధరణ నదిగట్టున గూర్చుండుట.

ఇంకనేల యానబాబుచచ్చెను శంకలేకనేనూ
 శంకరాధరణ నదిలోపలనే స్నానముజేయుటకు
 పోయెదననుచును నైదుగుట్టముల పొందుగానుగూడి
 ఆయెడ బారా హజారి నెక్కియు సంతనచటచేరి
 వచ్చిశంకరా ధరణముగట్టున పడలకతానిలిచి
 అచ్చట బారాహజారిడిగ్గి యంతసేళ్ళజొచ్చి
 పుడుపులుగుడుగక కత్తినికడిగెను నొప్పుగ దేసింగూ
 బడలికదీర స్నానమి. జేసెను బాలుడు దేసింగూ
 మూడువోసిలిరుదునుద్రాగెను మరియును దేసింగూ
 నీడనుజేరి కూర్చొనెనప్పుడు నిజముగ దేసింగూ
 సహజము నబాబు చంపితి మనుచును సంతోషించుచును
 మహామత్తానుడు పోయెననుచును మరిమరిగుందుచును

ధనిసింగుడను దాయాది దేసింగునివద్దకివచ్చి

నబాబు నీచే బావలేడని చెలుపుట

ఇటులనున్న దేసింగునివద్దకి తలుకుననప్పుడును,
 పటుతరముగ ధనిసింగుడువచ్చి పలికెనతనితోనూ

రాంరాంసీతారాం రాంరాంరాం రాజాదేసింగు
 గరగునవచ్చిన పనియేమిరా స్వామీదేసింగు
 ఇరవుగయుద్ధము విడిచివచ్చుటే యుప్పుడు దేసింగు
 ఆమాటలువిని దేసింగుడుతా నప్పడిట్టలనెను
 యేమియున్నదిక నబాబుచచ్చెను యింక యుద్ధముననూ
 ధనసింగుడు నామాటలువిని తత్తరపడి యిట్లునెనూ
 ఘనతగనీచే జచ్చినవాడు దావుత్రానుడును
 గగముబలము పోయినదని గుండుచు సంకటమందుచును
 నడిచెడియుద్ధము చేయలే మికను పొగలినబాబును
 కొండలసందున సాదుల్కానుడు కోరిదాగినాడు
 దండెల్లను నదాడికోర్వగను దాగియున్నదివుడూ
 శత్రువేషనింతైనను నిల్వగ జనదిక దేసింగు
 మిత్రుడవనినే నీకుదెలిపితి మేలగు దేసింగు
 జల్లి జల్లి బయలుదేరుమీ జలిదిగదేసింగు
 వలదికపగను నబాబుగూల్పుము జలదిగ దేసింగు
 ఆతనిమాటలు వినితానలడుచు సంతట దేసింగు
 మితిమీరిన సంతసమున బొదలుచు మీరెనుదేసింగు
 బారాహజారిని దగ్గర తెచ్చుని బరువడి దేసింగు

రంగనాథుడు దేసింగుని యుద్ధమున కుద్యక్తుడై సంతట
 పోవలదని బుద్ధులు గరవుట.

శూరత్వంబున కత్తినిబట్టెను సొంపుగదేసింగు
 నారాయణశౌరియనియొక్కెను బారాహజారిపైని
 ధీరుండాద్గరు గరధాదులతో తెంపునకూడుకొని
 వెడలగ తనపాలిటిరంగేశుని వెనుకనిలువగానూ
 కడువడి దేశింగునిరంగేశుని కనులపండువుగను
 కనుగొని ప్రీహరిపాదపద్మముల కప్పుడు మ్రొక్కుచును
 నినునమ్మితి శ్రీరంగనాయక నన్నవిడుచుటలును
 పనిగాదుర యీ సమయంబునను పరగరంగనాథా
 అనువుగ నన్నేలక తొలగినను యవయసస్సుగాదా
 అనివలీకిన శ్రీకమరిరంగ దతనిజూనిమెచ్చి

వినరాయుద్ధము యీ దినమందు వేడ్కతోడజేసి
 బహుప్రయాసపడి యలసినవాడవు బాలుడదేసింగు
 సహజంబుగ రేపటికి జయముగు చయ్యనదేసింగు
 బాలుండవు నా మాటలు వినుమిక బరువడిదేసింగు
 చాలుచాలు యీ దినమున యుద్ధము చాలురదేసింగు
 మూడుముక్కల్ ఘడియవరకునే ముడమునొడవగాను
 తోడుగనుంటిని యీ దీనంబు నిలుకూడ నింకనేనూ
 నికుసహాయముగాను రేపటికి నిశ్చయంబుగానూ
 ప్రాకటమున నేబోయివస్తునా పల్కువినమనెను
 ఘనమగు తనశూరత్వము దెలియగ నిలుతురంగనితోను
 మొనగాడగు దేసింగురంగని కనుగొని యిట్లనెను
 ప్రేమతో మీదయ యీగతినుండగ నేమికోదువయికను
 స్వామీ నామాటలు వినుమిప్పుడు సరగున జెప్పుదను
 చయ్యనయుద్ధములోన నబాబును చంపెదనదియొకటి
 యెయ్యెడ నాతనిచే తనువులు నొయ్యన విడుచుటకటి
 ఆదనూరులో చావులు తప్పదు యది నిశ్చయమయ్యా
 ధీరులైనవారికి ప్రాణముపై దృష్టిగలుగదయ్యా
 దండులోన జయమొందగ నీ కృపదయచేయగదయ్య
 దండునీలినవారికి నీడగు దండంగదయ్య

దేసింగు మహారాజు రెండవతూరి

యుద్ధమునకు బోవుట.

పోయివత్తునని బారాహజారిని పొందుగ నెక్కుకొని
 పాయక నెడను కాలికి చిమటా పరగనివ్వవడిని
 పటపటపటపటయని దాదాయించెను బారాహజారియును
 తటకునదండునుండు తావుకు దగరపోవగను
 ఉండునబాబు దండులో పారును నొప్పుగాను నవుడు
 దండియైనదేసింగు దూరికితానుబోయినాడు
 గుంకమీద మనకండరికును నివుడేమిభయంబనుచూ
 శంకలేక మనపూరికిపోదము చయ్యనరండనుచూ.
 అంతన బాబునుగూడి గుంపుగ నచ్చటనుండగానూ

చెంతకువచ్చిన యాదేశింగుని సరగున బాటను
చూచిసింహమునుగన్న మత్తేభము చొప్పునవడకుచును
ఆచెంతను పులిగన్న లేడివలె యెట్టిటు బెడడుచును
పిల్లినిగన్న చిలుకచందమునంబెడరిచూచుచును
పల్లడప్పి వలలోపడినట్టి వసమృగంబువలెను
అదరిపడుచు నట్టిటుజూచుచు పెదపులులడుపుచును
యిదోవచ్చెను దేశింగుడు నిక నేమిచేతుననెనూ

న బాబు తోండ్రమల్లునిబిలిచి దేశింగునికడకు

సమాధానమునకు సంధికంపుట.

గడగడవణకుచు తోండ్రమల్లుని వడిగనపుడుబిలచి
తడయకబల్కెను న బాబుపృథు తప్పకతనిజూచి
తోందరగలిగెను యేమిచేతునో తోండ్రమల్లున్నా
ముందుగ నాప్రాణములుగాచుటకు ముఖ్యుడవునీవన్న
అనినబాబుతో తోండ్రమల్లుడు అప్పుడుయిట్లనియె
పనియేమిక సెలవియండన్న న బాబుతనితోననియె
దేశింగుడు మనదందునెల్లను తెగువతోఁచేదించి
భాసురముగ వాడూరికేగెనని భయమువిడిచిమించి
పుంటియిదో దేశింగుడువచ్చెను వొప్పుగాను
కండ్లజూచుటకు భయముగనున్నదిగట్టిగనామదిని
ఒక్కకార్యమున్నది నేనిప్పుడు వొప్పుచెప్పెదను
చక్కగాను నీవతనికీనాకును సంధిచేయవలెను
దొరతనమును నీకిచ్చెదననుచును తోండ్రమల్లోజీ
సరగున నార్కాడ్వేడ్కు నేలుమను చయ్యనమల్లోజీ
పట్టము కట్టించెదనని యతనితోబలుకుమునీవన్న
నేనుబంటుగా నతనిగొల్తునని నిజముగవలుకన్న
మానక నేనీదాసుడననును మరిమరిపలుకన్నా
యిటులన బాబు తోండ్రమల్లుతో పటుతరంబుగాను
తటుకునదెలుపగ మదిభయంబుగొని తడబడిలేచియును
సలాముజేసి తోండ్రమల్లుడు చయ్యన నటువచ్చి
బలెనూరుడగు దేశింగునికి మరియెదురుగవచ్చి

తోండ్రమల్లోజి దేసింగుని సంధిచేయుట-

రాంరాంరాంరాంరాంరాం రాజాదేసింగూ
రాంరాంరామ నెనప్పడు రాజగుదేసింగూ
భయము చెంది నేవచ్చినానయా బాలుడదేసింగూ
డయతోడుత నామనవి వినుమయ్యా తడయగదేసింగూ
చెలువుమీరగా నబాబుమీతో సంధిజేయుమననూ
చలమునేయకను వినుడుజెప్పెదను సవిస్తరంబుగాను
దొరతనమునునీకిచ్చెదనేను బరువడిదేసింగు
సరగున నార్కాడ్వడ్డనేలుమని స్థిరముగదేసింగు
పట్టమునీకే కట్టెదననుచును పలికెనుదేసింగు
పట్టుగరాజ్యము నిన్నేలగమన బాలుడదేసింగు
నీకుబంటనై నేనుం వెదనన నిజముగదేసింగు
జోకతోడ నీదాసుడనేనన తెంపుగదేసింగు
యిటులనబాబు చెప్పిపంపెను యిప్పుడుదేసింగు
పటుతరముగ శ్రీరామవాక్యముగబలికెనుదేసింగు

దేసింగురాజు తోండ్రమల్లోజితో యుద్ధముజేయుటే
యుక్తమని జెప్పట.

అన్ననప్పుడా తోండ్రమల్లునిగని యంతనుగ్రుడగుచు
కన్నులెఱ్ఱగను జేయుచుపలికెను ఘనకోపుండగుచూ
మరియీమాటయేలను తోండ్రమల్లోజియప్పుడును
బరువడి యుద్ధముఖంబున బలికెడుపలుకు లెవ్వయనను
కాదునీవిటుల సందికివచ్చిన నప్పుడువొప్పుదును
నేడిటుబలికిన నాటిభీరములు నేయడవినిజనెను
డనరనబాబుకు హితుడగు దావుల్ ఖానుడుబోవుటను
ఘనుడగు నాన్నేహితుడగు మహామత్తానుడు నీల్లుటను
ఇద్దరుశూరులు తెగినవెనుక మాకింకిమాటలేల
యుద్ధముజేసియు మాలబలంబులతో నొప్పుగనేవేళ
చావగవలయును గాకయింక యీ సంధియేటికెనను
సాపుజేయవలె డండులొతెగబడి చయ్యనయిప్పుడునూ
శూరులయి తురకలమీరంతయు భయపడగనే

వీరుడయిన మీ నబాబుకిప్పుడు వేరెమాటలేలా
 పకపకనవ్వుచు దేసింగుండియిపలికి యతనితోనూ
 యికనొకటున్నది తోండ్రమల్లు నేనిప్పుడె జెప్పెదానూ
 చెలగిన బాబుకు బలముగలిగితే చెంజినేలుమనెనూ
 బలమునాకుగలిగిన నార్కాడు ప్రబలముగా నేలెడనూ
 యీవిధములు నాకిప్పుడు వేరేయేమిలేదు వినుము
 నావిధమంతయు మీ నబాబుతో సరయబలుకుపొమ్మ
 జల్లీజల్లీ మీ నబాబునిప్పుడు జల్లీదిగరమ్మనుము
 జల్లీగ నేనిదొవచ్చెదనీవును జల్లీదిగానుపొమ్మ
 మరిమరిసలాము జేసియు తోండ్రమల్లు డప్పుడును
 నిలిగి నబాబుకు విశదంబుగ నీ తెరగెరిగించగను
 అడరిపడియు బంగార్నాయుని తా నంతలోనజూచి
 పెదవులుదడుపుచు పలికెనప్పుడు పెంపుదప్పిలేచి
 యేమిచేయుదును బంగార్నాయుడ యేమితోచలేదు
 యేమిచేసినను నీదేశారము యేమిర నాకికమీదు

బంగార్నాయుడు దేసింగుమహారాజుమీదికి ఆరణి వెంకట్రావును

నేనానమూహముతో యుద్ధమునకు బంపుట,

అనివిని బంగార్నాయుం డప్పుడు ఆత్తిధైర్యంబుననూ
 ఘనుడగు వేంకట్రావునుజూచి కడువేగంబునను
 శంకలేక యేనూర్ గుఱిములను వేంకట్రాయూడా
 ఇంతతీసుకొని రమ్మిటు జల్లీదిగ వేంకట్రాయూడా
 దేసింగునికిని యెదురుగబొమ్మ తెగువతోడనివుడు
 వాసిమీరగను యుద్ధముజేయును వడలకజనునేదూ
 సరగున యబ్బులొళాడరుకాను సాడుబుడండునను
 బడవడికొలుముతో ఖానుడు నీకు మరిసహాయముగను
 వచ్చెకరిప్పుడు వేగమెబొమ్మ బారిగూడియనిన
 నచ్చటనందరు దండుగూర్చుకొని వచ్చినిలచియున్న
 దేసింగుండటు బారాహాబారిని తెగువతోనెక్కుకొని
 వాసిమీరగను చిమటాయుచ్చెను వడలకనటువుని
 దడదడమని దాడాయంబెను దండుమీదికవుడు

గడగడమనుచును వణకిరిదండులో గలవారలునవుడు
 చూచిరిభ్రమము జెందిరికొందరు సోలిరికొందరును
 ఆచెంతను నిలువక పరుగిడిరి నందున కొందరును
 మేముయ్యద్ధమునకురా లేమన మెలగిరికొందరును
 మోమువంచుకొని చేతునెత్తుకొని మ్రొక్కిరి కొందరును
 కలదండెల్లను జూడగయట్టిటు కల్లోలంబగుచూ
 వెలవెలకాదుచు నిట్టటుజూచుచు వేమరుగునబనుడు
 యిటులుండుతేరి దండునజొచ్చెను నట్టనదేసింగు
 పట్టుగ పట్టాక త్తిని కరమున పట్టుక దేసింగు
 గిరగిరకారా చూచారినప్పుడు గిరగిర ద్రిప్పుచునూ
 కరకుకరుక్కని తలలనెల్లను కరుకని నరుకుచును
 గుట్టింబులగని రెండుతుండ్లుగా గురుతుగ నరుకుచును
 విట్టివీగు రాతుల తలలురులగ వినరుచు నరుకుచును
 రాతులనెల్లను తలలుకాళ్ళును చేతులు నరుకుచును
 ఘాతవేయుచును యట్టిటు దిరుగుచు కదసి రంగమునను
 కరములు శింములు నురములు మరి తెగవేయుచును
 చరణంబులు దేహవరణంబులు నురుములు జేయుచును
 రావులుదప్పి ప్రేవులనెల్లను ప్రోవులుజేయుచును
 కావుకావుమని వేడినవారల గ్రీక్కునవిడుచుచును
 నీవేదిక్కని నమ్మితి మన్నన నెనరున వడలుచును
 నేవకులము నినుగొలిచెద మన్నను చెరపక ప్రోచుచును
 యిరీతిని మార్మారని బలుకుచు శూరుడు దేసింగు
 పోరుడుపోరుడని రాతెలతో పోరును దేసింగు
 అప్పుడు ఆరణివెంకట్రాయుడు వొప్పుగ దండునుజూచి
 గొప్పయేనుగపై నుండడివానిని నవ్వుడంతగాంచి
 చెలువుమీరయూ బారహజారికి చిమటాయివ్వగను
 కలకలమనుచు గర్జనజేయుచు కదసిపోవగాను
 శ్రీఘ్రముగా దేసింగుడు తేజకి చిమటాయివ్వగను
 ఆగ్రహంబునను ముందరి తనకాళ్ళంత యెత్తియటను
 యేనుగుతలపై బెట్టినంతలో తానుకోపమునను
 వాసిజూచియును మావటివాడును వడవడవణకగను

దేశింగుడును మావటివానిని తెగువతోనరకగను
 వానితప్పి వెంకట్రావువప్పుడు వడవడవణకగను
 నబాబు వేంకట్రాయునిబిలిచి దేశింగుకడకు సంధికంపుట.
 పట్టుకొనియు తెనణరకపూనగను బదులుపలికితేను
 ఎట్టులానోయని వెంకట్రాయుడు నెంతోబెడదచును
 నిలువంగీలను చింపివడిగ తాజండ్యముజూపుచును
 చలముచేయకుము బ్రాహ్మణుడను ననుచంపగజనదశను
 చూచిబ్రాహ్మణుని చంపకూడదని సాంపుగ దేశింగు
 వాసిమీరగను నావలిదండుకు వచ్చెనుదేశింగు
 యెడమకాలికి చిమటాయెచ్చెను యంతట తేజకిని
 కడువేగముతో దేశింగుడు ఘనకత్తి చేతబూని
 దోసకాయను కోసిపట్టుగా తొడిబడి నరుకుచునూ
 వాసిగ లంకాయలబుజ్జిలవలె పడిగతలలంటుపడగానూ
 మిడిమేలపు మృత్యువువలెబట్టి మెడలటు విగరుచును
 కడువడియడవుల కాన్పువచ్చెను కాలాగ్నివలెను
 పొడుచుచునరుకుచు కత్తియెత్తుచును పొడిపొడిచేయుచును
 వడిగలయేనుగు గుజ్జింబులమరి తొడబడిరిదగుచును
 వాలుకోట యబ్బుల్ ఖాదదని వడలక పట్టుకొని
 చాలగరెండు తుండ్లుగవరికెను సరిగక త్తిబూని
 కళ్ళకురంజి ఖానుసాయబును కడతుండ్లుగానూ
 కళ్ళికోటయేల్ కొలుమల్ ఖానుని కత్తివోతలగోసి
 మధురయేలు మలయాళపువానిని మరిమరి తలనరికి
 యడలించియు పీదనటులదోలి యావలికిని యురికి
 సరగనబాబటు యున్న పాలెమును చక్కగానుజూచి
 త్వరలోబారాహజారికి చిమటా యెచ్చెను మరిమించి
 ధగధగమెరసెడి కత్తిచేతను తానటుర్పులించి
 నిగనిగమెరసెడి బాలాచేతను నేర్పుగధరియించి

నబాబులెన్ను విడిచిపెట్టమని దేశింగునివేడుకొనుట.

యేనుగపై నున్నట్టినబాబును తానంతటజూచి
 పూనికబారా హజారికిచిమటా పొందుగానుయిచ్చి

నందునబారా హజారితాప్పడు నతిదైర్యంబుగనూ
ముందరికాళ్ళటు యేనుగతలపై మోపుగపెట్టగను
అప్పుడుదేసింగుడు తనచేతిన కత్తిబట్టి
తప్పకముష్టికుని చెయిబట్టి తలతెగడగొట్టి
బాలాచేతను ధరియించినయా నబాబతవిజూచి
చాలగదేసింగునితోననెను మేలుపొగడదలచి
యద్దముచేయగ నేరలేదు నొప్పుగదేసింగు
ఇందరితో సీసమానులెవ్వరు యిప్పుడుదేసింగు
నారాజ్యము నీకిచ్చెదనయ్యా నన్నువిడువుమయ్యా
ధీర్వ్రతంబున యార్కాడిప్పుడు జేరియేలుమయ్యా
ఒక్కకొళ్ళకు నూరుకొళ్ళలు వొప్పుగనిచ్చెదను
వొక్కచెరకుసే నూరుచెరలను వొనరగనిచ్చెదను
సీమామూలము నీకిచ్చెదను స్థిరముగదేసింగు
మామూల్ శాసనమును నీకిచ్చెద మరిమరిదేసింగు
నామీదనుదయ చాలవుంచుము అయ్యాదేసింగు
నీమీదను యుద్ధానికి రాలేదిప్పుడుదేసింగు

దేసింగుడు నబాబు యద్దంబుజేయుట.

నన్నువిడిచితే పారిపోయెద నప్పాదేసింగు
చిన్నబాండ్రను విడుచివచ్చితిని చెలువుగదేసింగు
సలాంజేసెదను నన్నువిడువుము చయ్యనదేసింగు
బలేశూరుడవు నిన్ను మెచ్చితిని బరువడిదేసింగు
నిబముగ నాపాలల్లాసామివి నీవేదేసింగు
గజిబిజయామెను సామ్రాణములు కనుగొనిదేసింగు
వేరవెలబోయిన నబాబుతోడను వేమరుబల్కుచును
చెలువుతోడ యానబాబునుగమగొని కలకలనవ్వుచును
సంధిచేయుటలు నాడేయుండెను సాదుల్ఖానుండా
యెంచుకున్న మూటలాడెదవు యిచ్చుటనాతోడ
మొదట తోండ్రమల్లోజితో చెప్పిన మూటలుమరచితివో
యెదుటనిలువనను దేసింగుడని యిప్పుడునెంచితివోనీకు
నూటయెనిమిది పాహాల్ పైకం వొప్పుగడుండగను

ధాటిగ చెండిరూకలు లేకను తక్కువాయెనటను
 నీకుబలంబులు జమేదారులు నిజముగనుండగను
 శుకొలదిన బలుకగదగునా నీవిప్పుడు చులకగను
 చెండ్పైకము దీనుకొనుము నాచేతికత్తి మొసను
 రంజితంబుగా రూకలు జూడుము రయముగబాలా మొనను
 డట్టుపట్టు రూకలుయిదోవచ్చెను పట్టుమరుచు నతడు
 దిట్టముగా తనచేతను బాలా పట్టియెత్తినపుడూ
 తలమీదికి యదో బాలావచ్చెను తప్పించుకొనుము
 చెలువుతోకత్తి మెడకువచ్చెను తగలక యిటుకదలుము
 నికనీవు నాతో నికనయినను గెలుపు సమరముననూ
 అని దేసింగుడు పలుకుచుండగ నానమయంబుననూ
 ఘనమగు యేనుగుక్రింద తొట్టిల్లోగల మాష్టికుడును
 కనుగొని గుట్టము వెనకకాళ్ళొకట్టి కత్తితో సరకగను
 తెగవేయంగను మూడుకాళ్ళతో తెగువతో గుట్టమును
 యెగిసి దండపై పడనప్పుడతండునసి కత్తితోనూ
 పొడిపొడిజేయుచు దండునెల్లను పొడచి జెరుచుచును
 వడిగాకత్తితో తుండ్లుజేయుచును వదలక తిరుగుచును
 అప్పుడు దేసింగుడు నబాబును యంతజూచిపట్చు
 తప్పకబారా హజారికప్పుడు తగినచిమటాయిచ్చి
 అంతటగుట్రిము ముందరికాళ్ళను అటయేనుగుతలను
 గంతు వేసి పెట్టిన మాష్టికుడు కడువడితోడుతనూ
 ఘనమగు గుట్రిపుకాళ్ళ నప్పుడు కత్తిచేతరెండు
 తునకలుగా రెంటవకాలును పడి తుండించగబెండు
 పడి వెనుకటిపాదములు దెగనంతట బారాహజారియును
 వడిగానూలిన దేసింగుడుగని నాజసి చుమికియును

యేనుగుకడుపుక్రింద కట్టిన తొట్టినండు మాష్టికుడు

గుట్రిపు వెనుకటికాళ్ళు తెగవేయుట.

కదలుచుకన్నులు యెక్కి జేయుచు కడుకోపంబునను
 తనచేతికత్తి దూసికొని తనగుట్రిమునటను
 సంగున రెండుతుండ్లుగ సరికి చాలనుగ్రుడనుచు

బరువడిదండున పాడచారియై చొరబడి పొగరణచి
 గిరగిర తిరుగుచు కత్తులఁవిసరుచు కినిసియునరుతుచును
 తరిమివేయుచును తలలుగొట్టుచును నుదరము జూపుచును
 పనఁచెడికొండరు పాటిపోవగని పకపక నవ్వుచును
 రసికులయిన యావీడుల దుదుముచు రంకెలువేయుచును
 మెండుగనరికి కండలు ప్రేవులు కొండలపొడువులను
 ఖండించిన మొండెంబులు తలలను తుండెంబులుగాను
 వేయియేనుగులు నొక్కసారిగా వేమరునరుతుచును
 వేయిగుఱముల నొక్కసారిగా వెనదెగవేయుచును
 వేయిరాతుల నొక్కసారిగా విసరటుకొట్టుచును
 నాయెడనున్న శూరులబట్టి చయ్యనజంపుచును
 ఒక్కసారి వెయ్యికత్తులురాగా తనయొక్క కత్తితోను
 చక్కగపోడిమి చెడిజనులందరు వెక్కనపడగానూ
 నిభాయించలేకను దండచ్చట నిలువ బారగను
 నబాబు తనపాలెంబునదాగెను సంభయంబునను
 నలుదిక్కుల దేసింగుజాడక సంతటనందరునూ
 వెలివెలిబోవుచు పారిపోవగను వేసరిజూచుచును
 పారిపోయెడు వారిని జంపుట పాపంబనుచూను
 దారితప్పిదాగిన యెదిరించుట ధర్మముగాదనెను
 సరగున నన్నొకశూరుడైనమరి చంపడాయెనివుడు

దేసింగు నేనలు సిథిలమయినదిజూచి

తనప్రాణమువిడుచుటకు నిశ్చయించుట.

బరువడి వొంటిగ నేనిటువూరికి పరగబోదునేడూ
 మహానుత్ ఖానుడు జమేదారునను మునసినతండ్రియును
 నహగాబారా హజారిదండులో నమసిబోయిరికను
 రయముగ నాప్రాణములింకేటికి రంగునాధస్వామి
 ప్రియముగ నీపాదముల జేర్చునన్న రంగనాధస్వామి
 పాసుడను నిదుగన్నిధిని దనర జేర్చుస్వామి
 బాసిగనిను నెరనమ్మిపపాదను వచ్చిత్రోవుస్వామి
 నా క్రమంబు నీ కెఱింగించితిని రంగసాధస్వామి

చక్రముబంపుడు వేగమేనాకు త్వరకరంగస్వామి
అనుచు ప్రాణములు పోగొట్టుటకు సంతనిశ్చయించి
తనమనంబునను రంగనాథస్వామిని తప్పకవపుడుంచి
పద్మాసనము వేసిగూర్చుండెను తా బరువడిదేసింగు
పద్మాక్షుండగు సూర్యనిజాచుచు పల్కెనుదేసింగు
నేనురంగని భక్తుండయితే నిజముగానుయివుదూ
నేను శూరసింగుని నుత్తుడైతే నిజముగానుయివుదూ
నేను సత్యమును తప్పకయుండిన నిజగామునుయివుదూ
నేను యేకపత్ని వ్రతుండయితే నిజముగానుయివుదూ
నేనుశూరుడయితే యీకత్తినిజముగానుయివుదూ
పూనికతో నారొమ్ముననాటి పొసగచంపునేను
అనుచుకత్తి తా నెగవేసి తొమ్మపుడు జూపగానూ

దేసింగుమహారాజు కలెబరంబునుజూచి నబాబు వ్యసనము జెందుట.

ఘనమగుకత్తియు తొమ్ముననాటి కదసిదూతె వెనను
హరిహరియనుచును ప్రాణము విడిచెను నప్పుడుదేసింగు
సరసిజాక్షియని ప్రాణమువిడిచె చయ్యనదేసింగు
అప్పుడునబాబు దుడుననుండి యతిశీఘ్రముగానూ
నిపుణుడయిన దేసింగునిపాటు నెవసిచూచుటకును
దండుతోడను నబాబుప్పుడు దగ్గరకివచ్చి
పండితుడగు దేసింగునిజూచి బహువ్యసనముమించి
యేనుగుపైన నుడులబాబు తానటుదిగివచ్చి
ప్రాణముపోయిన దేసింగుని తా బరువడినటుజూచి
కూర్చుండియు దేసింగునిజూచి కొంతవగచివగచి
జేర్చి యతనిముఖమున తనముఖమును మూర్ఛపోయిలేచి
బాబుడదేసింగయ్యానాతో పలుక వేసినివుదూ
చాలయలసి నిద్దురపోయెద వింతేలవచ్చునేదూ
యింతశూరుడని తెలిసి తెనేను యిప్పుడు దేసింగు
యింతరాజ్యము యేలుమనుచు నీ కిత్తుర దేసింగు
చెలగియింత కార్యబని తెలిసి తె చెంజిపైకమేను
తలచనుమొందుకు యడిగితినిన్ను తగవుమాలినేనూ

మాటిమాటికిని ముద్దుబెట్టుకొని మరిమరిసగచుచునూ
 నూటిగ దేసింగుని శృంగారము చూచియు నేడ్చుచుచునూ
 పాడియైతెనే నీవుజచ్చుటకు బాలుడదేసింగూ
 పాపపునిండలు పడితినిభువిలో బాలుడదేసింగూ
 లక్షయేనుగులు నీచేమడిసెను యీ లక్షణంబులొనూ
 లక్షణమగు గుఱ్ఱంబులునాలుగు లక్షలునీచేనూ
 సురమునకోట్ల సంఖ్యజనములను సరగునసరికితివే

నబాబు బంగార్నాయునిజూచి బంగారుపల్లకిలో
 దేసింగుమహారాజునుంచి చెంజికియైత్తించుకొని పొమ్మని సెలవిచ్చుట.

క్రమముగ నీకత్తికిసరిలేకను కడసియుతిరిగితివే
 తడయకనబాబు వగచుచుండగ దగ్గిరవారెల్లా
 తొడబడమూర్చిల జెందుచునందరు దుఃఖపడుచునెల్ల
 వుండినబాబు బంగార్నాయుని యొప్పుగానుజూచి
 మెండుగపల్లకిదిండను మెత్తెలుదెప్పించి
 చెలువుతో దేసింగునినందుంచి చెంజికినినేడూ
 జలిదిగనీవును తోండ్రమల్లుడును జమేదాదులివుడు
 పల్లకినెత్తించుకపోమ్మన్నను బంగార్నాయుడును
 మెల్లగదేసింగునియైత్తియు నాపల్లకిలోపలనూ
 పట్టియప్పుడు బహుజాగ్రతతో నిట్టెభుజంబులను
 పట్టుపట్టుడని యెత్తుకపోయిరి పరగచెంజికటను
 ముందుగ తోండ్రమల్లునిబంపి యందురాణితోను
 సందడిసేయక సమాచారములు జలిదిచెప్పమననూ
 తొందర పడుచును చెంజికిపోయి తోండ్రమల్లుడును
 అందునున్న దాతులతో చెప్పగ నంతటవారలను
 దేసింగునిపాటంతరాణితో దెలియజెప్పగానూ
 వాసితప్పియూ రాణియప్పుడు వారితోడనలెను
 ముందుపోటు తగిలితే తెమ్మనుము ముఖ్యముగానిటకు
 అందుకు వెనుకపోటయితేతేవలదని చెలువుచునను
 తొమ్ముపోటు తగిలినదనిజెప్పగ రమ్మనిసెలవిచ్చి

సమృతముగ తననాధునిజూచి చాలగ దుఃఖించి
యన్నవారు పల్లకి నటుదించి యొప్పుగ నందరును
మన్ననమున ప్రాణములవిడిచెది ప్రాణనాధుడే
మాణిక్యమా నాప్రాణసఖ్యమా మరియునిన్నుకోరి

రాణి దేశింగుమహారాజును జూచి దుఃఖించుట.

పెండ్లిచేసుకొని యేమిసుఖంబుల ప్రీతిననుభవిస్తే
కండ్లనిన్నుజూచుటకే నీకడగండ్ల నోమునోస్తే
నాపద్ధికి నీవచ్చినపుడె నరసిప్రాణనాథా
పొవడ్లని నేనెంతోజెప్పితే పొసగప్రాణనాథా
వినకపోతి నీకనేమి నేయుదును వెట్టివిజేసితివే
వెనకనింక నాకెవ్వరుదిక్కు వృధాగాజేసితివే
అని తననాధుని పైబడియేడ్చును తడబడి మార్చిల్లుచు
ఘనుడగు దేశింగుని రూపంబును కనుగొని వగగొనుచు
జూడవచ్చిన వారలెల్లరును జూచి మోదుకొనుచూ
తోడవచ్చిన దాదులుజూచుచు గూడిజెప్పకొనుచు
బహువ్యసనముతో దగ్గరనుండెడి బంధువనులజూచి
సహజంబుగ వారలతో బలికెను సమృతంబుమించి
గుండమొక్కటి త్రవ్వించునని వారిరాణియపుడు
దండిగ గంధపుచెక్కలనందులో దనర వేయునేహ
వాసనద్రవ్యము రూపరంబును వరుస నెయ్యిలోసే
వాసిగమంటలు వేయుమనుచు వారికి సెలవిచ్చి
స్నానముజేసి పసుపుచీరెయును చాలగ ధరియించి
పూనిపసుపు కుంకుమపువ్వులను పొంతుగానుదాల్చి
నవరత్నంబుల భూషణములుబెట్టి నాధుని మది నెంచి

రాణిస్వర్గంబునకు బోదలచి ముత్తయిదువులను

పసుపు కుంకుమలిచ్చి దీవెన లొసంగుట.

భవిలోగల భూసురులకు నెల్లను పొసగడక్షిణలిచ్చి
భాసురంబుగను ముత్తయిదులకు పరగముదంబునను
వాసికెక్కిన చీరెలు రవికెలు వరభూషణములును

కుంకుమపసుపు పుష్పగంధము కోర్కెదీరగాను
 శంకరేశ వారలకును యిచ్చి చాలదీవెనలును
 కయికొని వారల కెల్లరకును నమస్కారమపుడుజేసి
 ప్రాకటమొప్పుగ బ్రక్తితోడను బాపుకములవడసి
 దేవతలకు దామ్రైక్కనప్పుడుదివ్యపదవిగోరి
 భావమురంజిల్లజూచె నండరిని పరమపదముమీరి
 మూడుచుట్లు గుండమునకును తాముఖ్యముగావిచ్చి
 తోడనే తననాధునిదగ్గరికి వేడుకలరవచ్చి
 తాంబూలంబును జేసిరత్నముల్ దనరచేతబట్టి
 అంబరంబునకు నెగర రత్నములంత చెడరగొట్టి
 చుట్టబడ్డయా రత్నములెల్లను సొంపుతోడజనులు
 అట్టయెత్తుకొని సంతోషమున నలరంతజనులూ
 నాధునిగుండంబున నిల్చియు తానంత సమృద్ధింది
 సాధులకెల్ల నమస్కరించి తానరగనన్నిజూచి
 భావంబున శ్రీహరిహరియనుచును పరగసంతసించి
 దేవుండయినయన్ని హోత్రుని తేజమునకు ముక్తి
 నారాయణ శ్రీకేశవయనుచును అంతనన్నిజొచ్చి
 సారెకు శ్రీపరమేశాయనుచు నరవితోడజొచ్చి
 పున్నత యాదేవవిమానము నొప్పుగాన్తురాగా
 నన్నుతులగు యాదంపతులిద్దరు స్వర్గమునకుపోగా
 పుష్పవిమానం బచ్చటనప్పుడు పొందుగ దేవతలు
 పుష్పవర్షమును గురియించుచు పొగడిరంతమేలు
 అనినారదముని దేసింగునికథ సంతదెలుపగాను
 వినిసురనాథుడు సంతసించెను వేడ్కమీరగాను
 నరగుననారదుడంత లొకసంచారముగైకొనెను.
 గరిమతో నేగిరి దేవతనెల్లను కడుముడమొండగను
 శూరుడయిన దేసింగుమహారాజకథను సొంపుగ నెవరం
 సారెకుప్రాసిన చదివినవిన్నను స్వారస్యముగనిన
 పుత్రపౌత్ర భాగ్యంబులుకలిగి పొందుగాను నెలసి
 గోత్రవృద్ధియును శత్రునాసనము కోరికలనువడసి

రాణియగ్నిప్రవేశంబుజేయ దంపతులు

దేవవిమానమునుయెక్కి స్వర్గంబునకు యరుగుట.

అయుర్వృద్ధియు శ్రేయస్కరమును అధికసంపదలను
బాంధవనెప్పుడు గలుగును వారికి జహుబోగంబులును
అచంద్రార్క స్థాయిగనీకథ అక్షరంబుగానూ
భూచక్రంబున నుండగవలెనని పొందుగకోరెదను
విరచించితి దేసింగుమహారాజకథ వీనుల వేడుకగను
నరగునదిద్దుడు నద్బుదులెల్లను సంభ్రమంబుతోనూ
సామాన్యముగ జెప్పితిసీకథ స్వారస్యముగానూ
రామార్పము జేసితినిప్పుడు రమణీయంబుగను

శ్రీ రంగనాథార్పణమస్తు.

సంపూర్ణము.

అనంతభారతి ఛపర్ ప్రెస్, మదరాసు—1.

చెవినొప్పి తైలము.

చెవిలో చీముడున్నయెడల పోటును కరుగజేసి అజలమును నిరంతరముగా వ్రేలి విచ
తోబిడచి కడిగి తడిలేక తుడిచి దూదిపెట్టి అణచవలయును. చెవి, గొంతు వాత
నొప్పిగలిగియుండిన సీర్లుకాచి కంబళితో తడిసి పిండిచేసి వేడి అరకమునకు జుట్టించ
వలెను. నొప్పియున్నచోట అవికనూసె నరుచువలయును. నొప్పిస్వస్థమగునంతవరకు
తొవధను రాయవలయును. 2 బుడ్లు 1-0-0

యక, వి, గోసాల్ అండు లో., నం. 68, కృష్ణవ్యవస్థాపక సంఘసీధి, మద్రాసు,

శైగ రోగ నివారణ.

మాత్రము పెడలునపుడు పోట్లు, మంటలు, మాత్రద్వారము నుండి తెల్లగాగాని, పచ్చగాగాని చీమవంటి ద్రవము పెడలుట, పొత్తికడుపు నరములు బిగపీయటమాత్రకోశమున బొట్లు తరుచుగా విసర్జనము చేయుట, మాత్రము బొట్లుబొట్లుగా పెడలుట మొదలగు గుణములతో పిరోగము ప్రారంభించిన వెంటనే ఈ ద్రావకము చేతులుతటలు నేవించిన నాళముదగ్గర పుండుమాని చీమవంటి ద్రవముకట్టి మాత్రము కారాళముగా పెడలును. నాళములయందలి జీలజల మానును ఈ ద్రావకము పోత శైగ రోగములనుకూడ సతిత్వరతో మాన్పును. 1 సీసా 1-4-0

రామక్రిష్ణ పండ్లపొడి.

ఇది దంత చూర్ణములలో నన్నిటికంటె శ్రేష్టమైనది పండ్లుగుడుట, చిగుళ్లునెరుగుట, పండ్లయందు రక్తముకొరుట, పంటినెత్త్య, పలుపుచ్చిపోవుట పంటిగబ్బు, మొదలగు వానిని ఖండించును.

డబ్బి 4-1 1-0-0

సుఖవిరేచన మాత్రలు.

ఇవి శ్రేష్టమైనవి. బిడ్డలకు 1-2 మాత్రలను పెద్దవారికి 3 మాత్రలను త్రుచ్చుకొనిన సుఖముగా 2=3 మారులు విరేచనములై అశర్మ వాయువు జలుబు జ్వరము మొదలగు వాటిని హరించును. 1 డబ్బి 1-0-0

భోగశోక నివారణీ మాత్రలు.

సంభోగమైనతోడనే ఈ మాత్ర పికటి త్రుచ్చుకొని పాలు అందునను 4-5 నీళ్లయినను త్రాగినయెడల సంవర్ణమువలన కలిగిన నీరుచురుకు కాళ్లుకేతులు ముక్కుం నాగుట, ఉద్దము మొదలయిన వ్యాధులు నివృత్తిచేసి 10 నిమిషములతో శోక భోగ సుఖం కలిగించును. మంత్రాది అనుష్ఠానించిన పిటిగుణము దొరకే తెలు. పద్మములేను. 20 మాత్రలు 1-0-0

మూలరోగ సంజీవి లేహ్యము.

లోపతిమూలము, బుడబిడుమూలము, చీమలతోచేరిన మూలము, రెట్టమూలము, కర్మమూలము మొదలగు పాతరోగములను నశలపింప మేహవృద్ధములనున్న, మూలరోగములగునట్టిలో తీగిండ్లను మాత్రోచుటయువల్ల నికర్తించును. 1 డబ్బి 2-0-0

డా. బి. గోపాల అందు కో., పెం. 63, కృష్ణపుపాయకా గంటపిడి, మదరాసు.

గోపాల్స్ యుటెరోక్యూర్

ఏ కారణములవల్లనైనా, ఏరోగ, ఏదోమహాలక్ష్మి ననూ శ్రీలు గర్భవతులు గానున్ననూ అట్టివారు యీ పుత్రసంతాన సంబంధి నూనెను సేవించిన యెడల గర్భ గోచరమనందెడి గమనదోషమును, రోగములను నివరించి గర్భమును నిలుపును, గర్భప్రాపము చేయును వాటివలన శ్రీలకు కలుగు బలహీనతను పోగొట్టి ముఖవీర్యమును, సంతానప్రాప్తిని కలిగించును.

తల 2-0-0

మేహంతక రసాయనం

సర్వమేహరోగములను నివారణచేయు సిద్ధావధము

ఇది అమూల్యములైన నూట యియ్యది పచ్చి మాలికలును, ఉప్పునగరా ఆకు కురులు చేర్చి తయారుచేయబడినది. ఎటువంటి దుర్గుణములు కలిగి ఎంత కాలమునందీ తీర్పు మేహవ్యాధులనైనను ధ్వంసముచేసి స్వగత కలిగించును.

పీనినీ పూటలు మాత్రము సేవించిన మేహతామర, మచ్చలు, మేహదురదల, గజ్జి, మేహవాయువు, అధికమేహమువలన వచ్చుపచ్చవామిర్లు, మున్నగు మేహవ్యాధులు - సేగమున్నగు ముఖవ్యాధులను-శ్రీలకు మనుమవ్యాధులను నశింపజేయును. మరియు "చిత్రమాలి, ఆననసంబంధమైన మూల వ్యాధులు, గ్రంధి, పార్శ్వవాయువు, మాత్రము చేయు మున్నగు మాత్ర దోషములు, నడుమునొప్పి, ముఖము ఉబ్బుట, నూతకబద్ధి, రోగ్యులకు పట్టుపట్టుట, ఏమగు కాయవలె ఉబ్బుట మున్నగు వ్యాధులను నివారించే, తక్కువైన కుడి పరచి దేహమునకు చక్కని తేజస్సు, బలము ప్రసాదించును.

ఏ పూటలకు మందు 8-0-0

ఇన్ఫు సారము

సకల విధములైన తీయరోగములును పోవును. హృదయ-వ్యాధిచేత పీడింపబడిన వారికి ఇన్ఫుసారం అమృతమృత్యుమైన బ్రేకధమ అగ్నిహృద్యము, ముఖరోగములు, పోమరితనము, కాళ్ళనొప్పలు, క్యాస కాసము, దగ్గు, కఫము, గొంతు కమ్మకపోవుట, గొంతురగము, జ్వరము, ఊపిరితిత్తిలో యెర్పబే అరనిరదాలు, గుండెలోదడ, మొంతలయిన వాటిని నిశ్చయముగా పోగొట్టును. విడలకు రొమ్మకొట్టుకొనుట, అయా తమగానుండుట, అతలి తేజోదండు మొదలయినవి నివర్తించి కీరము దృఢపరచును.

తల 6-0-0

తేలు కాటుకు మందు

ఇది నూతనముగా కనిపెట్టబడిన సోగైన పరమావధము. పీనినీ ఉపయోగించిన ఏ నిమిషములలోపల ఘోరమైన మంటలను చల్లార్చి చల్లదనము గలిగించును. తేలు తీరబడినవలె అర్థమయింపచు చచ్చినవనుష్యము మందు చేసిన తర్వాత అనందముతో కత్తును కళ్ళుదురు.

2 సీసాలు 1-0-0

ఎన్. వి. గోపాల్ ఆంధ్రుల కో.,

నెం. 68, కృష్ణపునాయకన్ గంటపిడి, మదరాసు-1.